

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ 4Α' (91) - ΤΕΥΧΟΣ 5 - ΜΑΪΟΣ 2014
ΑΘΗΝΑΙ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑ του Μακ. Αρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ: Κλάδος Ἐκδόσεων τῆς Ἐπικοινωνιακῆς καί Μορφωτικῆς
Ἑπιχειρήσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

ΕΚΔΟΤΗΣ: Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κηφισίας, Ἀμαρουσίου καί Ὠρωποῦ κ. Κύριλλος

ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΞΙΑ - ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: Κωνσταντῖνος Χολέβας

ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ ΔΟΚΙΜΙΩΝ: Κωνσταντῖνος Χολέβας, Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη, Βασίλειος Τζέρπος, Δρ Θ.

ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ - ΕΚΤΥΠΩΣΗ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Ἀποστολική Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ: Χρ. Κωβαῖος, Ἰασίου 1 – 115 21 Ἀθήνα. Τηλ.: 210-8160127 – Fax 210-8160128.

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ: Ἰωάννου Γενναδίου 14, 115 21, ΑΘΗΝΑ. Τηλ: 210 72.72.253, Fax: 210 72.72.251
<http://www.ecclesia.gr> e-mail: periodika@ecclesia.gr

Γιά τήν ἀποστολή ἀνακοινώσεων καί εἰδήσεων ἀπευθύνεσθε:

- γιά τό περιοδικό ΕΚΚΛΗΣΙΑ: periodika@ecclesia.gr
- γιά τό περιοδικό ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ: efimerios@ecclesia.gr
- γιά τό περιοδικό ΘΕΟΛΟΓΙΑ: theologia@ecclesia.gr

Περιεχόμενα

ΤΕΥΧΟΣ – 5,
ΜΑΪΟΣ 2014

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟΝ	308
ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ	
<i>Τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου,</i> <i>Ἐόρτιον Γράμμα ἐπὶ τῷ Ἁγίῳ Πάσχα πρὸς τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον</i> <i>Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμον.....</i>	309
<i>Τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου,</i> <i>Ἐόρτιον Γράμμα ἐπὶ τῷ Ἁγίῳ Πάσχα πρὸς τὸν Παναγιώτατον Οἰκουμενικόν</i> <i>Πατριάρχη κ. Βαρθολομαῖον .....</i>	310
ΟΜΙΛΙΑΙ	
<i>Τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου,</i> <i>Ἀλληλεγγύη - τό κοινωνικό ἔργο τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ κοινωνική διάσταση</i> <i>τῶν πολιτικῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνωσης .....</i>	312
ΕΚΔΗΜΙΑΙ	
Ἡ Ἐκδημία τοῦ Μητροπολίτου Ἰωαννίνων κυροῦ Θεοκλήτου (Σετάκη)	315
Ἡ Ἐκδημία τοῦ Μητροπολίτου Ἐλασσῶνος κυροῦ Βασιλείου (Κολόκα)	319
ΣΥΝΟΔΙΚΑ ΑΝΑΛΕΚΤΑ	
<i>Τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου,</i> <i>Ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας ὡς πρότυπο πολιτικοῦ ἡγέτου.....</i>	324
<i>Τοῦ Πρωτοπρ. Ἐμμανουὴλ Γιαννούλη,</i> <i>Ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας στὴν Αἴγινα.....</i>	326
<i>Τοῦ Δημητρίου Μεταλληνοῦ,</i> <i>Ὁ Ἑλληνορθόδοξος ἡγέτης Ἰωάννης Καποδίστριας .....</i>	334
<i>Τοῦ Πρωτοπρ. Κωνσταντίνου Παπαθανασίου,</i> <i>Βιβλικὴ Ἐσχατολογία. Εἰσαγωγικὴ θεώρηση (Α΄) .....</i>	342
ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ - ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ	349
ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ - ΚΛΗΤΗΡΙΑ ΕΠΙΚΡΙΜΑΤΑ	354
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ	359
ΔΙΟΡΘΟΔΟΞΑ ΚΑΙ ΔΙΑΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΑ	364

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΣΤΟ ΤΕΥΧΟΣ Μαΐου τοῦ περιοδικοῦ ΕΚΚΛΗΣΙΑ δημοσιεύουμε τὰ Ἑόρτια Γράμματα πού ἀντήλλαξαν γιά τό Ἅγιον Πάσχα ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ. Βαρθολομαῖος καί ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος. Στή στήλη τῶν Ὁμιλιῶν θά διαβάσετε τήν εἰσήγηση τοῦ Μακαριωτάτου στήν Ἡμερίδα τῆς Ἱεραῆς Συνόδου καί τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν μέ θέμα: «Ἀλληλεγγύη, τό κοινωνικό ἔργο τῆς Ἐκκλησίας καί ἡ κοινωνική διάσταση τῶν πολιτικῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως» (12.5.2014).

Λόγω τῶν Ἐκδημιῶν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἰωαννίνων κυροῦ Θεοκλήτου καί τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἐλασσῶνος κυροῦ Βασιλείου δημοσιεύουμε τούς ἀντιστοιχοῦς Ἐπικηδείους λόγους, τούς ὁποίους ἐκφώνησε ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἱεραῆς Συνόδου, Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Διαυλείας κ. Γαβριήλ.

Στά Συνοδικά Ἀνάλεκτα δημοσιεύονται οἱ Ὁμιλίες τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου, τοῦ Πρωτοπρ. Ἐμμανουήλ Γιαννούλη καί τοῦ κ. Δημητρίου Μεταλληνοῦ στήν Ἡμερίδα γιά τόν Ἰωάννη Καποδίστρια, πού διοργάνωσαν ἡ Εἰδική Συνοδική Ἐπιτροπή Πολιτιστικῆς Ταυτότητος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καί τό Ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν (30.5.2014). Ἐπίσης δημοσιεύουμε τό Α΄ μέρος τῆς Εἰσηγήσεως τοῦ Πρωτοπρ. Κωνσταντίνου Παπαθανασίου πού παρουσιάσθηκε στήν ΚΔ΄ Πανορθόδοξη Συνδιάσκεψη ἐπί τῶν Αἵρέσεων (Θεσσαλονίκη, 15-17 Ὀκτωβρίου 2012).

Ἡ ὕλη τοῦ τεύχους ὁλοκληρώνεται μέ τὰ συνήθη ὑπηρεσιακά κείμενα τῶν Κανονισμῶν καί τῶν Προκηρύξεων καί μέ τίς εἰδησεογραφικές στήλες τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Χρονικῶν καί τῶν Διορθοδόξων-Διαχριστιανικῶν.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

Ἑόρτιον Γράμμα ἐπὶ τῷ Ἁγίῳ Πάσχα
πρὸς τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν
καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμον

Τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου

Ἀριθμ. Πρωτ. 437

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητέ καὶ περιπόθητε ἀδελφέ καὶ συλλειτουργέ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύριε Ἱερώνυμε, Πρόεδρε τῆς Ἱεραῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τὴν Ὑμετέραν σεβασμίαν Μακαριότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι, ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

«Διὰ θανάτου τό θνητόν, διὰ ταφῆς τό φθαρτόν μεταβάλλεις· ἀφθαρτίζεις γάρ θεοπρεπέστατα, ἀπαθανατίζων τό πρόσλημμα» (Κανὼν Μεγ. Σαββάτου, ῥῆθ' ε', τροπ. β'). Εὐαγγελιζόμενοι ἐκ τῆς ἐπάλλξεως τοῦ Ἱεροῦ ἡμῶν Κέντρου τό χαρμόσυνον ἄγγελμα τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἀναστάσεως δι' ἧς ἐτελειουργήθη τό μέγα θαῦμα τῆς διὰ θανάτου νίκης κατὰ τοῦ θανάτου, σπεύδομεν ἵνα ἐορτίως χαιρετίσωμεν τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα, ἀδελφέ περιπόθητε, καὶ ἐν ἀγαλλιάσει συμπάλωμεν μεθ' Ὑμῶν καὶ τῆς Ἀγιωτάτης καθ' Ὑμᾶς Ἐκκλησίας τὸν νικητήριον παιᾶνα «Χριστός Ἀνέστη».

Βιοῦντες καθημερινῶς τὴν ὀδύνην τοῦ περὶ ἡμᾶς κόσμου, τὴν παντοειδῆ, σωματικὴν τε καὶ ψυχικὴν, ταλαιωρίαν τοῦ ἀνθρώπου ἐκ δυσμενῶν περιστάσεων ὡς ὁ πόλεμος, ἡ πείνα καὶ ἡ ἐν γένει ἐξαθλίωσις, ἀλλὰ καὶ τὴν συμμετοχὴν πάσης τῆς κτίσεως εἰς τό δράμα τοῦτο διὰ τῆς καταστροφῆς τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος, ἀνθρωπίνως θά εἶχομεν καταληφθῆ ὑπὸ ἀπελπισίας. Ἄλλ' ἰδοῦ, ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Παντοδυνάμου Θεοῦ, «ἐκ τάφου, ὡσπερ ἐκ παστοῦ ἐκλάμψας» (Πρβλ. δ' στιχηρόν τοῦ Πάσχα), ἀπευθύνει ἡμῖν, ὡς ἄλλοτε τοῖς Μαθηταῖς, τοὺς παραμυθητικούς λόγους: «ἐν τῷ κόσμῳ θλίψιν ἔξετε· ἀλλὰ θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον» (Ἰωάν. ις' 33) καὶ «ἰδοῦ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος» (Ματθ. κη' 20).

Καὶ ὄντως, κατὰ τὴν πανίερρον ταύτην στιγμὴν τῆς μεγάλης τῶν ἐορτῶν ἐορτῆς, ὑπὸ τοῦ φωτός, τοῦ ἀγί-

ου καὶ ἱλαροῦ, τῆς δόξης τοῦ Κυρίου περιλαμπόμενοι καὶ ὑπὸ τῶν θείων ὕμνων τῆς Ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας κατανυσσόμενοι καὶ μεταρσιούμενοι, μετὰ τῶν ἁγίων Μυροφόρων γυναικῶν βλέπομεν καὶ ἡμεῖς ἐναργῶς διὰ τῶν ὀμμάτων τῆς ψυχῆς ἡμῶν καὶ μυστικῶς ἐν τῷ βάθει αὐτῆς διαισθανόμεθα ὅτι Ἄγγελος παρακλήσεως ἐξ οὐρανοῦ τὸν λίθον τοῦτον, τὸν βαρύν καὶ μέγα σφόδρα, ἀπεκύλισε. Διὸ καὶ κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην, δέν εἶναι δυνατόν νά μή αισθανθῆ τις τὴν παραμυθίαν καὶ τὴν ἐνίσχυσιν, τὴν ὁποῖαν τό φῶς καὶ ἡ ἐλπίς τοῦ ἐκ τοῦ Τάφου νικηφόρου ἐξεληθόντος Λυτρωτοῦ εἰς τὸν κόσμον ἐξέχεε καὶ ἀενάεως δωρεῖται.

Ὅθεν, ἐνωπιζόμενοι τῶν κυριακῶν λογίων ὅτι «ὅστις οὐ βαστάζει τὸν σταυρόν ἐαυτοῦ καὶ ἔρχεται ὀπίσω μου, οὐ δύναται εἶναι μου μαθητής» (Λουκ. ιδ' 27-28), ἀναλαμβάνομεν τὰ ἔξωθεν δεινά ὡς ἄλλον σταυρόν ἀγογγύσως, ἔτι δέ καὶ εὐχαρίστως, ἐπὶ τῶν ὤμων καὶ πορευόμεθα τὴν ἀνάντη πρὸς τὸν προσωπικόν ἕκαστος γολγοθᾶν τρίβον οὐχὶ ἀπλῶς ἐπ' ἐλπίδι, ἀλλ' ἐν τῇ βεβαιότητι τῆς ἀναστάσεως, ἥτις μέλλει νά ἐπακολουθήσῃ.

Οὕτω, προσφέροντες τῇ Ὑμετέρᾳ πεπνυμένη Μακαριότητι τὸν ἐν Χριστῷ Ἀναστάντι ἀδελφικόν ἀσπασμόν, τὰς ἐγκαρδιωτέρας τῶν εὐχῶν ἡμῶν προσεπιβάλλομεν, λιπαρῶς δεόμενοι τοῦ ἐκ νεκρῶν Ἀναστάντος καὶ τῆς δυνάμει Αὐτοῦ τό κέρας ἡμῶν ὑψώσαντος Κυρίου ἡμῶν ὑπὲρ ὑγείας μὲν καὶ ὄλβου Αὐτῆς, ὑπὲρ εὐσταθείας δέ καὶ ἀκμῆς τῆς πεπιστευμένης τῇ σοφίᾳ Αὐτῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, αἰτούμενοι ἅμα καὶ τὰς Ὑμετέρας θεοπειθεῖς ὑπὲρ τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας ἐντεύξεις, καὶ περιπτυσσόμεθα καὶ αὐθις Ὑμᾶς ἐν Χριστῷ Ἀναστάντι.

Ἅγιον Πάσχα, βιδ' (2014)

τῆς Ὑμετέρας σεβασμίας Μακαριότητος
ἀγαπητός ἐν Χριστῷ ἀδελφός,

† ὁ Κωνσταντινουπόλεως Βαρθολομαῖος

Ἑόρτιον Γράμμα ἐπὶ τῷ Ἁγίῳ Πάσχα πρὸς τὸν Παναγιώτατον Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην κ. Βαρθολομαῖον

Τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου

Πρωτ. 1609
Ἀριθμ. Διεκπ. 785

Ἀθήνησι 9ῃ Ἀπριλίου 2014

«Ὁρθρίσωμεν ὄρθρου βαθέος καὶ ἀντὶ μύρου τὸν ὕμνον προσοίσωμεν τῷ Δεσπότη, καὶ Χριστὸν ὀψόμεθα, δικαιοσύνης ἥλιον, πᾶσι ζωὴν ἀνατέλλοντα»

Παναγιώτατε καὶ Θειότατε Ἀρχιεπίσκοπε Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ῥώμης καὶ Οἰκουμενικῆ Πατριάρχα, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητέ καὶ περιπόθητε ἀδελφέ καὶ συλλειτουργέ τῆς ἡμῶν Μετριότητος, κύριε Βαρθολομαῖε, τὴν Ὑμετέραν Θειοτάτην Παναγιότητα ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Ἄσμενοι κοινωνοῦμεν ἀλλήλοις τοῦ ἱερωτάτου τούτου ἀκούσματος τῆς δεσποτικῆς πασχαλίου ἡμέρας. Προσφυῶς ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἐπωνομάσθη ὑπὸ τῶν ἐγκυροτέρων θεολόγων Δύσεως καὶ Ἀνατολῆς «Ἐκκλησία τῆς Ἀναστάσεως», διότι ἐν Αὐτῇ ἡ πασχάλιος καὶ διακαινήσιμος πανήγυρις προέχει ἰδιαίτερος, τόσον ἐορτολογικῶς ὅσον καὶ σωτηριολογικῶς. Τὸ ἀναστάσιμον μῆνυμα χρειάζεται βεβαίως νὰ ἐπαναβιωθῇ καὶ ὑπὸ τὰς ἐκάστοτε ὀδυνηράς καὶ ἐξουθενωτικὰς ποτε διὰ τὸν ἄνθρωπον συνθήκας ὑπὸ πάντων ἡμῶν, «ἕως περάτων τῆς γῆς» καὶ «μέχρι τεματίων αἰῶνος». Συμπαθόντες καὶ συνταφέντες τῷ Κυρίῳ, «πιστεύομεν ὅτι καὶ συζησομεν αὐτῷ· εἰδότες ὅτι Χριστὸς ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν οὐκέτι ἀποθνήσκει, θάνατος Αὐτοῦ οὐκέτι κυριεύει» (Ρωμ. 6, 8-9).

«Ζῆ Κύριος ὁ Θεός», ἐγειρόμενος ἀθορύβως ἐν ταῖς «πεφωτισμέναις καρδίαις» καὶ ἐν τῇ ἱστορίᾳ, κεκρυμμένος καὶ ἐντὸς τῆς ἀσβέστου ἀνθρωπίνης δίψης δι' ἀλήθειαν καὶ ἀγάπην, θριαμβεύων ἐν μέσῳ τῶν δεινῶν, τῆς νοσηρότητος, τοῦ ψεύδους, τῆς ἀδικίας καὶ τοῦ μίσους. Διότι ὅ,τι ἀπομακρύνεται καὶ ἀποσυνδέεται τοῦ Θεοῦ, τουτέστιν τῆς πηγῆς τῆς

ζωῆς, καθίσταται νεκρόν. «Ὅ,τι φαίνεται ἐν Αὐτῷ ὡς πρόσωπον, ὡς θεῖον, ὡς πνεῦμα, ὡς ἐλευθερία, ὡς δημιουργὸς δύναμις, θά ἦτο φαντασίωσις, αὐταπάτη, χωρὶς καμμίαν ὄντολογικὴν βάσιν», κατὰ τοὺς λόγους ἀοιδίμου τινός καθ' ἡμᾶς Ἱεράρχου. Ἄνευ τῆς Ἀναστάσεως, οὐδεμία λογικὴ ἢ ἐπιστημονικὴ γνῶσις, οὐδεμία δύναμις τοῦ κόσμου τούτου δύναται νὰ φωτίσῃ τὸ σκότος ἢ νὰ καταβάλλῃ τὸ φράγμα τοῦ θανάτου, δι' οὗ ἐφανερώθη ἐν Χριστῷ τὸ πάσχα, ἡ διάβασις καὶ μετάβασις εἰς τὴν ὄντως ζωὴν. «Ἡμεῖς οἶδαμεν ὅτι μεταβεβήκαμεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν», σημειοὶ ὁ ἅγιος Ἀπόστολος καὶ Εὐαγγελιστῆς Ἰωάννης, «ὅτι ἀγαπῶμεν τοὺς ἀδελφούς· ὁ μὴ ἀγαπῶν μένει ἐν τῷ θανάτῳ» (Α' Ἰω. 3, 14).

Τὸ ἀναστάσιμον φῶς, ἀρρήτως καὶ ἀστειρευτῶς, πάλιν πληροῖ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἐξαλείφει πᾶν σκότος ἀπογνώσεως. «Τὰ ἀρχαῖα παρήλθεν, ἰδοὺ γέγονε καινὰ τὰ πάντα» (Β' Κορ. 5, 17). Ἡ Ἐκκλησία βιοῖ διαρκῶς ταύτην τὴν ἀνακαινιστικὴν δυναμικὴν, τὴν ἐξοδὸν ἀπὸ τῶν σκοτεινῶν καὶ ἀδιεξόδων πτυχῶν τοῦ βίου πρὸς τὴν ἐμπειρίαν τῆς παρουσίας τοῦ ζῶντος καὶ ἀναστάντος Χριστοῦ. Εἶναι ἡ ἁγιαστικὴ δύναμις, ἣτις ὀλοκληροῖ τὴν Δημιουργίαν, ἀναβιβάζει ἡμᾶς εἰς τὸ «ἀρχέτυπον κάλλος» καὶ συνεγείρει ἅπαντας εἰς τὴν πορείαν ὅπως πραγματώσωμεν τὸν καινὸν ἄνθρωπον. Καταυγάζει ὅλην τὴν ὑπαρξιν ἡμῶν καὶ ἀναδεικνύει αὐτὴν διαυγεστέραν, ἵνα κοινωνῶμεν καὶ μαρτυροῦμεν καθημερινῶς, λόγοις καὶ ἔργοις, τοὺς καρπούς τοῦ Σταυροῦ καὶ τὴν χάριν τῆς Ἀναστάσεως, τὴν ἀναφαίρετον καὶ σωτήριον διὰ πάντας, οἵτινες, ἐνῶ ζοῦν καὶ πορεύονται «ἐν τῷ κόσμῳ», περιλάμπονται ὑπὸ τῆς Σοφίας τοῦ Θεοῦ.

Ἐπὶ δέ τούτοις, χαίρετε καὶ Ὑμεῖς, τιμιώτατε ἐν Χριστῷ ἀδελφέ, καὶ ἀγαλλιᾶσθε, δι' ἡμᾶς εὐχόμενος ἐν εἰρήνῃ. Περιπτυσσόμενοι τὴν Ὑμετέραν φίλην καὶ πεπνυμένην Θειοτάτην Παναγιότητα μετὰ πλείστης ἀδελφικῆς ἀγάπης καὶ πάσης τιμῆς, ἀποδίδομεν

Αὐτῆ τόν ἀναστάσιμον ἀσπασμόν καί εὐχόμεθα ἀπό καρδίας ὅπως ὁ Κύριος τῆς ζωῆς καί τῆς σωτηρίας ἡμῶν χαρίσῃται ὑμῖν καί τῇ ὑμετέρᾳ ὑψηλῇ διακονίᾳ, τῇ περὶ ὑμᾶς τιμωτάτῃ χορείᾳ τῶν Ἁγίων Ἀρχιερέων, παντί τῷ θεολέκτῳ Κλήρῳ καί τῷ πιστῷ

Αὐτῆς Λαῷ τῆς Μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, δαψιλῶς τὰς δωρεάς καί τὰ χαρίσματα τῆς Ἀναστάσεως Αὐτοῦ.

† Ὁ Ἀθηνῶν Ἱερόνυμος, Πρόεδρος

ΟΜΙΛΙΑΙ

Ἀλληλεγγύη - τό κοινωνικό ἔργο τῆς Ἐκκλησίας καί ἡ κοινωνική διάσταση τῶν πολιτικῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνωσης

Τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου

(Χαιρετισμός στήν Ἡμερίδα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὑπό τήν αἰγίδα τῆς Ἑλληνικῆς Προεδρίας τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνωσης, Ἀμφιθέατρο Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, 12.5.2014)

Ἀγαπητοί μου ἀδελφοί, Χριστός Ἀνέστη!

Ἡ διοικοῦσα Ἐκκλησία καί οἱ πολιτικές ἀρχές ἔχουν ἓνα χρέος κοινό: νά σταθοῦν κοντά στόν ἄνθρωπο. Συναντήσεις ὅπως ἡ σημερινή μᾶς ἐνώνουν καί ἐνισχύουν τήν ἐλπίδα, διασώζουν τό κοινό ὄραμα γιά τή χώρα μας καί τήν Εὐρώπη. Εἰδικά σήμερα πού οἱ δυσκολίες ἐξακολουθοῦν νά εἶναι πολλές καί μεγάλες καί οἱ καιροί ἐπιβάλλουν ὁ ἓνας νά συμπληρώνει τόν ἄλλον. Συμβαίνει δυστυχῶς νά ζοῦμε σέ ἐποχή συγχύσεως, παρὰ τήν ταχύτατη διακίνηση τῶν ἰδεῶν καί τῶν πληροφοριῶν, μέ ἀποτέλεσμα συχνά νά διατυπώνονται λόγοι στό κενό. Κι ὅταν δέν ὑπάρχει ἀληθινός διάλογος καί ἐπικοινωνία, ὅταν ὁ λόγος δέν ἐπαρκεῖ, ὀδηγούμαστε στήν ἀσυνεννοησία, τή ρήξη, τήν ἐπιβολή, τόν ἀνταγωνισμό, τή μονομέρεια καί τή μόνωση, σέ πνευματική ἔνδεια καί τυφλότητα. Οἱ σχέσεις δοκιμάζονται ἀπό τήν ἰδιοτέλεια καί τήν ἀνάγκη κυριαρχίας καί ἐπικράτησης. Μ' ἓναν λόγο, ὅλα τά ἀντίθετα τῆς ἀλληλεγγύης.

Προφανῶς, ἡ διαχείριση τῆς κρίσεως ἔγινε κατ' ἀρχήν μέ ὄρους οικονομικούς. Ὅμως ἡ κρίση δέν ἀφοροῦσε μόνο στήν οικονομία· εἶχε καί βαθύτερα πνευματικά αἷτια, τά ὁποῖα ἂν παραβλέψουμε, ἐφαρμόζουμε λύσεις ἐπιφανειακές. Τό ἔχουν διατυπώσει τόσο ἐκκλησιαστικοί ἄνδρες ὅσο καί στοχαστές μέ διεθνές κύρος. Ὅταν ἐξυπηρετοῦνται συμφέροντα, εἴτε αὐτά ἀφοροῦν σέ μεμονωμένα ἄτομα εἴτε σέ ὀλίγους ἢ σέ ἡμετέρους ἢ σέ ἑταιρείες ἢ στά ἰσχυρότερα ἀπό τά κράτη μέλη, δημιουργοῦνται αὐτομάτως νοσηρές κοινωνικές συνθήκες. Ὅταν τά οικονομικά μεγέθη ἀποβαίνουν εἰς βᾶρος τοῦ ἀνθρώπου ἀντί νά συντελοῦν στήν ὑπηρεσία του, ἐγκυμονοῦνται κρίσεις καί παθογέ-

νεις. Ὅσα δάνεια καί νά ἀποπληρώσουμε, ὅσα μνημόνια καί νά ἐγκρίνουμε, ὅσα ἀκόμη καί νά ἀπορρίψουμε, δέν θά μπορέσουμε νά ἐξαλείψουμε τίς γενεσιουργούς αἰτίες. Ὅσες ἀναλύσεις κι ἂν ἐπιχειρήσουμε, ὅσο μολύβι καί χαρτί κι ἂν καταναλώσουμε, χωρίς τό περίσσειμα τῆς καρδιάς, χωρίς ἀλληλεγγύη καί στήριξη πρὸς τόν συνάνθρωπό μας, δέν θά τά καταφέρουμε. Ἐάν δέν ἀποκαταστήσουμε τήν ἱερότητα τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου καί τήν ὑγιή ἱεράρχηση τῶν ἀξιών, ὁ κόσμος δυστυχῶς θά ἐξακολουθεῖ νά μετατρέπεται σέ οἶκο ἐμπορίου. Οὔτε ὅμως ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἐκμεταλλεύσιμο ἀντικείμενο οὔτε τέτοιες ἀρχές καί ἀξίες πωλοῦνται καί ἀγοράζονται· πρόκειται γιά ἀγαθά καί χαρίσματα τά ὁποῖα καλλιεργοῦνται μέ θυσίες καί ἀγώνα προσωπικό.

Ἄν ἀνατρέξει κανεὶς στά κείμενα τῶν πρώτων εὐρωπαϊστῶν, θά διαπιστώσει μέ πικρία ὅτι ἡ σημερινή εἰκόνα τῆς Εὐρώπης δυστυχῶς δέν ἀπηχεῖ ὅσα ὄραματίστηκαν ὁ Σουμάν, ὁ Ἀντενάουερ, ὁ Ντέ Γκὼλ καί οἱ ὑπόλοιποι πρόδρομοι τῆς Ἐνωμένης Εὐρώπης. Θυμοῦμαι ἐνδεικτικά τή φράση τοῦ Ζισκάρ ντ' Ἐσταίν: «Εἰρήνη!». Αὐτό ἐξέφρασε ὡς ἀπάντηση στό ἐρώτημα «πῶς θά περιγράφατε τά ὀφέλη τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνωσης». Τόσο ἡ εἰρήνη, αὐτό τό μεγάλο δῶρο τοῦ Θεοῦ, ὅσο καί ἡ ὁμαλότητα, ἡ σταθερότητα καί ἡ συνοχή της, σήμερα δοκιμάζονται καί κλονίζονται καί ἔχουμε ὅλοι μας χρέος νά ἀγωνιστοῦμε γιά ὅλα τά ἀνωτέρω.

Ἡ ἐποχή μας ἔχει ἀνάγκη ἀπό σταθερότητα στίς ἀξίες καί στίς ἀρχές τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐάν θέλουμε νά προχωρήσουμε στήν πορεία πρὸς τήν εὐρωπαϊκή ὀλοκλήρωση, πρὸς τήν πνευματική εὐημερία, πρὸς τήν ἀληθινή συνύπαρξη.

Στά κείμενα αὐτῶν τῶν θεμελιωτῶν γίνεται ἐπιπλέον λόγος γιά ἀδελφосύνη, συνεργασία καί ἀλληλεγγύη. Σήμερα, ἡ ἀλληλεγγύη μεταξύ τῶν κρατῶν μελῶν ἔχει πλέον παραδώσει τή θέση της στό συμφέρον. Ἀπομένει νά ἀναρωτηθοῦμε τί εἶναι στήν πραγματικότητα μιὰ Εὐρώπη χωρίς ἀμοιβαιότητα, συμπαράσταση καί σεβασμό μεταξύ τῶν χωρῶν πού τήν ἀπαρτίζουν. Ἡ πορεία μιᾶς οἰκογένειας περιλαμβάνει χαρές, λύπες καί δυσκολίες. Χρειάζεται ὁμως τά μέλη της νά τίς μοιράζονται καί νά τίς ἀντιμετωπίζουν ἀπό κοινού.

Ἐάν πραγματικά ἐπιθυμοῦμε μιὰ κοινωνία πολιτῶν καί κρατῶν μέ ἀλληλεγγύη καί κοινές προοπτικές, ἔχουμε χρέος νά ἐξαντλήσουμε ὅλα τά μέσα πού διαθέτουμε. Ἐχουμε εὐθύνη ἔναντι της ἱστορίας νά ἀναζητήσουμε λύσεις πού δέν θά ὀδηγοῦν λαούς σέ ἀπόγνωση. Σεβόμαστε καί ἐκτιμοῦμε τίς προσπάθειες τῶν πολιτικῶν ἡγεσιῶν καί ἀναγνωρίζουμε πόσο δύσκολο εἶναι τό ἔργο πού ἔχουν νά ἐπιτελέσουν. Ταυτόχρονα σεβόμαστε τήν ἔμπρακτη ἀλληλεγγύη τῶν εὐρωπαϊῶν συμπολιτῶν μας, οἱ ὅποιοι χωρίς κομματικές, θρησκευτικές καί ἐθνικές διακρίσεις στηρίζουν κάθε εὐρωπαϊό πολίτη στίς δοκιμασίες τῆς καθημερινότητας καί τῆς βιοπάλης. Ὅμως δέν πρέπει νά ὑποτιμῶνται οἱ χριστιανικές ρίζες τῆς Εὐρώπης: «*Οὐ σύ τήν ῥίζαν βαστάεις, ἀλλ' ἡ ῥίζα σέ*», κατά τήν ἀποστολική διατύπωση (Ρωμ. 11, 20). Ὁ Χριστιανισμός ἦταν καί παραμένει θεμελιακός καί συνεκτικός παράγοντας τῆς εὐρωπαϊκῆς ὁλοκληρωσης. Ἡ ἰσχὺς αὐτῆς τῆς κληρονομιάς ἐξακολουθεῖ νά ἐμπνέει καί νά ζωογονεῖ.

Ἡ Ἐκκλησία πάντα προσέφερε καί ἐξακολουθεῖ νά προσφέρει ὅσο ὑπάρχει ἀνάγκη, χωρίς βεβαίως αὐτό νά σημαίνει ὅτι λειτουργεῖ ὡς φιλανθρωπικός ὀργανισμός ὑπό τή στενή ἔννοια. Ἡ κοινωνική μέριμνα συνιστᾶ γιά τήν Ἐκκλησία βίωμα, ἐμπειρία σπουδῆς καί μαθητείας στήν ἐν Χριστῷ ζωή. Δέν νοεῖται Ἐκκλησία χωρίς κοινωνικό ἔργο. Ἡ κοινωνική διακονία της πραγματοποιεῖται στή βάση τῆς ἀλληλεγγύης, σέ κάθε Ἱερά Μητρόπολη ἀνά τήν ἑλληνική ἐπικράτεια, μέ τή δράση τοῦ φιλανθρωπικοῦ ὀργανισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν «Ἀποστολή», μέ τή βοήθεια ἀπλῶν ἀνθρώπων καί χιλιάδων ἐθελοντῶν,

τή στήριξη ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν καί τή συγκινητική συνεισφορά ἀδελφῶν μας ἀπό ἄλλες χώρες.

Ἡ Ἐκκλησία συνίσταται ἀπό τό ἴδιο τό γεγονός τῆς κοινωνίας, εἶναι δεμένη μέ τόν λαό, ἀποτελεῖ σάρκα ἀπό τή σάρκα του καί δέν ὑπάρχει χωρίς αὐτόν. Κύριο ἔργο της εἶναι νά δώσει ὄραμα καί προορισμό, νά διακονήσει πνευματικά καί νά στηρίξει τίς ψυχές. Προσπαθεῖ ἐν πρώτοις νά οἰκοδομήσει δεσμούς ἀγάπης, ἐνότητας καί ἀλληλεγγύης, κι ὕστερα μέ τίς δυνάμεις της νά σταθεῖ ὑλικά σέ ὄσους δοκιμάζονται. Κέντρο τῆς εἶναι τό ἀνθρώπινο πρόσωπο κι ὅποιος τό περιφρονεῖ, τό ὑποτιμᾷ ἢ τό εὐτελίζει, βρίσκεται ἔξω ἀπό τή διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ. Ὅποιος ἔχει τή δύναμη νά ὑπηρετήσῃ τούς ἀνθρώπους καί δέν τό πράττει, κρατώντας τά ὑλικά καί πνευματικά του τάλαντα γιά τόν ἑαυτό του, ὑποπίπτει σέ αἵρεση. Ὁ ἄλλος, ὁ ἄνθρωπος δίπλα μας, εἶναι ἀδελφός μας· δέν εἶναι οὔτε ἐχθρός μας οὔτε ἀντικείμενο ἐκμετάλλευσης, εἶναι εἰκόνα τοῦ Θεοῦ - εἴμαστε ἐμεῖς. Εἶναι καιρός νά ἐπανεύρουμε αὐτά τά οὐσιώδη ἀξιακά κριτήρια καί νά τά ὑπηρετήσουμε, προσφέροντας ἀπό κοινού συγχρόνως καί τόν ὑλικό καί τόν πνευματικό ὄβολό μας.

Ἡ κοινωνική διακονία τῆς Ἐκκλησίας εἶναι καρπός τῆς ἀλληλεγγύης. Ἀπορρέει ἐπίσης ἀπό τή βαθιὰ συναίσθηση τοῦ ποιμαντικοῦ χρέους καί τῆς ἀγωνίας μας ὡς πνευματικῶν πατέρων. Αὐτό δέν μᾶς καθιστᾶ βεβαίως ἀλάθητους οὔτε τήν κατάσταση παραδείσια. Χρειάζεται ταπείνωση, κι ἂν κάποτε ἀπογοητευόμαστε ἀπό τούς ἄλλους, ἔπρεπε καλύτερα νά μᾶς ἀπογοητεύει ὁ ἑαυτός μας. Νά συνειδητοποιήσουμε πόσο μακριά εἴμαστε ἀπό τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ. Νά ἀφοσιωθοῦμε μέ ὅλες μας τίς δυνάμεις στήν οἰκοδόμηση καί τήν καλλιέργεια τῆς ἀλληλεγγύης, μέ πίστη, ἐνότητα καί προσήλωση στήν κοινή συμπόρευση.

Ἀποδίδουμε γι' αὐτόν τόν λόγο ιδιαίτερη σημασία καί χρηστές ἐλπίδες σ' αὐτή τήν ἡμερίδα, γιά τήν πραγματοποίηση τῆς ὁποίας ὀφείλονται εὐχαριστίες στόν Πανιερώτατο Μητροπολίτη Ἀχαΐας κ. Ἀθανάσιο. Εὐχόμαι, μέ τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ, ἡ σημερινή συνάντηση νά διεγείρει τίς συνειδήσεις, νά σταθεῖ ἀφορμή νά ἐμβαθύνουμε ἀπό κοινού στά καίρια αὐτά ζητούμενα καί νά μᾶς ὀδηγήσει

σέ ουσιώδεις προβληματισμούς, οί όποιοι θά βροῦν όργανική συνέχεια πέρα από αὐτή τήν αἴθουσα.

Ἐπιτρέψτε μου νά κατακλείσω τίς σύντομες αὐτές σκέψεις μου μέ μία εὐχή: νά διατηρήσουμε ζωντανή τή φλόγα γιά ἕνα καλύτερο αὐριο. Νά στηριχθοῦμε στίς δυνάμεις μας καί ὄλοι μαζί ἑνωμένοι, Ἑλληνες καί Εὐρωπαῖοι συμπολίτες μας, νά παραμείνουμε στέρεοι στόν όραματισμό μας γιά μία πραγματική πολιτική ἑνωσι, χωρίς ανθρώπινες μικρότητες καί διαφωνίες.

Καί ἐπειδή ἀλληλεγγύη σημαίνει πράξη, σημαίνει ἔργα, σημαίνει σταθερότητα στίς ἀρχές μας, ἄς αποτελέσει ἡ ἡμερίδα αὐτή τήν εὐκαιρία νά ἀναζητήσουμε τό αἰώνιο πρότυπό μας, τόν ἀναστημένο Χριστό μας, ὁ όποῖος εἶναι ἡ κατ' ἔξοχήν ἀλληλεγγύη, ἡ ἔμπρακτη ἀγάπη, ἡ σιγουριά τῆς ζωῆς ὄλων τῶν ἀνθρώπων. Ἡ δική Του θυσία ὑπῆρξε ἡ δική μας Ἀνάστασι. Ἡ πορεία πρὸς τήν ἐλπίδα καί τήν ἀληθινή ζωή. Ἡ δική μας πνευματική θυσία ἀποτελεῖ τόν ἀσφαλέστερο δρόμο γιά τήν ὁλοκλήρωση τῆς ἐν Χριστῷ ἀλληλεγγύης.

ΕΚΔΗΜΙΑΙ

Ἡ Ἐκδημία τοῦ Μητροπολίτου Ἰωαννίνων,
κυροῦ Θεοκλήτου (Σετάρη)

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος μέ βαθειά συγκίνηση ἀναγγέλλει τὴν πρὸς Κύριον ἐκδημία τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ἰωαννίνων, κυροῦ Θεοκλήτου. Ὁ ἐκλιπὼν Ἱεράρχης ἐξεδήμησε πρὸς Κύριον σὲ ἡλικία 84 ἐτῶν.

Ὁ Μακαριστὸς Μητροπολίτης Ἰωαννίνων γεννήθηκε στὴ Θεσσαλονίκη τὸ 1930. Σπούδασε Θεολογία στὸ Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν. Χειροτονήθηκε Διάκονος τὸ 1958 καὶ Πρεσβύτερος τὸ 1960. Ὑπηρετήσε ὡς στρατιωτικὸς Ἱερεὺς ἀπὸ τὸ 1961 μέχρι τὸ 1968, ἀπὸ δὲ τὸ 1968 ὡς Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἰωαννίνων. Ἀσχολήθηκε μέ τὴ συγγραφὴ βιβλίων καὶ δοκιμίων σὲ περιοδικὰ καὶ ἑφημερίδες. Μητροπολίτης Ἰωαννίνων χειροτονήθηκε τὸ 1975.

Ἡ ἐξόδιος ἀκολουθία τοῦ μακαριστοῦ Μητροπολίτου Ἰωαννίνων ἐψάλη τὸν Ἱερό Μητροπολιτικὸ Ναὸ Ἁγίου Ἀθανασίου Ἰωαννίνων τὴν Μεγάλη Τετάρτη 16 Ἀπριλίου καὶ ὥρα 15.00 προεξάρχοντος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου.

Ἐκ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Ἐπικήδειος Λόγος
πρὸς τὸν αἰοίδιμο Μητροπολίτη Ἰωαννίνων
κυρό Θεόκλητο (Σετάρη)
(1930-2014)

Ἐκφωνηθεὶς
ἀπὸ τὸν Θεοφ. Ἐπίσκοπο Διαυλείας κ. Γαβριήλ,
Ἀρχιγραμματέα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος
(Ἱερός Μητροπολιτικὸς Ναὸς
Ἁγίου Ἀθανασίου Ἰωαννίνων, 16.4.2014)

Μακαριώτατε Πάτερ καὶ Δέσποτα,
σεπτὲ προκαθήμενε τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας
τῆς Ἑλλάδος,
Σεβασμιώτατε ἅγιε ἐκπρόσωπε τῆς Αὐτοῦ
Θειοτάτης Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ
Πατριάρχου,
Σεβασμιώτατοι ἅγιοι Ἀρχιερεῖς,
Σεβαστοὶ πατέρες καὶ ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ
ἀδελφοί,
Ἀξιότιμοι ἐκπρόσωποι τῶν πολιτικῶν,
στρατιωτικῶν, δικαστικῶν, ἐκπαιδευτικῶν καὶ
ὑπολοίπων ἀρχῶν,
Ἀγαπητέ πενθηφόρε λαέ τοῦ Κυρίου
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἰωαννίνων,

Μέ αἰσθήματα βαθυτάτης συγκινήσεως καὶ
τιμῆς ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος προπέμπει σήμε-
ρα κατώδυνος πρὸς τὴν ἀγήρω μακαριότητα τὸν
ἐπιφανῆ καὶ πολύτιμον Αὐτῆς θεράποντα, αἰοίδιμο
Μητροπολίτη Ἰωαννίνων κυρό Θεόκλητο, ἕναν
ἀπὸ τοὺς σπουδαιότερους Ἱεράρχες τῆς νεώτερης
ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας μας. Ὁ κοιμηθεὶς Γέρον
κατέλιπε τὴν ἰδιαίτερη προσωπικὴ του σφραγίδα
στὸ πνευματικὸ πηδάλιο τῆς ἱστορικῆς καὶ εὐλο-
γημένης αὐτῆς Μητροπόλεως, τὴν ὁποία διαποι-

μανε ἐπί τεσσαράκοντα σχεδόν ἔτη. Καί μόνο τό γεγονός ὅτι εἶχε τήν εὐλογία νά διαδεχθεῖ τόν ἀειμνηστο Ἀρχιεπίσκοπο Σεραφεῖμ στή Μητρόπολη Ἰωαννίνων καί νά μαθητεύσει στό πλευρό του ὡς στενός συνεργάτης, καταδεικνύει πολλά. Πρωτοστάτησε σέ ποικίλες διαπρεπεῖς πτυχές τῆς ἐκκλησιαστικῆς δράσεως, στήν ὑπηρεσία τριῶν διαδοχικῶν Ἀρχιεπισκόπων. Διεκρίθη γιά τή βαθειά θεολογική παιδεία καί τήν εὐρεῖα γνώση τῶν οικονομικῶν. Κατά τήν πολυετή ἀρχιερατική του διακονία ἐκπροσώπησε τήν Ἐκκλησία στό Διοικητικό Συμβούλιο τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης –θέση στήν ὁποία συμμετέχει δικαιοματικά ὁ ἐκάστοτε Μητροπολίτης Ἰωαννίνων, λόγφ τῶν σπουδαίων κληροδοτημάτων τῆς περιοχῆς δικαιοδοσίας του–, καί χρημάτισε Πρόεδρος τῆς Διοικούσης Ἐπιτροπῆς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Κεντρικῆς Ὑπηρεσίας Οἰκονομικῶν. Ἡ χαρισματική του προσωπικότητα, ἡ πνευματική δράση του ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, τό πλούσιο συγγραφικό ἔργο, ἡ διακεκριμένη προσφορά ἀπό ἐπιτελικές θέσεις, ἀναδεικνύουν τήν πολύπλευρη δυναμική καί δημιουργική δράση πού ἀνέπτυξε καταδαπανώμενος μέ ὅλες του τίς δυνάμεις στήν ὁδό τῆς διακονίας καί τόν ἀμπελώνα τοῦ Κυρίου.

Ὁ μακαριστός Μητροπολίτης Ἰωαννίνων κυρός Θεόκλητος Σετάκης γεννήθηκε τό 1930 στή Θεσσαλονίκη. Μεγάλωσε στήν Κρήτη, ὅπου καί ὀλοκλήρωσε τήν ἐγκύκλιο παιδεία. Φοίτησε στή Θεολογική Σχολή τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καί στήν Ἀνωτάτη Βιομηχανική Σχολή Πειραιῶς. Τό 1958 ἀφοσιώθηκε στόν ἱερό κλῆρο, χειροτονήθηκε Διάκονος καί ὑπηρετήσε στόν Πανεπιστημιακό Ναό μέχρι τήν εἰς Πρεσβύτερον χειροτονία του ἐν ἔτει 1960. Στή συνέχεια διατέλεσε μόνιμος στρατιωτικός ἱερεὺς ὡς τό 1968, υπηρετώντας στήν Ἀνατολική καί Κεντρική Μακεδονία. Ἐκτοτε ἀνέλαβε Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἰωαννίνων, στό πλευρό τοῦ ἀειμνηστο μετέπειτα Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κυροῦ Σεραφεῖμ. Μητροπολίτης τῆς γεραῶς καί ἱστορικῆς Μητροπόλεως Ἰωαννίνων ἐξελέγη τό 1975, εἰς διαδοχήν τοῦ μακαριστοῦ Σεραφεῖμ.

Δημοσίευσε στόν τύπο πλῆθος θεολογικῶν καί φιλοσοφικῶν δοκίμων καί ἀνέπτυξε εὐρύ συγ-

γραφικό ἔργο. Μεταξύ τῶν μελετῶν του διακρίνουμε τήν *Εἰσαγωγή στήν Τραγωδία τοῦ Εὐριπίδη, Ἰφιγένεια ἐν Αὐλίδι* καί τόν *Ἀκάθιστο Ὑμνο*. Ἡ λιπαρά του καλλιέργεια, ἡ εὐθύτητα τοῦ χαρακτήρα του, οἱ διοικητικές του ἰκανότητες, ἡ ἀνιδιοτέλεια, ἡ ἰδιαίτερη ἀφοσίωση μέ τήν ὁποῖαν ὑπηρετήσε τόν μακαριστό Σεραφεῖμ καί «τό ἀνεπτυγμένον αἶσθημα τῆς εὐγνωμοσύνης, πρᾶγμα σπάνιον διά τούς πολλούς καί ἴδιον μόνον διά τούς γενναίους», κατά τά λόγια τοῦ πνευματικοῦ πατρός του, τόν κατέστησαν ἄξιο καί ἰκανό συνεχιστή τοῦ ἔργου τοῦ τόσο σημαντικοῦ προκατόχου του σέ μίαν ἐξέχουσα Μητρόπολη μέ πλούσια παράδοση καί ἱστορία.

Ὁ αἰοίδιμος Ἱεράρχης ὑπῆρξε ἄνθρωπος τόν ὁποῖο, θά ἔλεγε κανεῖς, ἀδικούσε κάποτε ἡ ἀδρά του φυσιογνωμία καί ἡ ἀμεσότητα τοῦ ἤθους του, γιατί δέν τόν ἐνδιέφερε νά ὑποκρίνεται, ἀλλά ἡ οὐσία τοῦ ἐπισκοπικοῦ λειτουργήματος, πέραν τῆς ἐξυπηρετήσεως κοσμικῶν ἢ προσωπικῶν σκοπιμοτήτων. Ὅπως σημειώνει ἐνδεικτικά καί πάλι ὁ μακαριστός Ἀρχιεπίσκοπος Σεραφεῖμ, τά ποικίλα πνευματικά του χαρίσματα ἀπευθύνονταν σέ «ἐκείνους πού θέλουν νά βλέπουν τά πράγματα μέ πρίσμα εὐρύτητος, καί ὄχι στενότητος καί ὑποκρισίας».

Ὁ λόγος του ἦταν πάντοτε καιρῖος, στιβαρός καί κρυστάλλινος. Εὐτολμος ἀλλά καί σώφρων, ἐξέφραζε ἀπόψεις μέ σύνεση, εὐθύτητα καί γνησιότητα, καί οἱ θέσεις του εἶχαν πάντοτε σημαίνουσα διεισδυτικότητα καί βαρύτητα. Ἀξίζει νά παραθέσουμε ἕνα ἀπόσπασμα ἀπό συνέντευξή του στόν τύπο, στό ὁποῖο ἐμβριθῶς διαβλέπει τίς ρίζες τῆς σημερινῆς κρίσεως: «*Ἡ πραγματική ταυτότητα τοῦ Ἑλλῆνα ἦταν συνυφασμένη μέ τήν ἀναζήτηση τῆς ὄντολογίας τῶν πραγμάτων καί ὄχι μέ τήν ἐπιφανειακή περιγραφή τῶν φαινομένων. Ἔτσι, ὁδηγοῦσε τόν ἑαυτό του ἀπέναντι στά πράγματα γνωρίζοντάς τα σέ βάθος καί τά διέκρινε σέ χρηστά καί ἄχρηστα. Σήμερα, μέ τήν περιγραφική αὐτῶν προσπέλαση, τά διακρίνει σέ χροῖσμα καί ὠφέλιμα καί ὁδηγεῖται στόν ρευστό δρόμο ἑνός εἴδους ὠφελμιστικοῦ καταναλωτικοῦ εὐδαιμονισμοῦ. Ἐάν ἐντάξει τήν ταυτότητά του σ' αὐτήν τή διαδικασία, σίγουρα θά τήν ἀπολέσει,*

γιατί τό ὠφέλιμο καί τό χρήσιμο εἶναι ρευστό καί ἐπομένως ἐπιρρεπές εἰς ἀπόρριψιν».

Καλλιέργησε ιδιαίζόντως τόν ἱερό πνευματικό δεσμό μέ τό σεπτό Κέντρο τῆς Ὁρθοδοξίας, τόν Οἰκουμενικό Θρόνο. Κατά τούς λόγους τοῦ ἰδίου, «παραμένει ὁ θεματοφύλαξ τῆς παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ἐγγύηση τῆς ἐνότητος καί ἡ Μήτηρ ὄλων τῶν ὀνομαζομένων αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, οἱ ὁποῖες δημιουργήθηκαν ἀπό τήν ἰδικήν Του κένωσιν καί τελοῦν ὑπό ἔγκρισιν τῆς μελλούσης νά συνέλθῃ Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Διαφυλάττει τήν οἰκουμενικότητα τῆς Ἐκκλησίας καί μαρτυρεῖ τήν Καθολικότητα τῆς πίστεώς Της. Δέν ἔχουμε τίποτα σημαντικότερο ἀπό τό Πατριαρχεῖο μας, ὡς Γένος, στήν Οἰκουμένη».

Στή Μητρόπολη Ἰωαννίνων ἐξετιμήθη ιδιαίζόντως, τόσο ἀπό τόν λαό ὅσο καί ἀπό τούς κοινωνικούς καί πολιτικούς φορεῖς, ὡς ὁ μαχητικός καί λόγιος Ἱεράρχης, ὁ ὁποῖος μέ τή χαρισματική παρουσία καί τό ἔργο του ἔφερε τήν Ἐκκλησία πλησιέστερα στήν κοινωνία καί τά προβλήματά της. Εἶναι ἄλλωστε ἀνάγκη ζωτικῆς σημασίας Ἐκκλησία καί Πολιτεία νά πορεύονται ἐν ἀγάπῃ καί ὁμονοίᾳ, ὥστε νά ὑπηρετοῦν ἀπό κοινοῦ τόν λαό καί τή χώρα μας. Ὁ ἐκλιπών Γέρον, ἀνταποκρινόμενος στίς ἀπαιτήσεις τῶν καιρῶν, συνδύασε τήν βαθειά θεολογική γνώση μέ τήν εὐρύτητα σκέψεως στόν χειρισμό φλεγόντων ζητημάτων. Παρέδωσε πλουσία ποιμαντική καί κοινωνική παρακαταθήκη, στήν ὁποία συγκαταλέγονται, μεταξύ ἄλλων, ἡ προνοιακή μέριμνα μέσφ τῶν ἀγαθοεργῶν καταστημάτων τῆς Μητροπόλεως καί τῆς παροχῆς ὑποτροφιῶν πρός τούς ἐνδεεῖς, καθώς καί ἡ ἀδιάλειπτος λειτουργία ἐκκλησιαστικῶν κατασκευῶσεων, βρεφονηπιακοῦ σταθμοῦ καί γηροκομείου.

Ἡ Ἐκκλησία, βεβαίως, ὅπως τόνιζε καί ὁ ἴδιος, «δέν εἶναι φιλανθρωπικό ἴδρυμα οὔτε εἶναι αὐτός ὁ ρόλος της». Ὁμοίως, δέν εἶναι οὔτε θρησκευτική παράταξη περιορισμένη στή στενωπό τῶν ἰδεῶν της. Ἡ Ἐκκλησία πορεύεται μέσα στήν ἱστορία, ἀλλά δέν εἶναι ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. Ἔργο της εἶναι νά προσλάβει τόν κόσμο καί νά τόν μεταμορφώσει. Καθώς διανύουμε τήν Ἁγία καί Μεγάλη Ἑβδομάδα, ἀξίζει νά μνημονεύσουμε τούς λόγους ἐπιφανοῦς ἐπισκόπου τοῦ Οἰκουμε-

νικοῦ Θρόνου ἀπό ὀμιλία τοῦ ἰδίου τοῦ μακαριστοῦ Ἱεράρχου, στόν Πατριαρχικό Ναό τοῦ Ἁγίου Γεωργίου στό Φανάρι: «Εἰς τό πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ, διά τῆς ἐνεργείας τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ὑπερβαίνεται ἡ φθορά, ὑπερβαίνεται ὁ θάνατος. ... διότι αὕτη εἶναι ἡ λύτρωσις ἐκ τῶν ὀρίων τοῦ κτιστοῦ. Αὕτη ἡ λύτρωσις, αὕτη ἡ ἀπελευθέρωσις εἶναι ἔργον τοῦ ἁγίου Πνεύματος συντελούμενον πρῶτον εἰς τό πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ, καί ἐν συνεχείᾳ εἰς τούς ἀνθρώπους, πάλιν ὡς δωρεά καί ἐνέργεια τοῦ ἁγίου Πνεύματος».

Αὕτη εἶναι ἡ μαρτυρία τῆς Ἐκκλησίας, διατυπωθεῖσα ἐπί τοῦ Σταυροῦ καί ἀπό τοῦ Παναγίου Τάφου. Ὁ Χριστός, κατά τούς λόγους τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου μας, «δέν πρότεινε ιδέες πού διχάζουν τούς ἀνθρώπους, ἀλλά “ἤπλωσε τάς παλάμας” ἐπί τοῦ Σταυροῦ “καί ἦνωσε τά τό πρὶν διεστῶτα”. Ὁ Χριστός πού μελίξεται ἐπί τοῦ θυσιαστηρίου σέ κάθε Θεία Λειτουργία ἀλλά δέν διαιρεῖται, καί προσφέρει τή δυνατότητα πάντες οἱ ἐξ ἐνός ποτηρίου μεταλαμβάνοντες νά γίνονται ἓνα σῶμα».

Ἐναντι τοῦ «φοβερωτάτου τοῦ θανάτου μυστηρίου» καί τοῦ βιαίου διαχωρισμοῦ τῆς ψυχῆς ἐκ τοῦ σώματος, ἀναγνωρίζουμε καί τήν ἐπιθανάτια ἀγωνία τοῦ Κυρίου γιά τή διάσπαση τῆς ἀρμονίας τῆς κτίσεως καί τόν κατακερματισμό τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων. Αὕτη ἡ ἀγωνία ὀφείλει νά καθορίζει καί τό ἦθος τῆς μαρτυρίας μας ἐν τῷ παρόντι βίῳ. Ἀποστολή τῆς Ἐκκλησίας εἶναι νά ἐνώνει τούς ἀνθρώπους μέ ἓναν βαθύτατο, μυστηριακό δεσμό: «ἵνα ᾧσιν ἓν» (Ἰω. 17, 11). «Οὐκ οἴδατε ὅτι τά σώματα ὑμῶν μέλη Χριστοῦ ἐσιν;», σημειώνει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος (Α΄ Κορ. 6, 15). Καί ὡς μέλος τοῦ Σώματος τοῦ Ἀναστάντος Χριστοῦ, τό φθαρτό μας σῶμα κοινωνεῖ καί μετέχει τῆς Χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, πού ἀγιάζει ὅλα τά μέλη τῆς Ἐκκλησίας, φανερόντας ὅτι ὁ θάνατος δέν εἶναι τό τέλος, ἀλλά ἡ ἐν Χριστῷ διάβασις πρός τήν «αἰώνιον βιοτήν».

«Εἰ γάρ σύμφυτοι γεγόναμεν τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἀλλά καί τῆς ἀναστάσεως ἐσόμεθα. Τοῦτο γινώσκοντες, ὅτι ὁ παλαιός ἡμῶν ἄνθρωπος συνεσταυρώθη, ἵνα καταργηθῇ τό σῶμα τῆς ἁμαρτίας, τοῦ μηκέτι δουλεύειν ἡμᾶς τῇ

ἀμαρτία· ὁ γὰρ ἀποθανὼν δεδικαίωται ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας. Εἰ δέ ἀπεθάνομεν σὺν Χριστῷ, πιστεύομεν ὅτι καὶ συζήσομεν αὐτῷ, εἰδότες ὅτι Χριστὸς ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν οὐκέτι ἀποθνήσκει, θάνατος αὐτοῦ οὐκέτι κυριεύει. Ὁ γὰρ ἀπέθανε, τῇ ἀμαρτία ἀπέθανεν ἐφ' ἅπαξ, ὃ δὲ ζῆ, ζῆ τῷ Θεῷ» (Ρωμ. 6, 5-10).

Ὁ μακαριστὸς Ποιμενάρχης τῆς Μητροπόλεως Ἰωαννίνων κυρὸς Θεόκλητος κηρύσσει πρὸς ἡμᾶς καὶ μετὰ θάνατον διὰ τῆς μεγάλης ἀξίας τῆς προσφορᾶς του ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας. Περιβληθεὶς τὸν

σεβασμὸ καὶ τὴν ἀγάπη λαοῦ καὶ κλήρου, διήνυσε ἀξίως μακρὰ ἐκκλησιαστικὴ πορεία στὰ βήματα τοῦ σπουδαίου προκατόχου του, προσφέροντας δαψιλεῖς ὑπηρεσίες ἀπὸ νευραλγικὲς θέσεις. Ἡ ἰσχυρὴ του προσωπικότητα εἶχε πρωταγωνιστικὴ συμβολὴ στὴ νεώτερη ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία. Ἡ μαρτυρία του ὑπῆρξε εὐρεία, ἀνυπόκριτη, οὐσιώδης καὶ μεστή εὐλογιῶν. Θερωῶς δεόμεθα πρὸς τὸν Ὑψιστο νά ἀναπαύσει τὸ σεπτὸ του σκῆνος καὶ νά συναριθμήσει τὴν μακαρία ψυχὴ του μετὰ τῶν δικαίων. Ἄς εἶναι αἰωνία ἡ μνήμη του.

Ἡ Ἐκδημία τοῦ Μητροπολίτου Ἐλασσῶνος, κυροῦ Βασιλείου (Κολόκα)

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος μέ βαθειά συγκίνηση ἀναγγέλλει τὴν πρὸς Κύριον ἐκδημία τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ἐλασσῶνος κυροῦ Βασιλείου. Ὁ ἐκλιπὼν Ἱεράρχης ἐξεδήμησε πρὸς Κύριον σέ ἡλικία 61 ἐτῶν. Ὁ μακαριστός

Μητροπολίτης Ἐλασσῶνος κυρός Βασίλειος (Κολόκας) γεννήθηκε τό 1953 στήν Νῆσο Ἰωαννίνων. Ἀπόφοιτος τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς σπούδασε Θεολογία στό Ἀριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Χειροτονήθηκε Διάκονος τό 1975 καί Πρεσβύτερος τό 1979. Διατέλεσε Ἐφημέριος καί προϊστάμενος τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Θεράποντος Κάτω Τούμπας καί Ἡγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίας Θεοδώρας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης. Ἐξελέγη Μητροπολίτης Ἐλασσῶνος τό 1995.

Ἀπό τό ἔτος 2011 διατέλεσε Πρόεδρος τῆς Διοικούσας Ἐπιτροπῆς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Κεντρικῆς Ὑπηρεσίας Οἰκονομικῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ Ἐξόδιος Ἀκολουθία τοῦ μακαριστοῦ Μητροπολίτου Ἐλασσῶνος θά ψαλεῖ στόν Ἱερό Μητροπολιτικό Ναό Ἁγίου Δημητρίου Ἐλασσῶνος τήν Δευτέρα 19 Μαΐου καί ὥρα 12.00, προεξάρχωντος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου.

Ἐκ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Ἐπικήδειος Λόγος
πρὸς τόν ἀοίδιμο Μητροπολίτη Ἐλασσῶνος
κυρό Βασίλειο (Κολόκα)
(1953-2014)

Ἐκφωνηθεῖς
ἀπό τόν Θεοφ. Ἐπίσκοπο Διαυλείας κ. Γαβριήλ,
Ἀρχιγραμματέα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Μακαριώτατε Πάτερ καί Δέσποτα,
σεπτέ Προκαθήμενε τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος,
Σεβασμιώτατε ἅγιε ἐκπρόσωπε τῆς Αὐτοῦ Θειοτάτης Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου,
Σεβασμιώτατοι ἅγιοι Ἀρχιερεῖς,
Σεβαστοὶ πατέρες,
Ἀξιότιμοι ἐκπρόσωποι τῶν τοπικῶν ἀρχῶν,
Ἀγαπητοὶ πενθοῦντες ἀδελφοί τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἐλασσῶνος,

Μέ βαθειά ὀδύνη ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος στερεῖται σήμερα καί ἀποχωρίζεται ἓνα πολύ ἐκλεκτό καί διαπρεπές Της μέλος, ἓναν ἀπό τούς πύο πολύτιμους καί ἀγαπητούς Ἱεράρχες Της. Δυστυχῶς ὁ Θεός θέλησε νά μετασταθεῖ πολύ νωρίς στίς οὐράνιες μονές, καθιστώντας τήν ἐπί γῆς Ἐκκλησία Του φτωχότερη καί τήν Ἐλασσῶνα ὀρφανή. Ὑπῆρξε γιά μᾶς πολύτιμο δῶρο τοῦ Θεοῦ. Περιεβλήθη δικαίως τήν ἀγάπη καί τήν ἀναγνώριση τῶν Ἀρχιερέων, τοῦ ἱεροῦ κλήρου, τῶν συνεργατῶν του καί τοῦ πιστοῦ λαοῦ. Ὅλοι μας αἰσθανόμεσθε βαρῦτατη καί πικρῆ τήν ἀπώλεια καί τεράστιο τό κενό πού καταλείπει.

Ἀναλογίζομαι μέ συγκίνηση τή στιγμή πού ἡ εἶδηση τῆς πρὸς Κύριον ἐκδημίας του ἔφθασε στό Συνοδικό Μέγαρο, σέ στιγμή Συνεδρίας τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου, καί λύπησε βαθιά καί ἡμᾶς καί τούς κληρικούς καί λαϊκούς συνεργάτες του. Πολλοί εἶχαμε πληροφορηθεῖ μέ πόνο ψυχῆς τήν ὕστατη δοκιμασία τῆς ἀσθενείας του, ἀλλ' οὐδεὶς ἐξ ἡμῶν ἠθέλε νά συμφιλωθεῖ μέ τήν ἀπενυχταία κατάληξη. Ὅσοι εἶχαν τήν εὐλογία νά τόν γνωρίσουν ἐκ τοῦ πλησίον, δέν τόν ἐνθυμοῦνται ἀπλῶς, ἀλλά βίωσαν κοντά του μία παρουσία προσφοράς, ἕναν προσηνή ἐκκλησιαστικό ἄνδρα, μέ φωτισμένη, διανυγῆ συνείδηση καί ὑψηλό ἀρχιερατικό ἦθος. Σοῦ μετέδιδε μίαν αὖρα χάριτος καί ἐμπιστοσύνης, σέ βαθμό πού ὅποιος διέβαινε τό κατώφλι τοῦ γραφείου του, αἰσθανόταν ὅτι διέβαινε καί τήν θύρα τῆς καρδιάς του. Καί γρήγορα ἐκεῖνος ἦταν πού ἐξερχόταν νά σέ συναπαντήσει. Εὐτυχῆς ὅποιος εἶχε τήν εὐκαιρία νά τόν συναναστραφεῖ καί νά ἀντλήσει ἀπό τήν πείρα του, νά δεχθεῖ τήν συμπαράστασή του, νά περιβληθεῖ τήν ἀγάπη του. Καί ἔτσι πάντοτε συμβαίνει: πέραν τοῦ ἔργου του, ὁ δίκαιος καί ὁ ἄξιος διδάσκει καί οἰκοδομεῖ μέ τήν ζωή του, ὅσο βραχύτερη κι ἂν τήν καταστήσει ὁ θάνατος.

Ἦρθε γι' αὐτόν ὁ θάνατος τήν στιγμή πού ὁ Κύριος ὄρισε, «*ὁ κυριεύων ζωῆς καί θανάτου καί βάθει σοφίας ἀπέιρου τά πάντα πρὸς τό συμφέρον φιλανθρωπῶς οἰκονομῶν*». Δυστυχῶς κατεβλήθη ὑπό τό βάρος τῆς ἀσθενείας, ὑπέμεινε ὁμως μέ ἱερά ἐγκαρτέρηση, μέ κραταιά τήν ψυχή καί πολλή ταπεινότητα τήν δοκιμασία τῆς σαρκός πού τοῦ ἔλαχε στόν ἐπίλογο τοῦ βίου.

Ἄς φέρουμε εὐλαβῶς στόν νοῦ μας τό πλούσιο ἔργο τοῦ κοιμηθέντος Μητροπολίτου· ὄχι μόνο γιά νά τιμήσουμε ὀφειλετικῶς καί δικαίως τό τίμιο πρόσωπό του, ἀλλά κυρίως γιά νά ἐμπνευσθοῦμε «*ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ περιλειπόμενοι*» (Α΄ Θεσ. 4, 15) ἀπό τήν πολυσχιδῆ δράση καί τήν θεοφιλή διακονία του.

Ὁ μακαριστός Μητροπολίτης Ἐλασσῶνος κυρός Βασίλειος (Κολόκας) γεννήθηκε τό ἔτος 1953 στήν Νήσο τῶν Ἰωαννίνων. Ἀπόφοιτος τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς, σπούδασε θεολογία στό Ἀριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης κοντά στόν ἀείμνηστο καθηγητή Πανα-

γιώτη Χρήστου. Διάκονος χειροτονήθηκε τό 1975 καί Πρεσβύτερος τό 1979. Διετέλεσε Ἐφημέριος καί Προϊστάμενος τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Θεράποντος Κάτω Τούμπας ἐπί 18 ἔτη, καθῶς καί Ἡγούμενος στήν Ἱερά Μονή Ἁγίας Θεοδώρας Θεσσαλονίκης. Μητροπολίτης Ἐλασσῶνος ἐξελέγη στίς 19 Ἰουλίου 1995, ἐπί μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Σεραφεῖμ, στήν Συνεδρία τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας κατά τήν ὁποία ἐξελέγησαν καί οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολίτες Ναυπάκτου καί Ἁγίου Βλασίου κ. Ἱερόθεος καί Σάμου καί Ἱακάριας κ. Εὐσέβιος. Ἡ χειροτονία του ἐτελέσθη δύο ἡμέρες μετά στόν Ἱερό Ναό Ἁγίου Παύλου τῆς ὁδοῦ Ψαρῶν. Ἐνθρονίστηκε στήν Ἐλασσῶνα στίς 17 Σεπτεμβρίου τοῦ ἰδίου ἔτους. Ἀνέλαβε τήν ποιμαντική εὐθύνη μιᾶς ἱστορικῆς Μητροπόλεως, πού σεμνύνεται γιά τόν Ἅγιο Ἀρσένιο καί γιά σπουδαῖες ἐκκλησιαστικές προσωπικότητες, ὅπως ὁ ἱερομόναχος Ἄνθιμος ὁ Ὀλυμπιώτης καί ὁ Κωνσταντῖνος Οἰκονόμος, γόνος τῆς Τσαριτσάνης, ἐπιφανῆς λόγιος του Νεοελληνικοῦ Διαφωτισμοῦ, τό σκήνωμα μάλιστα τοῦ ὁποίου εἶναι ἐνταφιασμένο στόν περίβολο τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἀσωμάτων Πετράκη, παρά τῆ Ἱερᾶ ἡμῶν Συνόδου.

Ὁ αἰοίδιμος Ἱεράρχης διεκρίθη γιά τήν σεμνότητα, τό φιλομοναχικό πνεῦμα, τήν ἐκκλησιαστική του κατάρτιση, τήν ἀφοσίωσή του στήν παράδοση, «*τήν ἄπαξ τοῖς ἁγίοις παραδοθεῖσαν πίστιν*». Διηκόνησε ἐνζήλωσ τήν Μητρόπολη Ἐλασσῶνος καί τήν Ἱερά Σύνοδο. Ὑπῆρξε διδάσκαλος καί οἰκονόμος, ποιμὴν καί ὑπηρέτης τῶν ἀνθρώπων, ἔμπειρος πνευματικός πατήρ καί γνήσιος θεράπων, «*ὑψηλός μὲν τοῖς ἔργοις, ταπεινός δέ τῷ φρονήματι, ... εὐπρόσιτος, πρᾶος, ἀόργητος, συμπαθής, ἡδύς τόν λόγον, ἡδίων τόν τρόπον*»¹, τύπος γενόμενος τῶν ἀδελφῶν του «*ἐν λόγῳ, ἐν ἀναστροφῇ, ἐν ἀγάπῃ, ἐν πνεύματι, ἐν πίστει, ἐν ἀγνείᾳ*» (Α΄ Τιμ. 4, 11). Ἡ Ἱερά Σύνοδος εὐλογήθηκε τῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ Ἱεράρχου πού συνδύαζε στή συνείδηση τῆς ἀποστολῆς του τήν παρηγορία μέ συγκινητική ἐπιείκεια, τήν ταπεινοφροσύνη μέ τήν ἀξιοπρέπεια, τή σοβαρότητα μέ ἀπλότητα, πραότητα καί πηγαία εὐγένεια.

Ὁ Θεός εὐδόκησε νά διαδεχθεῖ στήν Μητρόπολη Ἐλασσῶνος τόν ἀγαπητό του Γέροντα καί

πνευματικό πατέρα του, αείμνηστο Μητροπολίτη Σεβαστιανό, τόν όποιο καί γηροκόμησε ώς γνήσιος υίός. Έκ τών τιμίων χειρών του έλαβε καί τούς τρεις βαθμούς τής ιερωσύνης, γεγονός πού πρέπει νά σημειωθεῖ γιά τήν σπανιότητά του στήν έκκλησιαστική ιστορία. Ό ίδιος έχοντας συναίσθηση τής εϋθύνης καί τής τιμής πού έπωμιζόταν, αναφέρει στόν χειροτοντήριο λόγο του:

«Βαρειά ή εϋθύνη γιά τούς άσθενείς ώμους μου. Καλοϋμαι νά εφαρμόσω όσα ή άγαθή καρδιά Σας μέ δίδαξε από μαθητή τοϋ Γυμνασίου, δηλαδή ν' αγαπώ μέ άνδιδοτέλεια πού υπερβαίνει τά ανθρώπινα κριτήρια καί υπερβάλλει τήν ανθρώπινη λογική. Καλοϋμαι ώς Ποιμήν ν' αγαπώ τόν πεπτωκότα, γεγονός πού προϋποθέτει θεία δύναμη καί θείο φωτισμό, διότι τόν εϋσεβή, τόν δίκαιο, τόν ένάρετο, εῖναι εϋλογο κάποιος νά τόν αγαπά, καί ή άγάπη αϋτή δέν κοστίζει. Καλοϋμαι νά εφαρμόσω τήν έπεικεια τοϋ Πατρός, πού εῖναι δραστική, καί τήν αϋστηρότητα, πού εῖναι φιλόανθρωπη. Στίς μέρες μας ή έννοια τοϋ πνευματικοϋ Πατρός λησμονείται, διότι συνδέθηκε μέ τήν καταπίεση καί καταδυνάστευση, διότι δέν καταλαβαίνουμε ό τι ή λύτρωσή μας δέν πραγματοποιείται τελικά μέ τίς νουθεσίες, τίς συμβουλές, τά κηρύγματα, αλλά μέ τήν έγκατάλειψη στό έλεος τοϋ Θεοϋ».

Ό κλήρος καί ό λαός τής Έλασσώνας ήταν πάντοτε στίς προσευχές καί τήν άγρυπνη μέριμνά του. Μέ τά λόγια τοϋ ίδιου, «ό έπίσκοπος εῖναι υποχρεωμένος κατά τόν άπόστολον νά άγρυπνεῖ, νά άγωνίζεται, νά κακοπαθεῖ, νά εϋαγγελίζεται, νά συμπαρίσταται εϋκαιρώς άκαιρώς, νά έλέγχει, νά έπιτιμᾶ, νά παρηγορεῖ».

Πνευματικό κεφάλαιο όχι μόνο γιά τήν τοπική αλλά συνολικά γιά τήν Έκκλησία τής Ελλάδος. Μεγάλη ύπηρεξε ή προσφορά του στόν τομέα τής κεντρικής διοικήσεως. Γνώριζε άριστα τά οικονομικά, ώστε νά θεωρείται αναντικατάστατος σ' αϋτόν τόν τομέα τής διακονίας, κατά τήν όποια χρημάτισε από τό 2003 Μέλος καί έν συνέχεια Πρόεδρος τής Διοικούσης Έπιτροπής τής Έκκλησιαστικής Κεντρικής Έπιτροπής Οικονομικών. Συνέβαλε τά μέγιστα ώστε νά όρθοποδήσει ή Έκκλησία καί νά μή ναυαγήσει οικονομικά. Έπανέφερε τήν ασφάλεια μέ τίς ένέργειές του καί τήν έξισορροπητική του παρουσία. Έλεγε: «Η Έκ-

κλησία δέν εῖναι δυνατόν νά διέλθη κρίσιν. Η Έκκλησία άποτελεῖ τήν αϋτοαλήθειαν καί ή αλήθεια οϋδέποτε διέρχεται κρίσιν. Κρίσιν διέρχονται οί τήν αλήθειαν διαστρεβλοϋντες καί άποφεϋγοντες. Η Έκκλησία στηρίζεται εἰς τόν δομητορά της». Αντιλαμβάνεται λοιπόν κανείς τήν οϋσιαστική συμβολή του, προσωπική κατάθεση ψυχής καί μαρτυρίας έκκλησιαστικοϋ βίου μέ γνώμονα πάντα τό καλό τής Έκκλησίας. Καλλιέργησε παντοϋ τό πνεϋμα τοϋ συντονισμοϋ, τοϋ ειλικρινοϋς διαλόγου, τής καταλλαγής. Έργαζόταν συνετά καί διακριτικά, αλλά μέ εϋστοχία καί άποτελεσματικότητα. Πρωτοστατοϋσε σέ έργώδη έγχειρήματα, πρωτοβουλίες καί όραματισμούς, στήν σύλληψη καί τήν εκτέλεση σπουδαίων καί μοναδικών έργων στόν εκκλησιαστικό χώρο.

Ό μακαριστός Έράρχης άφησε ανεξίτηλη τήν σφραγίδα του στήν Έερά Σύνοδο τής Έκκλησίας τής Ελλάδος. Εϋστροφος, όξύνους, μεστός καί άκέραιος, ξεχωρίζει μεταξύ τών εκλεκτών. Γίνεται έννας από τούς πιό στενοϋς καί σημαντικούς συνεργάτες τοϋ Μακαριωτάτου Άρχιεπισκόπου Άθηνών καί πάσης Ελλάδος κ. Έρωνούμου. Παίρνει αποφάσεις σέ καίρια ζητήματα. Πρωτοστατεῖ στίς συνομιλίες τής Έκκλησίας μέ τήν Πολιτεία. Όμιλεῖ από τό βήμα τής Βουλής ώς εκπρόσωπος τής Έκκλησίας. Συμμετέχει σέ πολλές εκκλησιαστικές αποστολές στό έξωτερικό.

Τό μητροπολιτικό του έργο ύπηρεξε πραγματικά αναγεννητικό: πρώτη του μέριμνα ύπηρεξε ή στήριξη καί ή ένίσχυση τών εκκλησιαστικών δομών τής επαρχίας του. Θεμελίωσε καί εγκαινίασε Έερούς Ναοϋς καί Πνευματικά Κέντρα σέ όλες σχεδόν τίς Ένορίες. Καθιέρωσε μηνιαίες ιερατικές συνάξεις μέ διακεκριμένους όμιλητές καί άγιορείτες Πατέρες. Συμμετείχε ενεργά στά προβλήματα τής τοπικής κοινωνίας. Όργανε ακούραστα τήν Μητρόπολή του. Όσες φορές είχαμε τήν εϋκαιρία νά επισκεφθοϋμε τήν Έλασσώνα, διαπιστώσαμε έξ ίδιας πείρας τόν θαυμασμό καί τήν άγάπη τοϋ τοπικοϋ κλήρου καί ποιμνίου γιά τόν Δεσπότη του.

Έιδιαίτεροι ήταν οί δεσμοί του πρός τό Οικουμενικό μας Πατριαρχείο καί τήν άθωνική πολιτεία. Εϋλαβετο ιδιαίτερα τό Άγιον Όρος, όπου μετέβαινε συχνά ώς ταπεινός προσκυνητής. Έπί ποιμαντορίας του έπεσκέφθη πρώτη φορά τήν Έλασ-

σώνα ο Οικουμενικός Πατριάρχης κ. Βαρθολομαῖος, κατά τόν Σεπτέμβριο τοῦ 2009. Φιλάδελφος καί φιλόξενος, ἀγαπητός σέ ὄλους, ἀπό τούς ἀπλούς πιστούς ὡς τούς προκαθημένους τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, μέ χαρακτηριστικό γνώρισμα τήν ἀρχοντική φιλοξενία πρὸς πάντας.

Ἀσκητικός, φιλακόλουθος καί φιλομόναχος, ὁ ἐκλιπὼν Ἱεράρχης ἀγκάλιασε μέ ὅλη του τήν δύναμη τόν μοναχισμό καί μέ τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ κοπίασε γιά τήν συντήρηση, τήν ἀνακαίνιση καί τήν ἐπάνδρωση τῶν ἱστορικῶν ἱερῶν μονῶν τῆς περιοχῆς. Ἔλεγε: «*Τὰς θεωρῶ ὀχυρά τῆς Ἐκκλησίας, ζωπικούς πνεύμονας ἀπ' ὅπου ὁ ἀπογοητευμένος ἀπό τήν σῆψιν τῆς ἐποχῆς μας ἄνθρωπος ἀναπνέει τό ὄξυγόνο τοῦ Ἁγίου Πνεύματος*».

Μέ δική του πρωτοβουλία ἀνοικοδομήθηκε ὁ Ἱερός Ναός τοῦ Ἁγίου Ἀρσενίου, Ἀρχιεπισκόπου Ἐλασσῶνος (16ος αἰ.), πού ἀγίασε στήν ρωσική γῆ. Τό 2006, ὕστερα ἀπό σχετικό αἴτημα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἐλασσῶνος, τήν σύμφωνη γνώμη τοῦ ἐπιτοπίου Ρώσου Ἀρχιεπισκόπου Βλαδίμηρ καί Σούζδαλ, καί τήν συγκατάθεση τῶν ἀρχαιολογικῶν ἀρχῶν, ἔγινε ἀνακομιδή τῶν ἱερῶν του λειψάνων καί ὁ αἰιδιμος Πατριάρχης Μόσχας κυρός Ἀλέξιος παρέδωσε ἐπίσημως στόν μακαριστό Μητροπολίτη Ἐλασσῶνος τμήματα ἐκ τῶν ἱερῶν λειψάνων τοῦ ἁγίου Ἀρσενίου. Μετά ἀπό λίγες μέρες ἔγινε στήν Ἐλασσῶνα ἡ ἐπίσημη ὑποδοχή τῶν ἱερῶν λειψάνων, τά ὁποῖα ἐναποτέθηκαν στόν νεόδμητο Ἱερό Ναό ἀφιερωμένο στόν Ἅγιο, σέ εἰδικά διαμορφωμένο προσκυνητάριο.

Θεώρησε ἱερό του καθῆκον νά διασώσει καί νά παραδώσει στίς ἐπόμενες γενεές τήν ἐκκλησιαστική ἱστορία τῆς Ἐλασσῶνος. Προϊόν μόχθου καί ἐπιμονῆς, ἡ διάσωση καί ἀνάδειξη σημαντικῶν κειμηλίων. Ἐπίσης, βαρυσήμαντες ἐκδόσεις, ὅπως: ὁ μνημειώδης Τόμος, σχεδόν χιλίων σελίδων, γιά τήν Ἱερά Μητρόπολη Ἐλασσῶνος, ὅπου παρουσιάζονται ἡ ἱστορία τῆς Μητροπόλεως, οἱ ἱεροί ναοί, τά μοναστήρια καί τά σπουδαῖα ἱερά κειμήλια· Τό Κειμηλιαρχεῖο τῆς Μονῆς Ὀλυμπωτίσης· Ὁ Βίος καί ἡ Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου Ἀρσενίου Ἐλασσῶνος· βιβλίο γιά τόν προκατόχό του Καλλίνικο Λαμπρινίδη, ὁ ὁποῖος θεμελίωσε τόν Μητροπολιτικό Ναό Ἁγ. Δημητρίου Ἐλασσῶνος·

πρόσθετο βιβλίο, ἀφιερωμένο γιά τόν Ἱερό Μητροπολιτικό Ναό, καθώς καί *Τό Ἱεροδρόμιο*, χρονικό τῆς ἱστορικῆς ἐπισκέψεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου.

Ὁ κοιμηθεῖς Ἱεράρχης ὑπῆρξε ἐκκλησιαστικός ἀνὴρ πρώτου μεγέθους, προσφιλέστατος καί οὐσιαστικός. Ἡ διακονία του εἶχε πρωταγωνιστική συμβολή στά ἐκκλησιαστικά δρώμενα. Σεμνός ἀλλά δραστήριος, πολυόμματος καί ἀκούραστος, φιλομόναχος καί φιλάγιος. Ἀνέπνεε μέσ στήν Ἐκκλησία, κι ὁ πόθος τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ τόν συνέιχε βαθιά. Ἐξέπεμπε ἀνεπιτήδευτη, πνευματική ἀρχοντιά. Ἦρμος, ἱεροπρεπής, μετρημένος, προσηγής στήν ἐπικοινωνία, διαλλακτικός, διακριτικός, διπλωματικός, σαφῆς καί σταθερός ὁμως στίς ἀρχές τῆς πίστεως. Εἶχε τό χάρισμα νά κατευθύνει πνευματικά μέ τόν λόγο του, νά οἰκοδομεῖ μέ τόν διάλογο καί τή δράση του, χωρὶς τύφο, προσποίηση ἢ διάθεση ἐπιδείξεως. Ὑπόδειγμα ταπεινοῦ φρονήματος, πλήρης φόβου Θεοῦ, δόξασε τό ὄνομα Αὐτοῦ καί τίμησε τήν Ὁρθοδοξία.

Ἡ μειλίχια παρουσία του θά παραμείνει ζωντανή καί ἐνεργός στή μνήμη καί τήν καρδιά ὄλων ὅσοι εἶχαμε τήν εὐλογία νά τόν γνωρίσουμε, νά δεχθοῦμε τήν εὐχή του, τή συμβουλή, τόν καλό του λόγο, τίς εὐεργεσίες τῆς ἀγάπης του. Κατέλιπε πολλά ἄξια πνευματικά τέκνα, τά ὁποῖα συνιστοῦν καί τό κληροδοτήμά του, τήν παρακαταθήκη του πρὸς τήν Ἐκκλησία. Ἄς ἀποτελέσει παράδειγμα γιά ὄλους μας. Τά ἴχνη τῆς πολιτείας του ἄς μείνουν γιά μᾶς πηγὴ ἐμπνεύσεως καί στηριγμοῦ.

Ἡ μακαρία ψυχὴ του ἀπῆλθε πλέον πρὸς τὰς αἰωνίους μονάς, γιά νά δεχθεῖ, ὅπως ὄλοι πιστεύουμε, παρὰ τῆς δεξιᾶς τοῦ Ὑψίστου τόν ἄρρητον στέφανον γιά ὅσα ἐπὶ γῆς ἐπιτέλεσε, ὡς καλὸς οἰκονόμος πολλαπλασιάσας τό ἐμπιστευθέν αὐτῷ τάλαντον. Εἰσηλθε «*εἰς τὰ ἐνδότερα τοῦ καταπετάσματος, ὅπου πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰσηλθε Χριστός. Κατέλιπε τό τῆς σαρκὸς παραπέτασμα. Οὐκέτι ὑποδείγματι καί σκιᾷ τῶν ἐπουρανίων λατρεύει, ἀλλ' εἰς αὐτὴν βλέπει τήν τῶν πραγμάτων εἰκόνα. Οὐκέτι δι' ἐσόπτρου καί δι' αἰνίγματος, ἀλλ' αὐτοπροσώπως ἐντυγχάνει τῷ Θεῷ, ἐντυγχάνει δέ ὑπὲρ ἡμῶν καί τῶν τοῦ λαοῦ ἀγνοημάτων*»².

Πορεύου νικητής, αξιομακάριστε Δέσποτα, μέτην συνοδεία τῶν προσευχῶν μας, πρὸς τόν «κατελθόντα ἐν τοῖς κατωτάτοις τῆς γῆς καί συντρίψαντα μοχλοὺς αἰωνίους καί τριήμερον ἐξανάσταντα τοῦ τάφου». Πορεύθητι τὴν μακαρίαν ὁδὸν καὶ ἀναπαύου ἐν εἰρήνῃ. Ὁ Κύριος ἅς σέ κατατάξει ἐν χώρᾳ ζώντων καὶ ἅς σέ ὑποδεχθεῖ ὡς πολί-

τη τῆς βασιλείας Του. Ἐμεῖς ὅλοι οἱ περιλειπόμενοι πού σέ προσφωνοῦμε ἐξ εὐγνωμοσύνης, τιμῆς καὶ ἀγάπης, οἱ ἀδελφοὶ συνεπίσκοποι, ὁ ἱερός κληρὸς, τὰ πνευματικά σου τέκνα, οἱ μοναχικὲς ἀδελφότητες, ὁ φιλοχριστὸς λαός, ἅς ἔχουμε τὴν εὐχή σου. Ἄς εἶναι αἰωνία σου ἡ μνήμη, πολυσέβαστε Γέροντά μας.

Χριστὸς Ἄνεστη!

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, *Εἰς τόν μέγαν Ἀθανάσιον ἐπίσκοπον Ἀλεξανδρείας*.
2. Γρηγορίου Νύσσης, *Ἐπιτάφιος εἰς Μελέτιον ἐπίσκοπον Ἀντιοχείας*.

ΣΥΝΟΔΙΚΑ ΑΝΑΛΕΚΤΑ

Ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας ὡς πρότυπο πολιτικοῦ ἡγέτου

Τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου

(Χαιρετισμός κατά τήν ἑναρξη τῆς Ἡμερίδος τῆς Ἱεραῆς Συνόδου,
Παλαιά Βουλή, 30 Μαΐου 2014)

Μέσα σ' ἓνα κόσμο φθορᾶς καὶ λήθης, ἀναδύεται ὁ ἱστορικός λόγος καὶ ἡ ἱστορική μνήμη. Συμβαίνει συχνά, καὶ ἰδιαίτερα στούς σημερινούς καιρούς, κάθε τι ἱερό στή ζωὴ νά ἀποϊεροποιεῖται καὶ νά ἀναλώνεται, νά προδίδεται ἐν ὀνόματι οἰασδήποτε σκοπιμότητος. Ἀκόμη καὶ τὰ πρόσωπα χάνονται μέσα στή μαζικότητα τῶν νέων ιδεῶν. Χρειάζεται νά ἐμβαθύνουμε μέ πολύ κόπο στήν σπουδὴ τῆς ἱστορίας καὶ τῶν μεγάλων ἱστορικῶν μορφῶν, καὶ περισσότερο ἀκόμη χρειάζεται νά ἐνισχύσουμε τή μνήμη, νά μαρτυροῦμε τόν διαρκῆ δεσμό μας μέ αὐτήν, νά τόν ἐπανευρίσκουμε καὶ νά τόν ἀνανεώνουμε ἀπό κοινοῦ, ὅπως μέσα ἀπό τέτοιες ἐκδηλώσεις.

Ὁ λόγος σήμερα γιά ἓνα κορυφαῖο πολιτικό πού ἔλαμψε σέ Ἑλλάδα καὶ Εὐρώπη μέ τό μεγαλεῖο τῶν χαρισμάτων του, μέ τή σύνεση, τήν αὐταπάρηση, τήν ταπεινότητα, τήν τόλμη, τήν εὐστρο-

φία, τήν διορατικότητα καὶ τήν πίστη του. Τά ἔθεσε στήν ὑπηρεσία τῶν Ἑλλήνων, συγκρότησε ἐκ τοῦ μηδενός τὰ θεμέλια τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους καὶ ἔγινε πρότυπο πολιτικοῦ ἀνδρός. Ἦλθε σέ ρήξη μέ ὅσους δέν ὑπηρετοῦσαν τό κοινό καλό. Κατέστησε μόνο συμφέρον τοῦ κράτους τήν προκοπή τοῦ ἀπλοῦ λαοῦ, δηλαδή τήν βάση τῆς οἰκονομίας. Ἀντιστρατεύτηκε τίς ἀξιώσεις τῶν ὀλίγων καὶ τῶν ἰσχυρῶν, ἀποστασιοποιήθηκε ἀπό τὰ συμφέροντα τῶν φατριῶν καὶ αὐτό τοῦ στοίχησε τή ζωὴ.

Διέθετε «πολλήν πείραν καὶ πολλά φῶτα». Ἐμπνευσμένος ὡς κυβερνήτης καὶ ἱκανότατος ὡς διπλωμάτης, ἦταν σπάνια προσωπικότητα τοῦ καιροῦ του πού ξεπερνοῦσε τό κοινό μέτρο, μία ἀπό τίς πιο ἐξέχουσες φυσιογνωμίες πού δέσποζαν στήν εὐρωπαϊκὴ διπλωματία. Ἦταν ὁ πιο διάσημος εὐρωπαϊὸς πολιτικός τόν καιρό τοῦ Μέττερνιχ καὶ τοῦ Ταλλεϋράνδου, μέ θαυμαστή σταδιοδρο-

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμος, ὁ Ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως καὶ Ὑπουργός Ἐξωτερικῶν κ. Εὐάγγελος Βενιζέλος καὶ ὁ Ὑφυπουργός Ἐξωτερικῶν κ. Δημήτριος Κούροκουλας παρακολούθησαν τήν τιμητικὴ ἐκδήλωση γιά τόν Ἰωάννη Καποδίστρια.

μία και πλουσιότατη πείρα, μέ σπουδαίο κύρος, σέ εποχές πού ἡ Εὐρώπη βίωνε ριζικές ζυμώσεις και ἀνακατατάξεις.

Ὅμως, παρά τήν παρουσία του στά εὐρωπαϊκά σαλόνια, ὁ κόμης Καποδίστριας δέν λησμόνησε τίς ἀξίες μέ τίς ὁποῖες εἶχε ἀνατραφεῖ. Ἐγραφε: «Ἐμείνα σταθερός στό νά παραιτηθῶ ἀπό λαμπρές και ἀνετότατες θέσεις προκειμένου νά μείνω μέ ὅλη μου τήν καρδιά προσκολλημένος σέ ὅσα ἐγώ πιστεύω ὡς ἱερά καθήκοντα. Μοῦ προσφέρθηκαν περισσότερες ἀπό μία ὠραίες ἀποκαταστάσεις. Τίς ἀρνήθηκα χωρίς δυσαρέσκεια. Θά εἶχα γίνει Κροῖσος στά πλούτη, ἀλλά στούς ἀντιποδες. Θά εἶχα προχωρήσει κατά χίλια βήματα στήν σταδιοδρομία μου, ἀλλά ἔξω ἀπό τίς ἀρχές μου, ἀπό τήν ἀτμόσφαιρά μας. Δέν τό θέλησα και οὔτε θά τό θελήσω ποτέ. Ἐλπίζω στή θεϊκή προστασία...».

Ὁ Καποδίστριας εἶχε βαθύτατη πίστη στόν Θεό. Θεώρησε τήν Ἐκκλησία ἰδρυτικό συστατικό τῆς ἐθνικῆς μας ταυτότητος. Ἐπίσης, ἔδωσε μεγάλη ἔμφαση στήν παιδεία. Θεωροῦσε ἀχώριστα αὐτά τά δύο, γι' αὐτό και ὅταν ὄρισε τά Ἐπιτελεῖα, συνέστησε τήν «Γραμματεία τῶν Ἐκκλησιαστικῶν και τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδύσεως».

Ἐπῆρξε ἄνθρωπος μέ βαθιά συναίσθηση τοῦ χρέους και τοῦ καθήκοντος, τῆς συνέπειας στήν ἀποστολή του. Ὁ Χριστός ἦταν ἐκεῖνος πού καθόρισε, στήν πορεία του πρὸς τό Πάθος, τίς σχέσεις τῆς ἐξουσίας και τῆς διακονίας. Εἶπε στούς μαθητές Του ὅτι, σέ ἀντίθεση μέ τούς κοινούς ἄρχοντες πού νομίζουν ὅτι ἐξουσία και διακυβέρνηση σημαίνει κατακυρίευση τῶν λαῶν μέ τήν ἰσχύ, αὐτός πού θέλει νά γίνει πρῶτος μεταξύ τους, πρέπει νά μάθει νά ὑπηρετεῖ τούς ἄλλους (Μτ. 20, 26-28). Βεβαίως, τέτοιου εἶδους ὑπηρεσία δέν ἔχει σχέση μέ τήν δουλικότητα. Ὁ ἴδιος δέν δίστασε νά πεῖ γιά τόν Τσάρο, ὅτι «δέν ἠθέλησα ποτέ νά εἶμαι ὑπῆκοός Του, ἀλλά ὑπῆρέτης Του. Εἶναι διότι μίαν

φορὰν εἶπον εἰς τήν Αὐτοῦ Μεγαλειότητα ὅτι δέν θά ἀντήλασον τόν τάφον μου πού ἔχω εἰς τήν Κέρκυραν μέ οἰανδήποτε ἀποκατάστασιν ἐν τῷ κόσμῳ». «Ὅποιαν ἡμέραν ἴδω ὅτι τά χρέη τοῦ ὑπουργήματός μου εἶναι ἀσυμβίβαστα μέ τά χρέη τά ὁποῖα μέ ἀπαιτεῖ ἡ πατρίς, πιστεύσατέ με, Κύριέ μου, ὅτι δέν θέλω ἀναβάλλει οὐδεποσῶς ν' ἀκολουθήσω τόν δρόμον τόν ὁποῖον πρέπει ν' ἀκολουθήσῃ πᾶς τίμιος ἄνθρωπος».

Ὅποιος ἀκολουθεῖ τήν ὁδό τῆς ὑπηρεσίας ὑπέρ τῶν ἄλλων, ἐπιλέγει τήν στενή και τεθλιμμένη ὁδό. Κατά τήν ὑποδοχή του στήν Αἴγινα, ἔγραφε: «Μοῦ ἔτρεμαν τά γόνата, ἡ φωνή τοῦ λαοῦ ἔσχιζε τήν καρδιά μου». Κι αὐτός, πού εἶχε ζήσει στά παλάτια τοῦ Τσάρου, ἀρνήθηκε ἀκόμη και τό ἐπιμίσθιο πού τοῦ ἀναλογοῦσε ὡς Κυβερνήτης. Ἐνδεικτική ἡ φράση του: «Εὐτυχεῖς, διότι ἠδυνήθημεν νά προσφέρωμεν δι' αὐτό τό τόσον θεάρεστον ἔργον τά λείψανα τῆς μετρίας καταστάσεώς μας εἰς τό θυσιαστήριον τῆς πατρίδος».

Τέτοιους πολιτικούς, αὐτοῦ τοῦ ἥθους, χρειαζόμαστε σέ ὅλους τους καιρούς. Πρέπει νά ἀναδείξουμε ὅσο μπορούμε αὐτή τή μεγάλη ἀλήθεια και νά ὀπλιστοῦμε μέ αὐτήν, νά τήν καλλιεργήσουμε μέσα μας. Νά διαλεχθοῦμε μέ τόν ἑαυτό μας και νά προβληματιστοῦμε. Κι ἂν εἶναι δύσκολο νά σταθοῦμε στό ὕψος τοῦ Καποδίστρια, ἄς στραφοῦμε τουλάχιστον σ' αὐτόν μέ πνεῦμα μαθητείας. Ἄς σταθεῖ ὁδηγός και δάσκαλός μας.

Θά ἠθελα νά χαιρετίσω ἐν ἀγάπῃ Χριστοῦ τούς ἀγαπητούς παρευρισκομένους, τούς εισηγητές και τούς συντελεστές αὐτῆς τῆς πολύτιμης Ἡμερίδος. Ἰδιαιτερες εὐχαριστίες ὀφείλονται γιά τήν διοργάνωση στόν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Δημητριάδος και Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνάτιο, Πρόεδρο τῆς Εἰδικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Πολιτιστικῆς Ταυτότητος, ὅπως ἐπίσης και στά μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς, στόν Πανοσιολογιώτατο Γραμματέα της και στούς ἐκλεκτούς ὁμιλητές. Σᾶς εὐχομαι καλή δύναμη μέ τήν βοήθεια τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας στήν Αἴγινα

Τοῦ πρωτοπρ. Ἐμμανουήλ Γιαννούλη,
ἐφημερίου τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ἱ. Ναοῦ Κοιμήσεως Θεοτόκου Αἴγινης,
Νομικοῦ - Θεολόγου

(Εἰσήγηση στήν Ἡμερίδα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καί τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν
γιά τόν Ἰωάννη Καποδίστρια, Παλαιά Βουλή, 30.5.2014)

«Ἄξιον καί δίκαιον» εἶναι νά τιμᾶται ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας, ὁ λαμπρός αὐτός Ἕλληνας, Διπλωμάτης καί Πολιτικός τῶν ἀρχῶν τοῦ 19ου αἰώνα. Εὐχαριστῶ γιά τήν τιμή τῆς παρουσίας εἰσηγήσεως καί χάριν συντομίας ἔρχομαι ἀπευθείας στό θέμα:

Τόν Ἰούλιο τοῦ 1827, ὁ Καποδίστριας ἀποδεχόμενος τήν πρόσκληση τῆς Γ' Ἐθνοσυνελεύσεως τῶν Ἑλλήνων, μέ αὐταπάρνηση ἐγκαταλείπει τά μεγαλεῖα τῆς Αὐτοκρατορικῆς Ρωσίας καί παίρνει τόν δρόμο τῆς καθόδου πρός τήν ἀγαπημένη του –πλήν πολύπαθη Πατρίδα–, ἐκείνο τό «ἀπέραντον ἐρείπιον», σύμφωνα μέ τήν ἔκφρασή του. Μέ ἐπίγνωση τῶν δυσκολιῶν πού θά ἀντιμετώπιζε, σέ ἐπιστολή του γράφει τότε στόν ἐλβετό φίλο του Ἰωάννη-Γαβριήλ Ἐφνάρδο: «Ἡ κάθοδός μου πρός τήν Ἑλλάδα σημαίνει ἄνοδον πρός τόν Γολγοθᾶν μου»¹... Ἔτσι, στίς 2 Ἰανουαρίου 1828 ἀναχωρεῖ διά θαλάσσης ἀπό τήν Μάλτα μέ προορισμό του τήν Αἴγινα. Γιατί, ὅμως, τήν Αἴγινα; Τήν ἀπάντησή μας τήν δίνουν τά γεγονότα, μέ βάση πάντα τίς ἱστορικές πηγές:

Μετά ἀπό τίς φοβερές καταστροφές, τίς ὁποῖες προξένησαν οἱ Τούρκοι σέ διάφορες περιοχές, ἀπό τήν ἀρχή τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 ἄρχισαν νά καταφεύγουν σταδιακά στήν Αἴγινα κύματα ἐξαθλωμένων προσφύγων ἀπό τήν Μικρά Ἀσία, τήν Χίο, τά Ψαρρά, τήν Πελοπόννησο, τήν Ἀττική καί ἀπό ἄλλες περιοχές τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ὅλοι αὐτοί οἱ ταλαιπωρημένοι ἄνθρωποι μέ ἀγωνία ἀναζητοῦσαν ἕνα ἀσφαλές καταφύγιο. Ἡ Αἴγινα τούς πρόσφερε τότε αὐτή τήν δυνατότητα, ἐπειδή οἱ ἐχθροί πάντα εἶχαν τόν φόβο μᾶς πιθανῆς περικυκλώσεώς τους στό νησί τοῦ Σαρωνικοῦ, γι' αὐτό καί ἡ παρουσία τους περιοριζόταν

μόνον στήν εἴσπραξη τῶν φόρων ἀπό τόν βοεβόδα τῆς Ἀττικῆς². Μέ τήν πανίσχυρη Ἐπιτροπή τῶν Ψαριανῶν, πού ἔδρευε τότε στήν Αἴγινα, συνεργαζόταν στενά καί ὁ Στρατηγός Γεώργιος Καραϊσκάκης³.

Στίς 10 Ἀπριλίου 1826, Ἕλληνες καί ξένοι θρήνησαν τήν ἄλωση τοῦ Μεσολογγίου... Ὁ Κιουταχῆς στήν συνέχεια μέ τά στρατεύματά του κατέβηκε στήν Ἀττική καί ἄρχισε νά πολιορκεῖ τήν Ἀκρόπολη. Ἡ Κυβέρνηση, («Διοικητική Ἐπιτροπή» λεγόταν τότε, ὑπό τόν Ἄνδρέα Ζαΐμη), βρισκόταν τήν ἐποχὴ ἐκείνη κλεισμένη στό Μπούρτζι τοῦ Ναυπλίου, ἐξ αἰτίας τοῦ ἐκεῖ διεξαγομένου ἐμφυλίου πολέμου. Ἀνήμερα τοῦ Ἀγ. Μηνᾶ, στίς 11 Νοεμβρίου, ἡ Πολιτική Κυβέρνηση μέ ἀπόφασή της μεταφέρθηκε στήν Αἴγινα, προκειμένου νά βρισκεται κοντά στίς πολεμικές ἐπιχειρήσεις τῆς Ἀττικῆς. Γράφει, σχετικά μέ αὐτό τό θέμα ἡ «Γενική Ἐφημερίς τῆς Ἑλλάδος»: «Ἐκρίνεν εὐλογον ἢ σεβαστή Διοίκησις νά μεταθέσῃ τήν καθέδραν τῆς εἰς τόπον πλησιέστερον κείμενον εἰς τό ἐνδοξον τοῦτο στάδιον... Ἐπ' αὐτό τοῦτο ἔκλεξε τήν Αἴγινα, εἰς ἣν καί μετετέθη κατά τήν 11 τοῦ ἐνεστῶτος μηνός. Εἰς τήν Αἴγιναν ἐπέρασε προσέτι καί ἡ Ἐπιτροπή τῆς Συνελεύσεως... καί ἤδη συνάγονται οἱ πληρεξούσιοι διά νά συσχεφθῶσι περί τῶν μεγάλων του Ἔθνους συμφερόντων»⁴. Στήν Αἴγινα ἡ Κυβέρνηση τότε χρησιμοποιοῦσε ὡς ἔδρα τῆς τόν «Πύργο τοῦ Μαρκέλλου», ἐνῶ ἡ Βουλή συνεδρίαζε μέσα στόν Μητροπολιτικό Ναό. Στόν χώρο τῆς Ἐκκλησίας συνεδρίαζαν τήν ἐποχὴ ἐκείνη οἱ 50 πληρεξούσιοι τῆς Κυβερνήσεως τῶν Πολιτικῶν ὑπό τόν Ἄνδρέα Ζαΐμη, στούς ὁποίους θά προστεθοῦν λίγο ἀργότερα καί οἱ 90 τῆς ἀντίστοιχης τῶν Στρατιωτικῶν ὑπό τόν Θεόδωρο Κολοκοτρώνη,

πού διενεργούσαν μέχρι τότε ξεχωριστές Συνεδριάσεις στο Καστρί της Έρμιόνης. Όλοι αυτοί οι άνδρες επρόκειτο στην συνέχεια να υποδεχθούν τον πρώτο Κυβερνήτη της Χώρας στην Αίγινα. Τό ΦΕΚ, λοιπόν, της εποχής με σαφήνεια αναφέρει την μεταφορά της Κυβερνήσεως και της Έπιτροπής Συνελεύσεως από τό Ναύπλιο στην Αίγινα!

Γιά τίς συνεδριάσεις της Βουλής εντός της Έκκλησίας υπάρχουν γραπτές μαρτυρίες:⁵ Σύμφωνα μέ τόν εκεί παρευρισκόμενο Νικ. Κασομούλη: «ή Βουλή συνεδρίαζε μέσα στον χώρο της Έκκλησίας, ενώ ο λαός παρακολουθούσε από τόν Γυναικωνίτη». Έκει ξεκίνησε τότε ή Α΄ φάση τών εργασιών της Γ΄ Έθνοσυνελεύσεως. Λόγω, όμως, τών διαφωνιών τών Συνέδρων, τελικά θά μεταφερθεί από τήν Αίγινα στην Τροιζήνα του Πόρου. Στίς 3 Άπριλίου του 1827, ή κρίσιμη αυτή Σύνοδος του Έθνους εξέλεξε για μία έπταετία ως Κυβερνήτη της Χώρας τόν πρώην Ύπουργό Έξωτερικών της Ρωσίας Ίωάννη Καποδίστρια, όρίζοντας ταυτόχρονα μία τριμελή Αντικυβερνητική Έπιτροπή για τήν ύποδοχή και τήν παράδοση της όποιας, υπήρχε τότε - Έξουσίας σέ αυτόν. Τά μέλη της Έπιτροπής ήταν: Ο εκπρόσωπος του Μωριά Γεώργιος Μαυρομιχάλης, τών νήσων Μαρκής Μιλαίτης και της Ρούμελης Ίωαννούλης Νάκος. Έτσι, δρομολογήθηκαν οι σημαντικές για τόν τόπο εξελίξεις: Έφ' όσον ή Αντικυβερνητική Έπι-

τροπή κατά τό έτος 1827 βρισκόταν στην Αίγινα, επόμενο ήταν εκεί να μεταβεί και ο Κυβερνήτης, προκειμένου να παραλάβει από αυτήν τά ήνία της Χώρας! Τότε στάλθηκε από τήν Αίγινα στην Μάλτα ένα πολεμικό πλοίο, προκειμένου να συνοδεύσει τιμητικά τόν ερχόμενο Κυβερνήτη.

Η «Γενική Έφημερίς της Ελλάδος», «Έν Αίγινη Σαββάτω 14 Ίανουαρίου 1828» και υπό τόν τίτλο: «Η εις τήν Ελλάδα άφίξις του έξοχωτάτου κόμητος Ίω. Καποδίστρια Κυβερνήτου της Ελλάδος», περιγράφει μέ γλαφυρό τρόπο τά ιστορικά εκείνα γεγονότα. Διαβάζουμε αποσπάσματα από τό κείμενο: «Ο κόμης Καποδίστριας άνεχώρησεν εκ Μάλτας τήν 2 Ίανουαρίου επί του αυτού δικρότου, προαποπλεύσαντος του «Έκτορος», ψαρριανού, πολεμικού βρικίου του καπετάν Γιαννίση, άπεσταλμένου εις Μάλταν παρά της Έλληνικής Κυβερνήσεως προς ύποδοχήν της Έξοχότητός του. Μία δέ ρωσική φρεγάτα και έτερον έν πλοϊον εκ του γαλλικού στόλου μέλλουν να έλθουν όσον τάχιστα εις Αίγινα, διά να συγκροτηθή τακτικόν Ναυτικόν, υπό τήν προστασίαν του όποιου θέλει συσταθ ή νέα Κυβέρνησις. Τήν 4 νοτιοδυτικός άνεμος έφερε τό Ουάρσιπ πέραν του πορθμού τών Κυθήρων. Άλλά τήν 5, πνεύσαντος βορέου, ήναγκάσθη τό πλοϊον να παρεκτραπή της όδοϋ και να καταφύγη εις τόν Άργολικόν Κόλπον. Τήν δέ 6 περι τήν 11 ώραν έσπέρας

Τό τραπέζι τών όμιλητών μέ συντονιστή τόν Πρόεδρο της Ε.Σ.Ε. Πολιτιστικής Ταυτότητας Σεβ. Μητροπολίτη Δημητριάδος κ. Ίγνάτιο.

ένελεμνίσθη κατέμπροσθεν τοῦ Ναυπλίου, καί πάραυτα εἰδοποιήθησαν εἰς τήν πόλιν περί τῆς ἀφίξεως τοῦ Ἐξοχωτάτου κόμητος Καποδίστρια... Οἱ δημογέροντες τῆς πόλεως καί οἱ διάφοροι ὄπλαρχηγοί τῶν φρουριῶν ἦλθον εἰς τό πλοῖον πρός ὑπάντησιν τῆς Ἐξοχότητός του, μετά τοῦ ὁποῦ καί συνδιελέχθησαν ἰδιαιτέρως ἕκαστος, δεῖξαντες πρός αὐτόν τήν ὑπόκλισίν των καί προσφέροντες τάς κλεῖς τῆς πόλεως καί τῶν φρουριῶν. Ἡ δέ Ἐξοχότης του τούς ἀπεκρίθη ὅτι δέν θεωρεῖται ἀκόμη εἰμὴ ὡς ἀπλοῦς περιηγητής, καί ὅτι τούς εὐχαριστεῖ μέν διά τάς εὐνοϊκάς ταύτας διαθέσεις των, δέν δύναται δέ νά πράξῃ τι προτοῦ νά λάβῃ εἰς Αἴγινα τήν συνέντευξιν μετά τῆς Βουλῆς τῶν Ἀντιπροσώπων τοῦ Ἔθνους καί νά ἀναδεχθῇ κατά τάξιν τό ὑπόρρημα, τό ὁποῖον ἐνεπιστεύθησαν εἰς αὐτόν οἱ Ἕλληνες».

Πράγματι! Στό νησί τοῦ Σαρωνικοῦ εἶχαν ἤδη ξεκινήσει οἱ διαδικασίες γιά τήν ὑποδοχή του⁶: Στό προαύλιο τῆς Μητροπόλεως, ὅπου θά γινόταν ἡ ὁμιλία ἀπό τόν λόγιό ἱεροδιάκονο Θεόφιλο Καΐρη, τοποθετήθηκε ἕνα κουβούκλιο σέ σχῆμα Ἐκκλησίας⁷. Συγχρόνως ἐπιταχύνθηκαν οἱ ἐργασίες ἀνακατασκευῆς τοῦ οἰκήματος ἰδιοκτησίας Δημ. Μοῖρα, τό ὁποῖο ἐπρόκειτο νά ἀποτελέσει τό πρῶτο Κυβερνεῖο τῆς Χώρας⁸. Ἡ «Γενική Ἐφημερίς» συνεχίζει τήν συγκινητική περιγραφή:

«Τήν 9 πρός τό ἑσπέρας κοπάσαντος τοῦ ἀνέμου ἀπέπλευσε τό Οὐάροπιτ, καί τήν 11 περί λύχνων ἀφάς ἄραξεν εἰς τόν λιμένα τῆς Αἰγίνης... Τήν ἐπαύριον, 12 Ἰανουαρίου, ἔγεινεν ἀπό τά εἰς τόν λιμένα προσωρισμένα Ἑλληνικά πλοῖα, ἀπό τήν γαλλικήν φρεγάταν Ἦραν παρευρισκομένην εἰς τόν λιμένα τῆς Αἰγίνης καί ἀπό τό Οὐάροπιτ πυροβολικά ἀντιχαιρετήσεις... Περί τήν 5 ὥραν τῆς ἡμέρας ὁ Ἐξοχωτάτος Κυβερνήτης ἀποβάς ἐκ τοῦ δικρότου ἔλαβεν ὅλας τάς συνήθεις καί ἀνηκούσας τιμάς· ἀπέβη δέ εἰς τήν ξηράν ἐπί ὀλκάδος τοῦ δικρότου, φερούσης τήν Ἑλληνικήν Σημαίαν συνωδευμένος ἀπό τούς καπετάνους Πάρκερ καί Λεβλάγκ. Τόπος τῆς δημοτελοῦς ὑποδοχῆς τῆς Ἐξοχότητός του εἶχε προσδιορισθῇ τό προαύλιον τῆς ἐνταῦθα μητροπόλεως τῆς Παναγίας, ἣτις κατά τό παρόν χρησιμεύει ὡς Βουλευτήριον. Ἐκεῖ, λοιπόν, εἶχε σχηματισθῇ ὡς τις περίβολος κατεστρωμένος ἀπό δάφνας, ἐντός τοῦ ὁποῦ συνελθόντες ὅλος ὁ

χορός τῶν Ἀντιπροσώπων συνεδρίαζον. Ὁ Ἐξοχωτάτος Κυβερνήτης ἀπέβη εἰς τό παράλιον τῆς πόλεως ἐν μέσῳ τῶν εὐφημιῶν ἀναριθμήτου πλήθους... Ὁ δρόμος ὁ φέρων ἀπό τόν αἰγιαλόν εἰς τό Βουλευτήριον, ὅλοι αἱ παραστοιχοῦσαι οἰκίαι καί τά πέριξ τοῦ Βουλευτηρίου ἦσαν πλήθοντα ἐνθουσιῶντος λαοῦ, διά μέσω τοῦ ὁποῦ ἡ Ἐξοχότης του ἦλθεν εἰς τό Βουλευτήριον προπεμπόμενος παρὰ τοῦ Ἱερατείου καί παντός τοῦ διοικητικοῦ συστήματος, καί ἀκολουθούμενος ὑπό πλήθους φερόντων κλάδους δάφνης καί ἐλαίας, καί ἀνευφημούντων συχνάκις τόν Κυβερνήτην. Ἡ Βουλὴ ὑπεδέχθη τόν Κυβερνήτην μέ τά πλέον ζωηρά δείγματα τῆς κοινῆς τιμῆς καί ἀγάπης. Εὐθύς ἐψάλη κατανυκτικὴ δοξολογία πρός τόν Ὑψιστον, ὅτι ἐπακούσας τάς εὐχάς τοῦ τεταπεινωμένου λαοῦ του ἠυδόκησε νά πέμψῃ εἰς αὐτόν ἀρχηγόν ἄξιον νά τόν ἀναστήσῃ καί νά τόν φέρῃ εἰς τήν εὐτυχίαν... Μετά δέ τήν δοξολογίαν ἀναστάς ὁ κ. Θεόφιλος Καΐρης ἐξεφώνησεν λόγον... Ἀφοῦ ἐτελείωσεν ἡ τελετή, ὁ Κυβερνήτης ἐπροπέμφθη μέ τήν αὐτήν παράταξιν ἕως τήν προσδιωρισμένην δι' αὐτόν οἰκίαν...».

Γιά τήν ἀποβίβαση τοῦ Καποδίστρια στίς 12 Ἰανουαρίου 1828 στήν στεριά τῆς Αἰγίνας, (ἡ ὁποία σύμφωνα μέ μία μαρτυρία- ἀριθμοῦσε τότε 100 χιλ. ψυχές!), ὁ αὐτόπτης μάρτυς Νικ. Κασομούλης σημειώνει: «Μόλις ἐπάτησεν τό ἔδαφος καί ὄλων αἱ καρδία ἐσκήρτησαν πάλιν τοῦ λαοῦ. Πολλοὺς εἶδον νά κλαίγουν ἀπό τήν χαράν τους, εὐχαριστοῦντες τόν Θεόν διά τόν ἄνδρα τόν ὁποῖον μᾶς ἐξαπέστειλεν»⁹. Ὁ ἴδιος ὁ Καποδίστριας ἀργότερα θά ἀποκαλύψει, πῶς ἡ θέα τῶν σκελετωμένων παιδιῶν καί τό κλάμα τῶν γυναικῶν, πού εἶχαν χάσει στόν πόλεμο τούς ἄνδρες τους, τόν εἶχαν τότε βαθεῖα συγκλονίσει!

Στό «Προαύλιον τῆς ἐνταῦθα Μητροπόλεως τῆς Παναγίας, ἣτις κατά τό παρόν χρησιμεύει ὡς Βουλευτήριον», (σύμφωνα πάντοτε μέ τό ΦΕΚ τῆς ἐποχῆς), ἔγινε τότε καί «ἐξ ὀνόματος τοῦ Ἔθνους» ἀπό τόν γηραιό Πρόεδρο τῆς Βουλῆς Νικ. Ρενιέρη καί τήν Ἀντικυβερνητικὴ Ἐπιτροπή ἢ ἐπίσημη ὑποδοχή τοῦ πρῶτου Κυβερνήτη τῆς Ἑλλάδος! Μετά τήν Δοξολογία καί τήν ὁμιλία τοῦ Καΐρη¹⁰, ἡ πομπή κατέληξε «εἰς τήν προσδιωρισμένην δι' αὐτόν οἰκίαν».

Μέ την εγκατάστασή του στό Κυβερνείο της Αΐγινας ὁ Κυβερνήτης ἄρχισε νά ἐκδίδει τούς πρώτους Νόμους τοῦ Κράτους, γνωστούς ὡς «Ψήφισματα». Ἀναφέρουμε ἐνδεικτικά:

Ψήφισμα ΣΤ', ἄρθρο Α': «Ἡ προσωρινή Κυβέρνησις τῆς Ἑλλάδος καθιδρύεται ὀρκιζομένη ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Μητροπόλεως τῆς Αἰγίνης τὴν 26 Ἰανουαρίου εἰς τὰς 10 ὥρας πρὸ τοῦ μεσημερίου»¹¹.

Ἄς προσέξουμε, ἐδῶ, τὴν ἔμφαση πού ἀποδίδεται μέ τὴν χρῆση τοῦ ῥήματος «καθιδρύεται», ὅπως καὶ τὸν τοποχρονολογικό προσδιορισμό αὐτοῦ τοῦ κοσμογονικοῦ γιὰ τὴν Πατρίδα μας ἐθνικοῦ γεγονότος: Πρόκειται, πλέον, γιὰ τὴν ἐπίσημη ὀρκωμοσία ὄχι μόνον τοῦ πρώτου Κυβερνήτη, ἀλλὰ καὶ τοῦ πρώτου Πρωθυπουργοῦ, τῶν Ὑπουργῶν καὶ τῆς Βουλῆς ἀντίστοιχα, δηλαδή: τοῦ Καποδίστρια, τοῦ Σπυριδωνοῦ Τρικούπη, τῶν Γραμματέων καὶ τῶν 27 μελῶν τοῦ «Πανελληνίου»! Ἡ «Γενική Ἐφημερίς τῆς Ἑλλάδος», συνεχίζει τὴν ὠραία περιγραφή της:

«Πρὶν ἔλθῃ ἡ 10 ὥρα πρὸ μεσημβρίας τῆς ἡμέρας αὐτῆς εἶχον γίνεαι ὄλαι αἱ εἰς τὴν πάνδημον ταύτην τελετὴν ἀνήκουσαι προετοιμασῆσαι. Ὁ δρόμος ὁ φέρων ἀπὸ τὴν οἰκίαν τοῦ Κυβερνήτου εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Μητροπόλεως, ὅπου ἔμελλε νά τελεσθῇ ἡ ὀρκωμοσία, ἦτο κατεστρωμένος ἀπὸ ἐλαιῶν κλάδους. Ὅταν ἔφθασεν ἡ προσδιωρισμένη ὥρα, ὁ Κυβερνήτης, συνοδευόμενος ἀπὸ τὰ ἤδη ἐκλεχθέντα μέλη τοῦ Πανελληνίου καὶ τὸν Γραμματέα Ἐπικρατείας, ἦλθεν εἰς τὴν Μητρόπολιν μετὰ τῆς προσηκούσης τάξεως ἐν μέσῳ πολυαρίθμου λαοῦ. Προηγοῦντο δὲ εἰς τὴν πομπὴν πρῶτον μὲν οἱ παῖδες τῆς Ἀλληλοδιδασκατικῆς Σχολῆς μέ τὴν σημαίαν των, φέροντες ὄλοι ἀνά χεῖρας κλάδους ἐλαιᾶς· ἔπειτα δὲ δύο σημαῖαι Ἑλληνικαὶ καὶ ἡ μουσική τοῦ ἀγγλικοῦ δικροῦ Οὐάροπι. Ὅταν δὲ ἔφθασαν εἰς τὸν Ναόν, πρῶτον μὲν ἐτελέσθη παρά τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου ἡ συνήθης Παράκλησις... ἔπειτα δὲ σταθεῖς ὁ Κυβερνήτης κατὰ πρόσωπον τοῦ Μητροπολίτου κρατοῦντος εἰς χεῖρας τὸ Ἱερόν Εὐαγγέλιον, καὶ ἀνατείνας τὴν δεξιάν ὠρκίσθη τὸν εἰς τὸ Ε΄ Ψήφισμα περιεχόμενον ὄρκον. Ἐπομένως ὠρκίσθησαν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὰ μέλη τοῦ Πανελληνίου μετὰ τοῦ Γραμματέως τῆς Ἐπικρατείας... Τελεσθείσης τῆς ὀρκωμο-

σίας, ἐψάλη μικρὰ δοξολογία πρὸς τὸν Θεόν, καὶ μετ' αὐτὴν συνήθης δέησις ὑπὲρ τῶν τριῶν Ἱεγμόνων τῶν προστατευόντων τὴν Ἑλλάδα¹². Εἰς τὴν δέησιν ταύτην ἡ πόλις ἐκανονοβόλησεν εἴκοσι καὶ μίαν. Μετὰ ταῦτα ἔγιναν ἑτέρα δέησις ὑπὲρ τοῦ Κυβερνήτου Κόμητος Καποδίστρια καὶ τῆς νέας Κυβερνήσεως τῆς Ἑλλάδος, καὶ τὰ ἐν τῷ λιμένι ἀγγλικά καὶ ρωσικά πλοῖα ἐκανονοβόλησαν δέκα καὶ ἑννέα ὑψώσαντα τὴν ἑλληνικὴν σημαίαν.. Ἀπεπληρώθη ἡ πάνδημος αὐτὴ τελετὴ διὰ τῆς συχνῆς ἀνευφημίας τοῦ λαοῦ «Ζήτω ὁ Κυβερνήτης ἡμῶν» καὶ ἡ Ἐξοχότης του ἐπέστρεψε εἰς τὴν οἰκίαν μέ τὴν αὐτὴν πομπήν, μέ τὴν ὁποίαν ἦλθεν εἰς τὸν Ναόν. Ἡ ἡμέρα αὐτὴ ὑπῆρξεν ἡμέρα κοινῆς χαρᾶς καὶ ἀγαλλιᾶσεως, καὶ θεωρεῖται ὡς μία τῶν ἐπισημοτέρων ἡμερῶν τῆς Ἑλλάδος διὰ τὴν καθίδρυσιν τῆς νέας Κυβερνήσεως»¹³.

Μέ τὴν εγκατάστασή του στό Κυβερνείο τῆς Αΐγινας ὁ Καποδίστριας ἄρχισε νύκτα - μέρα νά ἐργάζεται σκληρὰ, γιὰ νά βάλει γερά θεμέλια στό ἀνύπαρκτο ἀκόμη Κράτος. Ἡ λάμπα τοῦ δωματίου του ἔσβηνε στίς 4 μετὰ τὰ μεσάνυκτα καὶ ἀναβέ ξανά στίς 7 τό πρωί. Εἶχε φοβερὰ ἀδυνατίσει ἀπὸ τὸν κόπο καὶ τίς κακουχίες. Στὴν παράκληση τοῦ γιατροῦ του γιὰ περισσότερη τροφή, ἀπάντησε: «Τότε μονάχα θά βελτιώσω τὴν τροφή μου, ὅταν θά εἶμαι βέβαιος ὅτι δέν ὑπάρχει οὔτε ἓνα Ἑλληνόπουλο πού θά πεινάει...». Μέ μετριοφροσύνη ἔλεγε: «Ἐμένα μου ἀρκοῦν 60 λεπτά τὴν ἡμέρα γιὰ νά ζήσω...» Ντυνόταν πολὺ ἀπλά. Τόσο, ὥστε κατὰ τὴν πρώτην περιόδειά του στὴν Κορινθία ὁ λαὸς νά θεωρήσει ὡς Κυβερνήτη του καὶ νά ζητωκραυγάζει τὸν προπορευόμενο τῆς πομπῆς ταχυδρομικὸ διανομέα «Καρδαρᾶν, ἐνδεδυμένον βελούδινον χρυσοκέντητον σεγκούνιον»¹⁴. Ὡς πιστός Ὁρθόδοξος Χριστιανός, ὁ Καποδίστριας ἐκκλησιαζόταν τακτικά κάθε Κυριακὴ «ὄρθρου βαθέος» στὴν «μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ» τῆς Αΐγινας, (=«μεγάλῃ», μέ τὴν ἔννοια τοῦ κτίσματος», στὴν Μητρόπολιν. Ἐκεῖ διάβαζε τὸν Ἐξάψαλμο ἀπὸ τό στασιδί του, ὅπως γινόταν στὰ χρόνια τῆς Ὁρθόδοξης Βυζαντινῆς Κοινοπολιτείας, τότε πού ὁ θρόνος τοῦ Αὐτοκράτορα βρισκόταν ἀπέναντι ἀπὸ ἐκεῖνον τοῦ Πατριάρχου στὴν Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ τῆς Πόλης¹⁵!

Στους 20 μήνες και τις 22 ημέρες διακυβερνήσεως Καποδίστρια: «στην Αίγινα ή Χώρα απέκτησε Κυβερνητική Έξουσία, την οποία μέχρι τότε δεν είχε γνωρίσει»¹⁶ με την σταθερή και ένιαία άσκηση της «*Νομοτελεστικής*» (δηλαδή της Έκτελεστικής)¹⁷, της Δικαστικής και της Νομοθετικής Έξουσίας. Κατά τη διάρκεια της παραμονής του Καποδίστρια στην Αίγινα, ή Δ' Έθνοσυνέλευση στο Άργος επικύρωσε τον Ίούλιο του 1829 τις Πράξεις της Κυβερνήσεώς του. Τότε ή «*Γερουσία*», (ή οποία στο μεταξύ είχε αντικαταστήσει το «*Πανελλήνιον*»), άρχισε να παράγει το πρώτο ουσιαστικό Νομοθετικό έργο στη Χώρα. Οργανώθηκαν ή Διοικητική δομή και ή Άμυνά της. Χαράχθηκε το γενικό πλαίσιο της Έξωτερικής Πολιτικής της. Τέθηκαν οι βάσεις της Δικαιοσύνης, με τη λειτουργία του Πρωτοκλήτου Δικαστηρίου και του Ειρηνοδικείου στην Αίγινα, όπως και του Έμπορίου, με τη δημιουργία του πρώτου ασφαλιστικού οργανισμού στην Έρμούπολη της Σύρου. Οι 25.000 άτακτοι στρατιώτες οργανώθηκαν σε Τακτικό Στρατό και ταξινομήθηκαν σε 3 Χιλιαρχίες. Το 1829 ιδρύθηκε ό «*Λόχος των Ευελπίδων*», πρόδρομος της όμώνυμης Σχολής, ή οποία τό 1834 μεταφέρθηκε και λειτούργησε στο Ναύπλιο. Μέ τό Ζ' Ψήφισμα της 2ας Φεβρουαρίου 1828 δημιουργήθηκε ή Έθνική-Χρηματιστική Τράπεζα. Στο ίδρυθέν στην Αίγινα Έθνικό Νομισματοκοπείο κόπηκε τό πρώτο Έλληνικό νόμισμα, «ό *Φοίνιξ*», τό οποίο αντικατέστησε τό τουρκικό γρόσι. Σε παραλιακό της Αίγινας κτίριο λειτούργησε τό Έθνικό Τυπογραφείο: Στο ισόγειό του στεγάστηκε ή «*Γενική Έφημερίς της Ελλάδος*», ενώ στον πάνω όροφο του οικήματος λειτούργησε τό «*Γενικό Φροντιστήριο*» της Κεντρικής Ύπηρεσίας και Έπιμελητείας του Πολέμου με την «*Γραμματεία Ναυτικού*» (τό σημερινό Λιμεναρχείο). Ψηφίστηκαν Νόμοι αυστηροί για την πάταξη της αρχαιοκαπηλίας. Θεσμοθετήθηκαν τά Διαβατήρια και τά Διαμονητήρια. Καταπολεμήθηκαν άποτελεσματικά οι πραγματικές μάστιγες της εποχής, ή ληστεία και ή πειρατεία.

Πάνω στη θέση της αρχαίας κτίστηκε ή νέα πόλη της Αίγινας, με τους κάθετους δρόμους της να είναι άνοικτοί στην ευεργετική πνοή του «*μπάτη*» τό καλοκαίρι. Τότε κατασκευάστηκαν τό λιμάνι με

τόν πρώτο φάρο και τά πρώτα ξενοδοχεία γύρω του, όπως και ό πρώτος άμαξιτός δρόμος της Χώρας, πού φέρει μέχρι σήμερα τό όνομα του Κυβερνήτη. Για την καταπολέμηση της πείνας και της φτώχειας, ό Καποδίστριας όργανωσε συσσίτια, χορήγησε καλλιεργητικά δάνεια στις Κοινότητες για την καλλιέργεια της έλιās και της σταφίδας, ενώ εκπαιδεύτηκαν άγρότες στην καλλιέργεια της πατάτας, του σιταριού και στην έκτροφή μεταξοσκωλήκων. Στην Κοινωνική Μέριμνα εντάσσεται ή λειτουργία των ίδρυθέντων Νοσοκομείων, Ύγειονομείων και Λοιμοκαθαρηθίων.

Τό θέμα της Παιδείας, είχε άμεση προτεραιότητα στις έπιλογές του, με την διαμόρφωση των τριών βαθμίδων της και με την λειτουργία του «*Άλληλοδιδασκικού*»¹⁸, του «*Προκαταρκτικού*» ή «*Προτύπου*» και του «*Κεντρικού*» Σχολείου, τό όποιο στεγάστηκε στο «*Ευνάρδειο*», στο κτίριο δίπλα στην Μητρόπολη. Έτσι, δημιουργήθηκε στην περιοχή της Εκκλησίας ένα εκπαιδευτικό τρίγωνο, τό όποιο άποτελεί ουσιαστικά την πρώτη πνευματική έστία της αναγεννωμένης Ελλάδος, με 1082 μαθητές και σπουδαστές¹⁹. Για την μόρφωση του Κλήρου, λειτούργησε στον Πόρο ή Εκκλησιαστική Σχολή.

Για να καταδείξει τον σύνδεσμο με την Άρχαιότητα με τον πρωτοεμφανιζόμενο στην Ελλάδα ρυθμό της άπλης Δωρικής Αρχιτεκτονικής, σε χρόνο ρεκόρ 6 μόλις μηνών και σε έκταση 4.000 τ.μ, ό Καποδίστριας έκτισε τό περίφημο Όρφανοτροφείο για τά 500 όρφανά του πολέμου, πολλά από τά όποια είχε έξαγοράσει ό ίδιος με δικά του χρήματα –όπως και φίλων του–, από τά σκλαβοπάζαρα της Άλεξάνδρειας της Αιγύπτου, όπου είχαν μεταφερθεί αιχμάλωτα από τον Ίμπραήμ! Στίς 8 Όκτωβρίου 1828 εκεί θεμελίωσε Έκκλησία άφιερωμένη στον «*Σωτήρα της Ελλάδος Θεόν*»²⁰. Στόν χώρο του Όρφανοτροφείου λειτούργησαν: ή πρώτη Τεχνική-Έπαγγελματική-Σχολή της Χώρας, Σχολή Παλαιογραφίας για την συντήρηση των εκεί μεταφερθέντων προς φύλαξη χειρογράφων του Άγ. Όρους, Σχολή Μουσικής (πρόδρομος του Έθνικού Όδείου), όπως και Σχολική Βιβλιοθήκη, ή οποία άπετέλεσε τον πυρήνα της μετέπειτα Έθνικής. Τόν Μάιο του 1832, ό Γεώργιος Γεννάδιος με την μεταφορά των 25.615 τόμων βιβλίων, ουσιαστικά σηματοδότησε την μεταφορά

των Πνευματικῶν καί Πολιτιστικῶν Ἰδρυμάτων τῆς Χώρας ἀπό τήν Αἴγινα, στήν τρίτη Πρωτεύουσα τοῦ Κράτους, τήν Ἀθήνα.

Ὁ Καποδίστριας κυβέρνησε τήν Ἑλλάδα πρῶτα ἀπό τήν Αἴγινα, ἀπό τίς 26 Ἰανουαρίου 1828 μέχρι τίς 2 Ὀκτωβρίου 1829. Στή συνέχεια ἡ Κυβέρνηση μεταφέρθηκε στό Ναύπλιο, «γιά νά ἐπιταχυνθῆ ἡ ἀνακάθαρσις καί ἀνοικοδόμησις τοῦ Ναυπλίου καί τοῦ Ἄργους», ὅπως ἀναφέρει ὁ ἴδιος ὁ Καποδίστριας σέ ἐπιστολή του στόν Γάλλο ἐκδότη Ambroise Firmin Didot²¹. Ἀπό τό Ναύπλιο κυβέρνησε γιά ἄλλα περίπου δύο χρόνια, μέχρι τίς 27 Σεπτεμβρίου 1831, τήν ἡμέρα τῆς τραγικῆς δολοφονίας του... Ὅποιαδήποτε ἄλλη παραδοχή αὐτοῦ του γεγονότος συνιστᾷ ἱστορικῶς ἀβάσιμη καί ἐπιστημονικῶς ἀνεπίτρεπτη θεώρησή του!

Κυρίες καί κύριοι

Ἀναφερθήκαμε ἐπιγραμματικά καί μέσα ἀπό τήν πιά ἐπίσημη πηγή τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, πού εἶναι ἡ «Γενική Ἐφημερίς τῆς Ἑλλάδος», σέ ὀρισμένα κρίσιμα γεγονότα τῆς διετίας 1828 μέ 29, τά ὁποῖα ὀδήγησαν τελικά στήν θεμελίωση τοῦ Νεωτέρου Ἑλληνικοῦ Κράτους. Τά στοιχεῖα ἀπέδειξαν, πῶς στό ἐπίκεντρο τῶν σημαντικῶν γιά τήν Πατρίδα μας γεγονότων ἔτυχε νά βρίσκεται ἡ Αἴγινα μέ τόν Μητροπολιτικό Ναό της, στόν ὁποῖο ἔχει ὁ ὀμιλῶν τήν τιμή καί τήν εὐθύνη νά διακονεῖ μέ τίς ἐλάχιστες δυνάμεις του ὡς ἐφημέριος του, ἐδῶ καί 33 χρόνια. Ὅλα αὐτά ἔχουν ἀφήσει ἀνεξίτηλη τήν σφραγίδα της στήν Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Αἴγινας... Σημαντικά, ὅμως, ζητήματα αὐτῆς τῆς περιόδου εἶτε ἀγνοοῦνται, εἶτε παραποιοῦνται! Π.χ.: Ἀναγράφεται ἐσφαλμένα σέ Σχολικά βιβλία, ὅτι «ὁ Καίρης προσεφώνησε τόν Καποδίστρια στό Ναύπλιο)! Σέ κεντρικό ξενοδοχεῖο τῶν Ἀθηνῶν τόν Ὀκτώβριο τοῦ 2013, διοργανώθηκε ἀπό τό «Κέντρο Εὐρωπαϊκῶν Μελετῶν καί Σπουδῶν Ἰ. Καποδίστριας» ἡμερίδα, μέ τήν «εὐκαιρία τῆς συμπλήρωσης 185 χρόνων ἀπό τήν ἀνάληψη τῶν καθηκόντων τοῦ Καποδίστρια ὡς πρῶτου Κυβερνήτη τῆς Ἑλλάδας», ὅπως ἦταν ἀκριβῶς τό θέμα της. Ἐκεῖ ἀναφέρθηκε, ὅτι «ὁ Καποδίστριας κυβέρνησε τήν Ἑλλάδα ἀπό τίς 6 Ἰανουαρίου τοῦ 1828 ἀπό τό Ναύπλιο», χωρίς καθόλου νά ἀναφερθοῦν ἡ Αἴγινα ἢ ἔστω μερικά ἀπό τά προαναφερθέντα σημαντικώτατα γεγονό-

τα! Ἐδῶ, πλέον, τίθεται θέμα ἀποκαταστάσεως τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας καί ἀκριβείας... Ἄν, δηλ., ἀπό τό 2013 ἀφαιρέσουμε τό 185, τότε ὀδηγοῦμαστε στό ἔτος 1828, δηλ. τή χρονιά ἐκείνη κατά τήν ὁποία ὁ Καποδίστριας κυβέρνησε γιά δύο χρόνια τήν Ἑλλάδα πρῶτα ἀπό τήν Αἴγινα! Ὑπάρχουν ἐπίσημες ἀναφορές πάνω σέ αὐτό τό ζήτημα, ὅπως:

Μέ τό ἄρθρο 1 τοῦ Π/Δ 7 τῆς 30 Ἰανουαρίου 2012 ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ὀρίζει: «Καθιερώνουμε τήν 26ῆ Ἰανουαρίου ὡς δημόσια ἐορτή τοπικῆς σημασίας γιά τό Δῆμο Αἴγινας, σέ ἀνάμνηση τῆς ἡμέρας ὀρκωμοσίας τοῦ Ἰωάννη Καποδίστρια, πρῶτου Κυβερνήτη τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, τό ἔτος 1828»²².

Αὐτό σημαίνει, ὅτι ἡ Ἑλληνική Πολιτεία ἐπίσημα ἀναγνωρίζει τήν Αἴγινα ὡς τόν τόπο ὀρκωμοσίας τοῦ πρῶτου Κυβερνήτη, ἀλλά καί ὡς τόν τόπο λειτουργίας τῆς πρῶτης Κυβερνήσεώς του! Ἐπίσης: ὁ τ. Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας Κωστής Στεφανόπουλος, τό 1996 σέ ἐπιστολή του ἀναφέρει: «Ἡ ἱστορική ἀλήθεια διά τήν Αἴγινα, ὡς πρῶτης Πρωτεύουσας τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, δέν μπορεῖ νά ἀλλοιωθεῖ»²³. Ὁ τ. Πρόεδρος τῆς Βουλῆς, ὅπως καί ἡ Περιφέρεια Ἀττικῆς, ὡσαύτως χαρακτηρίζουν τόν Μητροπολιτικό Ναό τῆς Αἴγινας ὡς τό «πρῶτο Ἑλληνικό Βουλευτήριον». Γιά ὅλους αὐτούς τούς λόγους καί μέ σεβασμό πρὸς τήν ἱστορική ἀλήθεια, ἔχουμε τήν τιμή νά προτείνουμε πρὸς τούς ἀρμόδιους φορεῖς τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας νά ἐνεργήσουν ἀμελλητί, ὥστε ἐπίσημως νά ἀνακηρυχθοῦν:

1. Ἡ 26ῆ Ἰανουαρίου 1828, ὡς ἡ ἱστορική ἀφετηρία ἐνάρξεως λειτουργίας τοῦ Νεωτέρου Ἑλληνικοῦ Κράτους

2. Ἡ Αἴγινα, ὡς ἡ πρώτη ἐπίσημη Πρωτεύουσά του, καί

3. Ὁ Μητροπολιτικός Ἱερός Ναός Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Αἰγίνης, ὡς τό πρῶτο Ἑλληνικό Βουλευτήριό του.

Τήν Κυριακή 1ῆ Ἰουνίου θά τελεστεῖ Συνοδική Θεία Λειτουργία καί ἐπιμνημόσυνος Δέησις ὑπέρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ Ἰωάννη Καποδίστρια στό Ναύπλιο, στόν τόπο τῆς τραγικῆς δολοφονίας του, καί πολύ καλά θά γίνει... Μέ ὅλο τόν σεβασμό, ταπεινά νά παρατηρήσουμε, πῶς στό ἐκδο-

θέν γενικό έορταστικό πρόγραμμα ή Αΐγινα για μία ακόμη φορά απουσιάζει ... Δέν έπρεπε, όμως, κάτι ανάλογο νά πραγματοποιηθεΐ καΐ στήν Αΐγινα, στόν τόπο όπου όρκίστηκε καΐ ανέλαβε τά Ύψηλά Καθήκοντά του ό Κυβερνήτης, στήν Μητροπόλη, μπροστά στόν στασίδι του, στό Ίερό Ευαγγέλιο τής όρκωμοσίας του, υπό τούς ήχους τής *καμπάνας*²⁴ πού –μαζί μέ 2 Ίξαπτέρυγα– έφερε από τή Ρωσία καΐ πού μέχρι σήμερα κτυπά στό *Καμπαναριό*²⁵, τό όποιο εκείνος εκτισε; Δίπλα από τά άλλα *Καποδιστριακά*, λεγόμενα, κτίσματα του νησιού, όπως είναι τό Ήυνάρδειο, τό Κυβερ-

νεΐο, αλλά καΐ τό Ήορφανοτροφείο, τό όποιο εκείνος θεμελίωσε;

Ή πρόσκληση είναι ανοικτή καΐ απευθύνεται, –λόγω Ίστορίας, έστω καΐ «άνευ Πρωτοκόλλου»–, σέ όσους επιθυμούν διά τής παρουσίας τους –καΐ όποτε τό θελήσουν– νά τιμήσουν τόν τόπο, όπου τό πρότυπο του Πολιτικού Ήγέτη, ό φωτισμένος πρώτος Κυβερνήτης τής Ελλάδος Ίωάννης Καποδίστριας, «*άνεδέχθη κατά τάξιν τό ύπουργημα, τό όποιο ένεπιστεύθησαν εις αυτόν οι Έλληνες*».

Σας εύχαριστώ

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. βλ. Έλ. Κούγκκου, Γ.Α. Καποδίστριας-Ρωξάνδρα Σ. Στούρτζα, εκδόσεις Πατάκη 2004, σελ. 502
2. Οΐ Ψαριανοΐ στήν Αΐγινα είχαν συγκροτήσει μία ιδιαίτερα άνθηρή κοινότητα καΐ τά πλοΐα τους, κατασκευασμένα «*μαστορικά*» από τά πεύκα του νησιού, περιπολούσαν στόν Σαρωνικό καΐ προσέφεραν σημαντικές υπηρεσίες στόν «*κατά θάλασσαν*» Άγώνα του Ήθνους (βλ. Έμ. Γιαννούλη Βιβλ. Α: «*Ή μεγάλη Έκκλησία - ό Μητροπολιτικός Ναός στήν Αΐγινα*, σελ. 37 καΐ έπ.).
3. βλ. Έμ. Γιαννούλη Α΄, σελ. 78 καΐ έπ.
4. βλ. «*Γενική Έφημερίς τής Ελλάδος*», αρ. 6, «*έν Αΐγινή Τετάρτη 24 Νοεμβρίου 1826*», (βλ. βιβλίο Β΄ Έμ. Γιαννούλη «*Ταξΐδι στήν Ίστορία, Αΐγινα, «Μεγάλη Έκκλησία*» –Καποδίστριας– Άρχή Νεοελληνικού Κράτους, σελ. 69). Κατ΄ αυτήν ακριβώς τήν ήμέρα συνέβη καΐ ή πρώτη ελληνική νίκη: «*Λόγος αυτοσχεδιασθείς παρά του κ. Σπυρίδωνος Τρικούπη, καθ΄ ήν στιγμήν επανηγυρίζετο έν Αΐγινή ή λαμπρά νίκη του Καραϊσκάκη τής 24ης Νοεμβρίου 1826*». Ό Σπυρ. Τρικούπης όμίλησε από τόν άμβωνα τής «*μεγάλης Έκκλησίας*» τής Αΐγινας, όπως καΐ στήν περίπτωση του έορτασμού τής Ναυμαχίας του Ναυαρίνου, όπου: «*Έπανηγυρίσθη δέ ή άξιομνημόνευτος εκείνη ήμέρα ως έορτή απελευθερώσεως τής Ελλάδος*», κατά τήν Γεν. Έφ. Αρ.69/19 Όκτωβρίου 1827.
5. βλ. Γ.Α.Κ «*μικροΐ Κλάδοι*», Βουλευτικόν, φακ.1/10 Δεκεμβρίου 1828). «*Άμα ένταυθα μετέβη ή Σ. Διοΐκησης καΐ Σ Σ. Βουλή ήρχισε τάς συνεδριάσεις της εις τόν Ναό τής Ύπεραγίας Θεοτόκου*», γράφει προς τήν Κυβέρνηση ή τότε νεωκόρος τής Έκκλησίας καΐ ζητά οικονομική βοήθεια, προφανώς λόγω των ύπερωριών της...
6. Έντολή τής Κυβερνήσεως στόν Άστυνόμο ήταν νά προμηθεύσει: «*Ίκανάς δάφνας καΐ μυριάς, αι όποΐαι θέλει χρησιμεύσουν προς εύπρέπειαν τής γενησομένης εις τήν έλευσιν του Κυβερνήτου Ύποδοχής*», (βλ. Γ.Α.Κ. Ύπουργ. Έσωτ. φακ. 1643/10 Δεκεμβρίου 1827). Ή Έπιτροπή των Ψαριανών καθάρισε τήν πόλη, έτοίμασε τά φανάρια για τή νύκτα, εκλείσει τίς λακκοϋβες στους δρόμους καΐ «*περιόρισεν τήν διέλευσιν των χοΐρων*»!
7. βλ. Ν. Κασομούλη, Στρατιωτικά Ένθυμήματα Β΄, σελ. 690: «*Ή Άντικυβερνητική Έπιτροπή έστησεν ένα θρονίσκον Δεσποτικόν, τόν όποιο έστόλισεν μέ μυριάς καΐ δάφνας*» (βλ.: Μεγ. Έλλην. Έγκυκλοπαΐδεια, άρθρο

- «Αϊγινα»: «Κατά την πρώτην δοξολογίαν θρόνος τοῦ Καποδίστρια ἦταν ἓνα ἀπλοῦν ξύλινο στασίδι. Αυτό ἐχρησιμοποιοῦν ὅταν τακτικῶς ἐκκλησιάζετο τὰς Κυριακάς καί ἑορτάς»).
8. βλ. Γ.Α.Κ. Γεν. Γραμματεία, Φακ. 15/10 Φεβρουαρίου 1828= Ἐπιστολή τῆς χήρας τοῦ Δημητρίου Μοίρα πρὸς τὸν Καποδίστρια, μέσα στὴν ὁποία γράφει: «Κατὰ κληρον ἐν τῆς πατρικῆς καὶ μητρικῆς περιουσίας τοῦ μακαρίτου ἀνδρός μου, ἀπταδέλφου τοῦ κ. ἀρχιμανδριτῆ (Σημ: τοῦ Γρηγορίου Μοίρα), ἔπεσεν εἰς τὸ ἀνάλογόν μου τὸ ἥμισυ ὀσπήτιον (τὸ ὁποῖον μὲ μεγάλην μου χαρὰν ἀξιώθη νὰ κατοικήσετε), καθὼς καὶ ὅλα τὰ ὀσπητάκια τὰ εἰς τὴν ἀυλὴν εὐρισκόμενα».
  9. Βλ. Νικ. Κασομουλῆ «Ἐνθυμήματα Στρατιωτικά», τόμ. Γ' σελ. 10
  10. Βλ. ὡς ἄνω: «Τελειωθείσης τῆς Δοξολογίας, εὐθύς ἀνέβη ὁ κ. Θεόφιλος Καΐρης εἰς τὴν σκάλαν τοῦ γυναικωνίτου, πέτρινον καὶ ἔχουσαν ἐξώστην ἀρκετὸν καὶ ὑψηλὸν». Μεγάλον μέρος τῆς ὁμιλίας τοῦ Καΐρη καταχωρεῖται στὸ βιβλίον τοῦ Ἐμ. Γιαννούλη, Ἡ «μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ», στίς σελ. 99-104.
  11. Ὁ Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος ψηφίζει: Ψήφισμα Στ. ἀρ. 18 «Ἡ καθίδρουσις τῆς προσωρινῆς Κυβερνήσεως ἐκτελεῖται μὲ τοὺς πλέον ἀπλοῦς τρόπους. Πᾶσα ἑορτῆ, ἣτις ἤθελε ἐπιφέρῃ ἔξοδον ἀντιβαίνει εἰς τὴν δυστυχή θέσιν τῆς πατρίδος μας. Ὁ μόνος τρόπος νὰ ἐκτελεσθῇ ἢ εἰς τὸν Θεόν καὶ τὸ ἔθνος εὐάρεστος αὕτη τελετὴ εἶναι νὰ γίνῃ πραγματικῆ τις περιθάλαψις εἰς τοὺς δυστυχεῖς πολίτας, οἵτινες ἔχασαν τὴν καλύβαν των. Θέλομεν προσπαθῆσαι μ' ὅλα ταῦτα νὰ προμηθεύσωμεν εἰς τοιαύτην εὐκαιρίαν κάποιαν παρηγορίαν εἰς τὴν ἀθλιότητά των τηροῦντες τὴν ἐντολήν τοῦ Κυρίου «Μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιὰ σου...».
  12. Τότε ἐψάλθη καὶ τὸ πρῶτον «Πολυχρόνιον», πού συνέθεσαν γιὰ τὴν περίστασιν οἱ ἱεροψάλτες τοῦ Ναοῦ. (βλ. Κοκκίνου «Ἑλλήν. Ἐπαναστάσις», τόμ. 6, σελ. 203. {Σημ: Τώρα, κατὰ πόσον «οἱ Τρεῖς» προσάτευσαν τὴν Ἑλλάδα ἢ τὰ συμφέροντά τους, αὐτὸ εἶναι γεγονός, γιὰ τὸ ὁποῖο ἤδη ἀποφαίνεται ἡ Ἱστορία...}).
  13. Βλ. Γεν. Ἐφ. Ἀρ. 7, περ. Γ', Σάββατον 28 Ἰανουαρίου 1828.
  14. Τὴν χαριτωμένη αὐτὴ πληροφορία ἀναφέρει ὁ Νικ. Δραγοῦμης. Περισσότερες πληροφορίες γιὰ τὸν τρόπο ζωῆς τοῦ Καποδίστρια στὴν Αἴγινα στὸ: Ἐμ. Γιαννούλη Βιβλ. Β, σελ. 201 καὶ ἔπ.
  15. βλ. Μεγ. Ἑλλήν. Ἐγκυκλοπαίδεια, ἀρθρο «Αἴγινα», «Κατὰ τὴν πρώτην δοξολογίαν θρόνος τοῦ Καποδίστρια ἦταν ἓνα ἀπλοῦν ξύλινο στασίδι. Αυτό ἐχρησιμοποιοῦν ὅταν τακτικῶς ἐκκλησιάζετο τὰς Κυριακάς καί ἑορτάς».
  16. Βλ. Μεγάλῃ Ἑλλήν. Ἐγκυκλοπαίδεια Τ. 60 σελ. 766.
  17. Μέσα στὸν χώρον τοῦ Ναοῦ ἔγιναν οἱ πρῶτες Ἐκλογές γιὰ τὴν ἐκλογή τῆς τοπικῆς Δημογεροντίας: «Εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Μητροπόλεως συναθροισθέντες οἱ παραστάται τῶν ἐνοριῶν σας μὲ τὰς πλειοτέρας τῶν ψήφους, ἐκλεξαν τοὺς Δημογέροντες σας καὶ ἔχω τὴν εὐλικρινὴ εὐχαρίστησιν νὰ σᾶς διακηρύξω ὅτι οἱ κύριοι Σπύρος Μάρκελλος, Μιχαὴλ Μαλλοκάης καὶ Γεώργιος Λογιωτατίδης εἶναι οἱ Δημογέροντες σας», (Ἐπιστολή τοῦ Ἐκτάκτου Ἐπιτρόπου πρὸς τοὺς ἐγκατοίκους τῆς νήσου ταύτης ὅπως καὶ «Γεν. Ἐφημερίς», 56/4 Αὐγούστου 1828: «Ἐγενεν ἡ ἐκλεκτικὴ Συνέλευσις εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Μητροπόλεως.» Ἐκεῖ ἀναγράφονται καὶ οἱ ψήφοι πού πῆρε ὁ καθένας.
  18. Γιὰ ἓνα διάστημα λειτουργήσε στὸ γυναικωνίτη τῆς Ἐκκλησίας. (βλ. Γ.Α.Κ. Γεν. Γραμματεία, φακ. 32/17 Μαΐου 1828 «Πρὸς τὸν Ἐξοχότατον Κυβερνήτην τῆς Ἑλλάδος» ἀναφορὰ τῶν προκρίτων: «Ἐσυμφωνήσαμε τὸν ἐνταῦθα Δημόσιον Διδάσκαλον, ὅστις διὰ νὰ μὴ τρέχῃ ἡ Νεολαία εἰς ἀπώλειαν ἠναγκάσθη νὰ κάμῃ ἑναρξιν εἰς τὸν Γυναικείτην τῆς Ἐκκλησίας, ἕωσού νὰ ἐκκενωθῇ τὸ Μετόχιον τοῦ Μοναστηρίου μας, τὸ ὁποῖον διωρίσθη προσωρινόν Σχολεῖον). Σημ.: πρόκειται γιὰ τὸ μετόχι τῆς ἱστορικῆς μονῆς Χρυσολοιτίσσης στὴν πόλιν τῆς Αἴγινας.
  19. βλ. Γιάννη Κόκκωνα, «Οἱ μαθητὲς τοῦ Κεντρικοῦ Σχολείου» (1830-1834), Κέντρο Νεοελληνικῶν Ἐρευνῶν, Ε.Ι.Ε. Ἀθήνα 1997 σελ. 13 καὶ ἔπ., σύμφωνα καὶ μὲ τὴν Γενικὴ Ἐφημερίδα τῆς Ἑλλάδος τοῦ 1830.
  20. Ἦταν ἀκριβῶς ἓνας χρόνος μετὰ ἀπὸ τὸ σωτήριον γιὰ τὴν Ἑλλάδα γεγονός τῆς Ναυμαχίας τοῦ Ναυαρίνου, πού πανηγυρίσθηκε στὴ «μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ» τῆς Αἴγινας, (βλ. Γ.Α.Κ. ἀρ. 1243/17 Ὀκτωβρίου 1827, Ἡ Γενικὴ Γραμματεία πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Βουλῆς, καὶ Ἐμ. Γιαννούλη Α', σελ. 91, 92.)
  21. βλ. Ἐμ. Γιαννούλη Β' σελ. 232, καὶ Ἐπιστολαὶ Καποδίστρια Γ' σελ. 246-248.
  22. Ἀρ. φυλ. 9 τοῦ ΦΕΚ τῆς 30 Ἰανουαρίου 2012, Τεύχος Πρῶτον, Π/Δ 7 τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας Καρόλου Παπούλια.
  23. βλ. Ἐπιστολή Προέδρου τῆς Δημοκρατίας, Κων. Στεφανοπούλου τῆς 11/04/1996 πρὸς τὸν Πρόεδρον τοῦ Λαογραφικοῦ Μουσείου Αἴγινας
  24. βλ. Γ.Α.Κ. Ἐπιτροπὴ φακ. 82 ἀρ. 3175/9 Μαΐου 1829: «Ἐπὶ τοῦ κοπτεροῦ ὁ Ζέφυρος... ἐμπεριλαμβάνεται καὶ μία μεγάλη καμπάνα...».
  25. Τὸ ἐπιβλητικὸν καμπαναριὸν τῆς Μητροπόλεως κτίσθηκε τὸ 1829 ἀπὸ τοὺς ἀρχιτέκτονες Κλεάνθη καὶ Schaubert. Στὴ μεσημβρινὴ πλευρὰ του ἔχει ἓνα ἡλιακὸν ρολοὶ (βλ. Ἐμ. Γιαννούλη Α' σελ. 43-45).

Ὁ Ἑλληνορθόδοξος ἡγέτης Ἰωάννης Καποδίστριας

Τοῦ Δημητρίου Μεταλληνοῦ,
Δρος Ἱστορίας καί Διδάσκοντος στό Ἴονιο Πανεπιστήμιο

(Εἰσήγηση στήν Ἡμερίδα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καί τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν
γιά τόν Ἰωάννη Καποδίστρια, Παλαιά Βουλή, 30.5.2014)

Ἡ μοναδική προσωπικότητα τοῦ «κορυφαίου Ἑλληνα Εὐρωπαίου» Ἰωάννη Καποδίστρια, κατά τόν ἀείμνηστο καθηγητή Παῦλο Πετριδῆ¹, ἔχει δεχθεῖ πολλές ἀναφορές καί ἐρμηνεῖες στήν ἱστορική ἔρευνα. Οἱ περισσότεροι ἰδεολογικοί χῶροι ἔχουν ἐπιχειρεῖσει νά τόν ταυτίσουν μαζί τους, γεγονός πού ἐπιβεβαιώνει τή μεγαλοσύνη του. Ἐκεῖνο, ὅμως, «πού φανερώνει μία σφαιρική προσέγγιση τῆς προσωπικότητάς του, εἶναι ὅτι ὅλη ἡ δράση του ἀπέρρεε ἀπό τή βιωματική σχέση του μέ τήν παράδοση τοῦ Γένους του»².

Στήν παρούσα εἰσήγησή μας θά προσπαθήσουμε μέ τήν ἀρωγή τῶν ἀρχαιολογικῶν πηγῶν, νά παρουσιάσουμε ἀκροθιγῶς τόν μεγάλο κερκυραῖο πολιτικό καί διπλωμάτη, ὡς τόν κατ' ἔξοχὴν ἑλληνορθόδοξο ἡγέτη τῆς πολιτικῆς ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους.

1. Ὁ ἀσκητικός - ἐκκλησιαστικός βίος του

Θρεμμένος μέ τίς ἑλληνορθόδοξες παραδόσεις τῆς κυπρίας μητέρας του Ἀδαμαντίας, ἦταν δεμένος μέ τήν Ὀρθοδοξία καί τό ἐκκλησιαστικό σῶμα, βλέποντας το ὡς κιβωτό σύνολος τῆς ζωῆς καί, συνεπῶς, ὡς «περιέχον» καί τήν πνευματική καί τήν πολιτική ζωή τοῦ Γένους. Τό γεγονός μάλιστα, ὅτι δύο ἀπό τίς ἀδελφές του ἔγιναν ὀρθόδοξες μοναχές, τί ἄλλο φανερώνει ἀπό τήν ἐκκλησιαστικότητα τῆς οικογενείας του; Πολύ ὀρθά τόν χαρακτηρίζει ὁ ἀείμνητος Καθηγητής Παναγιώτης Χριστόπουλος ὡς «ταξικό ἀποστάτη»³. Ἔτσι, καί ἂν ἀκόμη κατά τήν παραμονή του στήν Εὐρώπη, ὡς εὐφυῆς καί ἱκανός διπλωμάτης, κατόρθωνε νά συγκαλύπτει τό ἀληθινό φρόνημά του, ὅταν ἀνέλαβε τά ἠνία τῆς ἀνοργάνωτης ἑλληνικῆς πολι-

τείας, δέν εἶχε λόγο νά ἀποκρύψει τούς ἀληθινούς στόχους του. Ἦδη ἡ πρώτη προκήρυξή του πρὸς τόν ἑλληνικό λαό ἄρχιζε μέ τή φράση: «Ἐάν ὁ Θεός μεθ' ἡμῶν, οὐδεὶς καθ' ἡμῶν».

Ὁ Καποδίστριας μέ τόν ἀσκητικό καί λιτό τρόπο τῆς ζωῆς του καί μέ τή γενναιοδωρία καί φιλανθρωπία του ἀποτελεῖ τό ἰδανικό πρότυπο πολιτικοῦ ἡγέτη. Ὁ Κυβερνήτης ἐργαζόταν ἀδιαλείπτως ἀπό τίς 7 τό πρωί μέχρι τίς 4 τά ξημερώματα καί ὅπως διασώζει ὁ ὁμόψυχός του Στρατηγός Μακρυγιάννης, ἔτρωγε ἐλάχιστα, ἀφοῦ νήστευε, γιά νά ἐπιδείξει τή συμπαράστασή του στόν πεινασμένο λαό πού μόλις εἶχε βγεῖ ἀπό τό καμῖνι τῆς Ἐθνεγεροσίας.

2. Ἡ ἐπιλογή τῆς Ὀρθόδοξης Ρωσίας

Ὁ Καποδίστριας μεγάλωσε στήν ἐνετοκρατούμενη Κέρκυρα, σπούδασε στήν Ἰταλία καί γνώρισε τή γαλλική καί ρωσοτουρκική κυριαρχία στήν ἰδιαίτερη πατρίδα του (Κέρκυρα)⁴. Ἐντύπωση, ὅμως, προκαλεῖ τό γεγονός ὅτι δέν ταυτίσθηκε, οὔτε ἀποδέχθηκε νά ἐργασθεῖ γιά λογαριασμό τῶν δυτικῶν δυνάμεων, τίς ὁποῖες ὁ ἴδιος γνώρισε (ἰδιαίτερα τή Βενετία καί τή Γαλλία). Ἀντίθετα, συγκινήθηκε ἀπό τήν εὐσέβεια τῶν ὁμόδοξῶν του Ρώσων, γεγονός πού ὑποδηλώνει τό ὀρθόδοξο κριτήριό του στίς πολιτικές του ἐπιλογές καί συνεργασίες. Σημειώνει χαρακτηριστικά γιά τό ζήτημα αὐτό ὁ ἱστορικός Ἰωάννης Φιλήμων: «Τοιοῦτοτρόπως ἀπεκαθίστατο ἡ Ἐπτάνησος ἡ μόνη ἐστία, ὅθεν ἐμελλε νά ἐνεργηθῆ βαθμηδόν καί ὄριμος ὁ πόλεμος ὅλης τῆς Ἑλλάδος... Ὁ Καποδίστριας, βλέπων ματαιουμένους ὡς πρὸς τοῦτο τό μέρος τούς ὑψηλοὺς σκοπούς του, δέν ὑπέφερε νά

ύπηρετήση μήτε τούς νέους κυρίους τῆς Πατρίδος του, μήτε τόν τύραννον ὅλης τῆς Ἑλλάδος. Αἱ ἐλπίδες του προσηλώνονται εἰς Δύναμιν τινά, τήν Ρωσίαν, μεμακρυσμένην μέν, ἀλλά πάντοτε εὐελπίζουσιν τήν περί τῆς Ἑλλάδος μέτρα, χρονιώτερα μέν κατά μέρος, ἀλλά πλέον βásiμα καί ἐκτεταμένα»³.

3. Ὁ δημόσιος λειτουργός ἐργάζεται ἀμισθί

Ὁ Καποδίστριας δέν δεχόταν νά λαμβάνει μισθό, ἄν καί ἐδικαιοῦτο, ἐνῶ ἡ οἰκονομική του ἀποζημίωση κατετίθετο στό Δημόσιο Ταμεῖο γιά τίς ἀνάγκες τοῦ Κράτους. Ἐπιπλέον, εἶχε ὑποθηκεύσει ὅλη τήν οἰκογενειακή του περιουσία στήν Κέρκυρα καί μέ τό δάνειο πού ἔλαβε ἀγόρασε τρόφιμα ἀπό τήν Ἰταλία γιά νά θρέψει τίς χῆρες καί τά ὄρφανά τῆς ἑλληνικῆς ἐπανάστασης. «Ὁ Καποδίστριας ἀποτελεῖ μοναδική περίπτωση –ἴσως ὄχι μόνο στήν ἑλληνική ἱστορία– πολιτικοῦ, πού ἀρνήθηκε κάθε «χρηματικήν χορηγίαν», διά νά μή ἐπιβαρύνει τό δημόσιο Ταμεῖο⁶. «Δέν ζήτησε, οὔτε ἔλαβε τίποτε ἀπό τήν Πατρίδα, ἀλλά ἔδωσε τά πάντα σ' αὐτήν»⁷.

Κατά τή διάρκεια μίας περιόδου του στήν Κορινθία ὁ κόσμος δέν μπόρεσε νά ξεχωρίσει τόν Κυβερνήτη ἀπό τόν δημόσιο κλητῆρα, γεγονός πού ἀνάγκασε τόν Θ. Κολοκοτρώνη νά τοῦ συστήσει νά φορέσει κάποιο ἐπισημότερο ἔνδυμα γιά νά τόν ἀναγνωρίζει ὁ λαός. Παρά ταῦτα ὁ Καποδίστριας συνήθιζε νά ἀποφεύγει τά πολυτελῆ ἐνδύματα. Ἀκόμη καί ἡ αἰσθητική του διαπνεόταν ἀπό τό λιτό, αὐστηρό καί ἀσκητικό πνεῦμα τῆς Ὁρθοδοξίας. Δέν εἶναι τυχαία ἡ προφορική ρωσική παράδοση, σύμφωνα μέ τήν ὁποία ὁ Κυβερνήτης κατά τή μακρόχρονη θητεία του στή Ρωσία, εἶχε καρεῖ μοναχός. Ἀφοῦ σ' ὀλόκληρη τή ζωή του ζοῦσε ὡς καλόγερος. Θεωρῶ, ὅτι αὐτός καθ'αὐτόν ὁ ἰδιωτικός (ἀλλά καί ὁ δημόσιος) βίος τοῦ πιστοποιεῖ μέ τόν καλύτερο τρόπο τήν Ὁρθοδοξία πού ὑπηρετοῦσε, ὡς Ὁρθοπραξία.

4. Οἱ ἑλληνορθόδοξοι Ἀρχές τῆς πολιτικῆς του

Ὁ Κυβερνήτης, ὅταν ἐργάσθηκε στή Ρωσία, στήν Ἑλβετία καί γενικά στους διαδρόμους τῆς διεθνούς διπλωματίας, μίλησε πρῶτος ἀπ' ὅλους γιά τήν ἰδέα μίας Ἐνωμένης Εὐρώπης ὥστε νά

σταματήσουν οἱ συνεχεῖς πόλεμοι. Ὡς ἐκλεκτός τοῦ Ἔθνους ἦλθε νά κυβερνήσει ὁ Καποδίστριας, διά νά μεταβάλει τό χάος, πού ἐπικρατοῦσε στήν Ἑλλάδα, σέ τάξη, δημιουργώντας ἀπό αὐτό κράτος σύγχρονο καί βιώσιμο. Κατανοώντας δέ τήν ἐκλογή του, ὡς τοῦ «ένός ἀνδρός ἀρχήν... θέλησε μέν νά συγκεντρώσει στά χέρια του ὅλες τίς ἐξουσίες, ἀλλά, ὄχι λόγω τῶν ἀπολυταρχικῶν φρονημάτων τοῦ –διότι ἦταν φύση δημοκρατική καί λαϊκή– ἀλλά γιά νά μπορέσει νά πραγματοποιήσει τούς στόχους του, πού ἦταν ἡ σύγκραση τῶν συγχρόνων εὐρωπαϊκῶν πολιτειολογικῶν δεδομένων μέ τήν παράδοση τοῦ Γένους, τήν Ἑλληνορθοδοξία. Ὁ Καποδίστριας ἠθέλε σύγχρονο κρατικό μηχανισμό, ἀλλά μέσα στό σκεῦος τῆς ρωμαϊκῆς παράδοσεως»⁸.

Ἡ Ἀγγλία, κυρίως, ὁργάνωσε μυστική ἐκστρατεία ἐναντίον του, χρησιμοποιώντας τά ἐντός τῆς Ἑλλάδος ὄργανά της. Τά ἀρχεῖα τοῦ Foreign Office καί τοῦ Colonial Office (National Archives στό Λονδίνο) προσφέρουν πληθώρα στοιχείων, πού ἀποκαλύπτουν τήν κίνηση τῶν νημάτων τῆς ἀντικαποδιστριακῆς δημαγωγίας ἀπό τά ἀγγλοκρατούμενα Ἑπτάνησα⁹.

Ὡς διπλωμάτης ὁ Καποδίστριας συνανατρεφόταν τούς πάντες, ἀλλά δέν ἔπαυσε ποτέ νά ἀνήκει ὀλόκληρος στήν Ὁρθοδοξία, ἡ ὁποία διεκδικεῖ «μοναδικότητα» καί «ἀποκλειστικότητα» στή συνείδηση καί ζωή τοῦ ἀνθρώπου. «Ἡ χριστιανική θρησκεία, ἔλεγε, «συνετήρησεν εἰς τούς Ἕλληνας καί γλῶσσαν καί πατρίδα καί ἀρχαίας ἐνδόξους ἀναμνήσεις καί ἐξαναχάρισεν εἰς αὐτούς τήν πολιτικήν ὑπαρξίν, τῆς ὁποίας εἶναι στυλος καί ἐδραῖωμα»¹⁰.

Ὁ Καποδίστριας, λόγω τῆς ἐσωτερικῆς καταστάσεως καί τῆς διεθνούς θέσεως τῆς Ἑλλάδος, οὔτε νά ἀποκρούσει τούς δυτικούς μποροῦσε, οὔτε νά ἀρνηθεῖ τήν προσφορά τους, λόγω τῆς ἐλλείψεως, ἄλλωστε, μέσων. Προσπαθοῦσε ὁμως νά τούς κρατεῖ ὑπό τόν ἔλεγχό του¹¹. Στό ἀρχεῖο τοῦ συνεργάτου του Ἀνδρέα Μουστοξύδη (στήν Κέρκυρα), ἔχουν ἐπισημανθεῖ πολλά τεκμήρια γιά τήν συγκεκριμένη πολιτική στάση τῶν δύο ἐπιφανῶν Κερκυραίων.

Ἀγωνίσθηκε νά πείσει τούς δυτικούς ἐκπροσώπους γιά τό πόσο δίκαιος ἦταν ὁ ἀγώνας τῶν Ἑλ-

λήνων. Χαρακτηριστική ήταν η απάντηση που έδωσε στον Ουίλλιαμ Όρτον, ύφυπουργό Πολέμου της Μ. Βρετανίας, όταν εκείνος έθεσε τό ερώτημα: «Τί πρέπει νά έννοήσουμε σήμερα όταν μιλάμε γιά τήν Έλλάδα;». Ο Καποδίστριας τότε απάντησε: «Τό έλληνικόν Έθνος αποτελείται από άνθρωπους, οί όποιοι από τήν άλωση τής Κωνσταντινουπόλεως δέν έπαυσαν νά όμολογούν τήν πιστότητά τους στην όρθόδοξη πίστη τους, δέν σταμάτησαν ποτέ νά όμιλούν τήν γλώσσα τών πατέρων τους, τήν έλληνική, και παρέμειναν άκλόνητοι υπό τήν πνευματική ή κοσμική δικαιοδοσία τής Έκκλησίας τους, σέ όποιοδήποτε μέρος τής τουρκοκρατουμένης πατρίδας τους και άν εύρίσκονταν»¹².

5. Η όρθόδοξη προοπτική τής εκπαιδευτικής του πολιτικής

Ο Καποδίστριας ένδιαφέρθηκε ώστε ή εκπαίδευση νά διαδοθεί σ' όλόκληρο τόν λαό δωρεάν, χωρίς ταξικές διακρίσεις και κυρίως στους άγρότες, γιά τούς όποιους έτρεφε ιδιαίτερη συμπάθεια. Η προτεραιότητα που επέδειξε στην όργάνωση τής πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης βρισκόταν σέ άμεση συνάφεια μέ τίσ έλληνικές συνθήκες τής έποχής. Σύμφωνα μέ τίσ παιδαγωγικές του αντίληψεις, οί νέοι όφειλαν πρώτα νά αποκτήσουν τίσ έγκύκλιες γνώσεις και στή συνέχεια νά σπουδάσουν έπιστήμες και νά μάθουν τέχνες.

Επέδειξε, επίσης, ιδιαίτερο ένδιαφέρον γιά τή μόρφωση τής γυναίκας. Έπενθυμίζουμε, ότι κατά τήν συγκεκριμένη περίοδο, ή μόρφωση τής γυναίκας ήταν άνύπαρκτη στίς περισσότερες εύρωπαϊκές χώρες, πλίν τής Έλβετίας, βέβαια, του Pestalozzi. Στο σημείο αυτό διαφαίνεται ή επίδραση που άσκησε στον Κυβερνήτη τό κήρυγμα του Αγίου Κοσμά του Αίτωλου.

Ο Καποδίστριας, όμως, προέβaine στίς προοδευτικές αυτές τομές γιά τήν έποχή του, μεταφέροντας εκπαιδευτικές δράσεις και παιδευτικές μεθόδους από τήν Έλβετία, αφού γνώριζε πολύ καλά ότι στην προσπάθειά του γιά τή μόρφωση τών συμπατριωτών του είχε νά άντιμετωπίσει τήν επιθετική στάση τών προτεσταντών ίεραποστόλων (μισσιοναρίων), οί όποιοι άσκοούσαν τή θρησκευτική τους προπαγάνδα κατ' έξοχήν διά μέσου της

παιδείας, όπως αποκαλύπτουν οί αρχαιακές έρευνες¹³. Ο μόνος τρόπος νά άντιμετωπίσει ό Καποδίστριας τόν κίνδυνο του έκπροτεσταντισμού τών Έλλήνων ήταν ή έφαρμογή τών παιδαγωγικών μεθόδων τής έποχής του (έλβετικών), αλλά μέ τήν προσαρμογή τους στην όρθόδοξη έλληνική πραγματικότητα¹⁴.

Ο Καποδίστριας όχι μόνο δέν άκολούθησε τίσ αρχές τής κοραϊκής «μετακένωσης», αλλά προχώρησε μέ έν Χριστώ διάκριση σέ υπέρβαση και προσαρμογή τών έλβετικών παιδαγωγικών μοντέλων στην έλληνική πολιτισμική πραγματικότητα. Ως φορέας και έκφραστής τής άγιοπατερικής συνείδησης είχε ως θεμέλιο τής πολιτικής του τήν αρχή του άγιου Ιουστίνου του φιλοσόφου και μάρτυρα (†165 μ.Χ.): «όσα ούν παρά πᾶσι καλῶς εΐρηται ήμῶν τῶν Χριστιανῶν έστι». Στο πλαίσιο αυτό τή γενική έποπτεία τών σχολείων άσκοούσε ή Γραμματεία (Έπουργείο) «Έπί τών Έκκλησιαστικών και τής Δημοσίας Έκπαιδύσεως». Η σύνδεση του εκκλησιαστικού χώρου μέ τήν παιδεία, χωρίς προηγούμενο ή και έπόμενο στην εύρωπαϊκή πολιτική σκηνή, συνιστά ένσυνείδητη έμμونه του Καποδίστρια στο πνεύμα τής παραδόσεως, που θέλει τούς δύο αυτούς χώρους άδιάσπαστα ένωμένους (τούς θεωρούσε «άχωρίστους»).

Ο Καποδίστριας όργάνωσε τήν παιδεία στους δύο άξονες: Χριστός και Έλλάδα, αφού ό ίδιος ήταν υπέρμαχος τής όρθόδοξης παράδοσης. Στο υπόμνημά του μέ θέμα «Μέσα βελτίωσης τών Έλλήνων» έμπεριέχονται οί ιδέες του γιά τήν Παιδεία. Η έλευθερία, έλεγε, μπορεί νά είναι εύεργετική, μόνο άν έμφορείται από τίσ Άλήθειες του Ευαγγελίου, άλλιώς καταντᾶ δυναστική άγχόνη που καταπνίγει τήν αλήθεια και τή δικαιοσύνη.

Τό περιεχόμενο τής διδασκαλίας τών μαθημάτων υπήρξε καθαρά Όρθόδοξο, αφού προσανατολίστηκε προς τήν έλληνορθόδοξη παράδοση και δόθηκε ιδιαίτερη βαρύτητα στην έθνική διαπαιδαγώγηση, στή δημιουργία πολιτών - μελών έθνικού κράτους και στή σύζευξη Έκκλησίας και Παιδείας, γιά τήν άνόρθωση του φρονήματος τών πολιτών. Ο Κοκκώνης έπισημαίνει σέ άρθρα του, ότι βασικός σκοπός τής εκπαίδευσης είναι νά γνωρίσει ό μαθητής, μέσα από τά προγράμματα

εκπαίδευσης και τή διδασκαλία, «τά πρὸς τὸν Θεόν, τά πρὸς ἑαυτὸν, τά πρὸς τὸν πλησίον καὶ τά πρὸς τὴν κοινωνίαν καθήκοντα», ὥστε νά γίνει «εὐσεβέστερος Χριστιανός, καλύτερος υἱός, σύζυγος, πατήρ, φίλος, πολίτης, συνετώτερος ἄρχων»¹⁵.

Ἡ Κυβέρνηση ἐπέδειξε ζωηρό ἐνδιαφέρον γιὰ τὴ σύνταξη καὶ μετάφραση βασικῶν βιβλίων γιὰ τὰ ἀλληλοδιδασκτικά σχολεῖα. Στὴν ἐκδοτικὴ αὐτὴ διαδικασίᾳ δὲν μετέφρασε κάποια ἑλβετικά ἐγχειρίδια, ἀλλὰ ἀξιοποίησε τὶς ὑπάρχουσες πηγές τοῦ ἀστείρευτου πλούτου τῆς ἑλληνικῆς καὶ ὀρθόδοξης γραμματείας¹⁶.

Ὁ Καποδίστριας λειτουργοῦσε οὐσιαστικά ὡς Ἐθνάρχης, ἀφοῦ εἶχε τὴ συνείδηση ὅτι παιδιὰ του δὲν εἶναι μόνο τὰ Ἑλληνόπουλα καὶ κατ' ἐπέκτασιν οἱ Ἕλληνες πολῖτες τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, ἀλλὰ καὶ οἱ πολυπληθέστεροι Ἕλληνες τῶν ἀλύτρωτων ἑλληνικῶν περιοχῶν καὶ παροικιῶν τῆς Εὐρώπης. Ἔτσι βασικός ἄξονας τῆς τιτάνιας προσπάθειάς του ἀποτέλεσε ἡ μόρφωση ὄλων τῶν Ἑλληνοπαίδων ἐντὸς καὶ ἐκτὸς Ἑλλάδος, γιατί πίστευε πὼς οἱ φιλελεύθερες ἰδέες, ἐὰν δὲν ἐμφοροῦνται ἀπὸ τὴν ἀγάπη καὶ τὸ φῶς τοῦ Εὐαγγελίου, παραμένουν ἀφρημένες ἔννοιες, πού εἴτε δὲν φέρνουν κανένα ἀποτέλεσμα, εἴτε παραμένουν τὸ ὄργανο τῆς φιλοδοξίας καὶ τοῦ προσωπικοῦ συμφέροντος. Στὸν ἀγώνα του αὐτὸν βρῆκε ἀρκετοὺς ἐπιφανεῖς Ἕλληνες τοῦ ἐξωτερικοῦ ὡς συμπαραστάτες, στοὺς ὁποίους ἀπευθύνεται γιὰ νά τὸν βοηθήσουν οικονομικά. «Τὰ Ἑλληνόπουλα τῆς προσφυγιάς», σημειώνει, «πού ἀνέστια καὶ ἀλίμενα περιπλανοῦνταν στὴν Εὐρώπη κινδύνευαν ν' ἀφομοιωθοῦν στίς ξένες πατρίδες»¹⁷. Σ' ἄλλῃ ἐπιστολῇ του τονίζει: «Χωρὶς πίστιν εἰς τὸν Θεόν, ἀγάπη πρὸς τὴν πατρίδα των καὶ διατήρησιν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, χάνονται ἐν τῇ ξένη οἱ ἑλληνόπαιδες»¹⁸.

Στὴν ἄσκηση τῆς ἐκπαιδευτικῆς του πολιτικῆς στηριζόταν πρωτίστως ὄχι στοὺς Ἕλληνες ἢ ἑλβετοὺς φίλους καὶ συμβούλους του, ἀλλὰ στὴ Θεία Πρόνοια. Σέ μία ἐπιστολῇ πρὸς τὸν Πατέρα του ἐκμυστηρεύεται: «Εἶναι ἔργον μοναδικόν τῆς προστασίας τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν θαυματουργῶν Ἀγίων, πού ἀναξίως ἐπεκαλέσθην μέ δάκρυα εἰλικρινοῦς καρδίας», προσθέτοντας τὴν φράση: «Πίπτω εἰς τοὺς πόδας τοῦ Θαυματοῦργου Ἀγίου μας (Σπυ-

ρίδωνος) καὶ τῆς Ἀειπαρθένου Πλατυτέρας»¹⁹. Σέ κάποια ἄλλη ἐπιστολῇ του θά δηλώσει: «Πρῶτα εἶμαι Ἕλληνας... γιατί γεννήθηκα σέ αὐτὴ τὴν χώρα... Εἶμαι Ἕλληνας ἀπὸ πατέρα καὶ μητέρα. Εἶμαι μέ τὴν χάρη τοῦ Θεοῦ πού μοῦ ἀνέθεσε τὴν κυβέρνησιν αὐτοῦ τοῦ πτωχοῦ λαοῦ... Εἶμαι Ἕλληνας ἐκ γενετῆς, ἀπὸ καθαρὴ ἀγάπη, ἀπὸ αἴσθημα, ἀπὸ καθῆκον καὶ ἀπὸ Θρησκεία»²⁰. Ὁ Καποδίστριας γνώριζε τὴν παθογένεια τῆς Εὐρώπης. Γι' αὐτὸ θά ἐπιδιώκει, ἡ νεολαία, πού μέ τὴν συνδρομὴ του σπούδαζε στὴν Εὐρώπη, «νά σχηματισθῇ πρῶτον ἑλληνιστί καὶ ὄχι ἑλβετιστί ἢ γαλλιστί. Ἡ Ἑλλάς πρέπει πρῶτον νά μορφώνη ἑλληνικῶς τὴν ἀπαλὴν ψυχὴν τῶν τέκνων τῆς. Ἡ δέ Εὐρώπη νά τελειοποιῇ ὕστερον τοὺς ἤδη ἐσχηματισμένους νέους»²¹.

Ὁ Καποδίστριας συνειδητοποιώντας τὴ θέση καὶ τὸν ρόλο τῆς ὀρθόδοξης χριστιανικῆς ἀγωγῆς, σέ ὁδηγίες του πρὸς τοὺς δασκάλους τῆς Ἐπικρατείας τόνιζε: «θέλετε καταβάλλει θεμέλιον τῆς παιδείας εἰς τὰς ἀπλὰς ψυχὰς τῶν παίδων τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, πού εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς σοφίας, καὶ στοιχειοῦντες αὐτοὺς εἰς τὴν ἀληθινὴν παιδείαν, τὴν εὐσέβειαν, θέλετε τοὺς διδάσκει τὴν ἱερὰν κατήχησιν, ἐκ τῆς ὁποίας μυούμενοι τὰ ἀληθινὰ τοῦ χριστιανοῦ χρέη, θέλουν διδάσκεσθαι καὶ τὰ τοῦ ἀγαθοῦ πολίτου καθήκοντα διὰ τῆς ἠθικῆς προσαρμοζόμενης εἰς τὸν οὐράνιον νόμον τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου»²².

6. Ἡ ὀρθόδοξη προοπτικὴ τῆς ἐκκλησιαστικῆς του πολιτικῆς.

Ἡ ἐκπαιδευτικὴ πολιτικὴ τοῦ Καποδίστρια ἔβαινε παράλληλα πρὸς τὴν εὐρύτερη ἐκκλησιαστικὴ του πολιτικὴ. Ὁ χαρακτήρισμός του ὡς «τοῦ πρώτου καὶ τελευταίου κυβερνήτου, πού ἀγάπησε καὶ ἐνδιεφέρθη εἰλικρινῶς διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος»²³ δὲν εἶναι ὑπερβολή. Μὲ γνώμονα τὴν ἐπιχειρούμενη ἀπὸ τὸν Καποδίστρια σύνδεση Ἐκκλησίας καὶ Παιδείας, ὅπως ἀποδεικνύει ἡ ἴδρυση τῆς «Γραμματείας ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Παιδείας» (1829), μπορούμε νά σκιαγραφήσουμε τὴν ἐκκλησιαστικὴ του πολιτικὴ, νά ἐντοπίσουμε τὶς καινοτόμες γιὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ πολιτικῆς δράσεις του καὶ νά ἀναγνωρίσουμε τὴν ὀρθόδοξη πολιτικὴ του.

A) Όρισμός «Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς».

Ἡ πολιτικὴ εὐφυΐα τοῦ ὀρθόδοξου Κυβερνήτη ἀποδεικνύεται καὶ ἀπὸ τὴν ἐπιλογή τῶν (ὀρθόδοξων) συνεργατῶν του σὲ ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς διοίκησής του. Ἡ πολιτικὴ του αὐτὴ πρακτικὴ δὲν μποροῦσε νὰ μὴν χαρακτηρίζει καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴ του πολιτικὴ. Γιά τὸ λόγο αὐτὸ ἐπιλέγει πάντε ἀξιότους Ἱεράρχες, οἱ ὁποῖοι θὰ συγκροτήσουν τὴν «Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ», πού θὰ ἐπωμισθεῖ τὴν ὑψηλὴ εὐθύνη τῆς καταγραφῆς τῶν κυριότερων ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων. Τὰ μέλη τῆς ἐν λόγω ἐπιτροπῆς ἦσαν οἱ: 1. Αἰγίνης Γεράσιμος, 2. Τριπόλεως Δανιήλ, 3. Ταλαντίου Νεόφυτος, 4. Ἀνδρούσης Ἰωσήφ καὶ 5. Δαμαλῶν Ἰωνάς. Σύμφωνα μέ τόν σεβαστό μας διδάσκαλο Καθηγητὴ κ. Ἐμμανουήλ Κωνσταντινίδη «ἡ ἐκλογή τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς ὑπῆρξεν ὁμολογουμένως ἐπιτυχῆς ... διότι καὶ οἱ πέντε οὗτοι ἀρχιερεῖς διεκρίνοντο διὰ τὴν μόρφωσιν καὶ τὴν πείραν αὐτῶν εἰς τὰ ἐκκλησιαστικά πράγματα»²⁴.

Κατὰ τὴ γνώμη μας, ὅμως, ἡ ἀκραιφνῶς ὀρθόδοξη ἀντιμετώπιση τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ἀπὸ τόν Καποδίστρια δὲν ἀποδεικνύεται μόνο ἀπὸ τὴν ἐπιλογή τῶν συνεργατῶν του, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν ἀπόρριψη κάποιων ἄλλων. Ἔτσι, ἡ μὴ ἐπιλογή καὶ ὁ μὴ διορισμός στὴ θέση τοῦ Γραμματέως τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς» τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Θεοκλήτου Φαρμακίδου²⁵, ἀποτελεῖ χαρακτηριστικὸ δείγμα τῆς θεολογικῆς διάκρισης πού διέθετε ὁ πνευματικὸς Κυβερνήτης. Ἡ ἀρχαική ἔρευνα τεκμηριώνει μέ ἐπάρκεια πλέον τὴ διαπίστωση ὅτι ἡ ἀπόρριψη τοῦ Φαρμακίδου ἰδεολογικοῦ κύκλου ἀπὸ τόν Καποδίστρια, συνέβαλε καθοριστικά στὸν πρόωρο καὶ μαρτυρικὸ θάνατό του.

B) Πλήρωση θέσεων ἐπισκόπων.

Πρῶτο μέλημα τοῦ Κυβερνήτη ὑπῆρξε ἡ ἐκλογή καὶ τοποθέτηση νέων ἐπισκόπων, προκειμένου νὰ πληρώσει τίς κενές, λόγω τῆς ἐμπόλεμης κατάστασης, ἐπισκοπικῆς ἔδρες, μέ πρόσωπα πού ἦσαν ἄριστοι καὶ γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ ἀρεστοὶ στὸν Κυβερνήτη. Μποροῦμε, πλέον, μέ βεβαιότητα νὰ ὑποστηρίξουμε ὅτι δὲν ἦταν μόνο τὸ χρέος τοῦ Καποδίστρια ὡς Κυβερνήτου, πού τοῦ ἐπέβαλλε τὴν

ἄμεση ἀντιμετώπιση τῆς πλήρωσης τῶν κενῶν ἐπισκοπικῶν θρόνων μέ ἀξιότους Ἱεράρχες, «ἀλλ' ὅπως ἰδιαίτερος ἢ βαθεῖα καὶ «πεφωτισμένη» αὐτοῦ πίστις εἰς τὸν Θεόν καὶ ἡ ἀκλόνητος ἀφοσίωσίς του εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν»²⁶.

Γ) Μόρφωση κλήρου.

Γιά τὴν ἐπίτευξη τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ ἴδρυσεν «Ἐκκλησιαστικὴ Σχολή» στὴν ἱερά Μονὴ Ζωοδόχου Πηγῆς στὸν Πόρο, ἡ ὁποία ὑπῆρξε ἕνας σημαντικὸς σταθμὸς στὴν παιδεία τοῦ νεοελληνικοῦ κράτους. Ἀποφοίτησαν δεκάδες νέοι, οἱ ὁποῖοι χειροτονήθηκαν κληρικοὶ καὶ προσέφεραν πολλὰ στὸ ἔθνος. Βαθύτερη ἐπιδίωξη τοῦ Κυβερνήτη ἦταν νὰ συστήσει Ἀνωτέρα Θεολογικὴ Ἀκαδημία, σύμφωνα μέ τὰ πρότυπα τῶν ρωσικῶν θεολογικῶν ἀκαδημιῶν. Γιά τὸν λόγο αὐτὸ ἀμέσως μετὰ τὴν ἐκλογή του καὶ πρὶν ἀναλάβει τὰ καθήκοντά του ὡς Κυβερνήτης, ζητεῖ ἀπὸ τὸν λόγιό κληρικὸ καὶ διδάσκαλο τοῦ γένους Κωνσταντῖνο Οἰκονόμο τὸν ἐξ Οἰκονόμων, ὁ ὁποῖος βρισκόταν στὴν Ἁγία Πετρούπολη κατὰ τὴ συγκεκριμένη περίοδο, νὰ συντάξει «Σχέδιο Ἐκκλησιαστικῆς Ἀκαδημίας», σύμφωνα μέ τὴν ἀκαδημαϊκὴ πραγματικότητα πού ὁ τελευταῖος βίωνε στὴ Ρωσία. Ὁ σοφὸς κληρικὸς πράγματι συνέταξε τὸ ἐν λόγω «Σχέδιο», τὸ ὁποῖο παρέδωσε στὸν Κυβερνήτη τὴν 1η Ἰουλίου 1828. Ἐξ αἰτίας τῶν ἀντικειμενικῶν δυσκολιῶν καὶ τῆς ἔλλειψης χρημάτων, δὲν μποροῦσε νὰ πραγματοποιήσῃ ἄμεσα τὸ μεγαλεπήβολο σχέδιό του. Ἄντ' αὐτοῦ περιορίσθηκε στὴν ἴδρυση τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς» στὸν Πόρο, τῆς ὁποίας ὁ βίος καθὼς καὶ ὁ σχεδιασμός ἰδρύσεως τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας τερατίσθηκαν μέ τὸν πρόωρο - τραγικὸ θάνατο τοῦ Κυβερνήτη (27.9.1831).

Δ) Ἡ πολιτικὴ τοῦ Κυβερνήτη

ἔναντι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Οἱ ἐκκλησιαστικῆς ἐπαρχίαι τοῦ ἑλλαδικοῦ χώρου ἀνήκαν πνευματικά, ἄρα καὶ διοικητικά (ἀπὸ τὸ 731), στὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο. Οἱ μακροχρόνιες, ὅμως, ἐπαναστατικῆς ἐπιχειρήσεις τῶν Ἑλλήνων καὶ ἡ δημιουργία ἐλεύθερου κράτους, ἐπέφεραν τρομερῆς δυσκολίες ἐπικοινωνίας μέ τὴν Κωνσταντινούπολη. Ἔτσι ἀπὸ τὸ 1821 παρατηρεῖται στὸν ἑλλαδικὸν χώρον μία ἐκκλησιαστικὴ

ἀναρχία, ἡ ὁποία δημιούργησε πολλά καί σοβαρά νομοκανονικά προβλήματα. Ὁ εὐσεβής Κυβερνήτης ἔθεσε σέ ἄμεση προτεραιότητα τή λύση τῶν ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων καί τή μόνιμη τακτοποίηση τῆς διοικητικῆς ὀργάνωσης τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ὡς διορατικός πολιτικός πίστευε πῶς οἱ ἐκκλησιαστικές ἐπαρχίες τῆς Ἑλλάδος ὄφειλαν νά παραμείνουν ἐνωμένες μέ τήν Μεγάλη Ἐκκλησία γιά δύο κυρίως λόγους:

α) ἐπειδή «ἐφοβεῖτο μή διαλυομένου τούτου τοῦ δεσμοῦ, παρεισφύση ἢ διατάραξις τοῦ δογματικοῦ δεσμοῦ, ἔνεκα τῶν περὶ τήν πίστιν νεωτεριζόντων, κινδυνεύσει δέ καί νά διαμελισθῇ ὁ ἐν τῇ πίστει ἐνσεσαρκωμένος καί ἀπ' αὐτῆς ἀχώριστος Ἑλληνισμός»²⁷ καί

β) ἐπειδή (ἀνα)γνώριζε τόν ἐθναρχικό (ἄρα καί ἐθνικό) ρόλο τοῦ Θεοῦ τοῦ Οἴκουμενικοῦ Πατριαρχείου στίς ὑπόδουλες ἑλληνικές ἐπαρχίες. Ἄν ἐπέρχονταν ρήξη τοῦ δεσμοῦ τοῦ ἐλεύθερου κράτους μέ τό Φανάρι, θά δυσχεραίνονταν σοβαρά τό σχέδιο τοῦ Κυβερνήτη γιά τήν ὀλοκλήρωση τῆς ἐθνικῆς ἀποκατάστασης, τήν ὁποία εἶχε κατά νοῦ. Πέρα, ὅμως, ἀπό τίς πρακτικές ὠφέλειες πού θά εἶχε ἡ διατήρηση αὐτοῦ τοῦ δεσμοῦ, ἡ ἐμμονή τοῦ Κυβερνήτη ὀφειλόταν στή βαθιά προσήλωσή του, στήν Ἐκκλησία καί τίς παραδόσεις της. Ἦθελε τήν Ἐκκλησία ἐλεύθερη, νά λαμβάνει ἡ ἴδια τίς ἀποφάσεις πού ἀφοροῦν σ' αὐτήν, μακριά ἀπό πολιτικές σκοπιμότητες καί ἐπιρροές. Δέν ἤθελε μέ κανένα τρόπο νά παρέμβει στά ἐκκλησιαστικά πράγματα. Ὁ Κυβερνήτης γνώριζε ἄριστα τά θεσμικά ὅρια τῆς Πολιτείας καί τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ Κωνσταντῖνος Οἰκονόμος μνημονεῦει δήλωση πρὸς αὐτόν τοῦ ἀπό Ρέοντος καί Πραστοῦ καί μετέπειτα Κνουρίας Διονυσίου, τόν ὁποῖον «μετακαλέσας» ὁ Καποδίστριας «διώρισε διά τήν Κωνσταντινούπολιν, ... ἵνα γένηται ἡ κανονική ἀνα-

γνώρισις τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίας». Παρατηρεῖ δέ ὁ Οἰκονόμος: «Πόσον πολιτικῶς καί ὀρθόδοξως ἅμα προεῖδε καί τούτου τοῦ πράγματος τήν ἀνάγκην ὁ ἀείμνηστος ἐκεῖνος»²⁸!

Ἀνακεφαλαιώνοντας τίς ἀναφορές μας αὐτές μποροῦμε νά καταλήξουμε στό ἀσφαλές συμπέρασμα, ὅτι ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας σ' ὀλόκληρη τήν πολιτική του σταδιοδρομία προτάσσει τήν Ὁρθοδοξία τῶν Ἁγίων. Οἱ πολιτικές του ἐπιλογές καί συνεργασίες ἐδράζονται στήν ὀρθόδοξη πίστη του. Γιά τόν λόγο αὐτό καθίσταται ἱστορικά ὁ θεμελιωτής τῆς ἑλληνορθόδοξης πολιτικῆς στάσης κατὰ τόν νεώτερο καί σύγχρονο ἱστορικό μας βίον, ὅπως ἀποδεικνύει ὁ ἔγκριτος ἐρευνητής τοῦ βίου καί τῆς πολιτείας τοῦ Ἰωάννης Κορνιλάκης²⁹.

Ὁ Καποδίστριας ζεῖ καί δραστηριοποιεῖται κατὰ τή σημαντικότερη περίοδο τοῦ βίου του στήν Εὐρώπη, ἀλλά δέν ἀφομοιώνεται ἀπ' αὐτήν. Ἀντίθετα εἶναι ἐκεῖνος πού ἐπηρεάζει σέ μέγιστο βαθμό ἑλληνοπρεπῶς τά εὐρωπαϊκά πράγματα. Ἐνεργεῖ ὡς Ἑλληνας Ὁρθόδοξος, πού ἔχοντας τό χάρισμα τῆς κατὰ Θεόν διακρίσεως, γνωρίζει ἀριστοτεχνικά νά ἐπιλέγει τά καλά στοιχεῖα τῆς Εὐρώπης καί νά ἀπορρίπτει ὅσα ἀπειλοῦν νά ἀλλοτριώσουν τήν ὀρθόδοξη ταυτότητά του.

Τό πρόσωπο καί ἡ πολιτική του πράξη ἔχουν δεχθεῖ πολλές ἐρμηνεῖες. Κατά τήν ἀποτίμηση τοῦ ἔργου του ἔχουν ἀποδοθεῖ στόν πρῶτο Κυβερνήτη ποικίλοι χαρακτηρισμοί, ὅπως ἐκείνη τοῦ «εὐρωπαϊστή». Ἡ εὐρωπαϊκή δράση του, ὅμως, ἀναπτυσσόταν παράλληλα μέ τήν ἑλληνική πολιτική του. Αὐτό σημαίνει, ὅτι ἦταν ἐνιαία καί ἀδιάτμητη προσωπικότητα, μία δέ ἀπλή σύγκριση μέ τή συνέχεια τοῦ πολιτικοῦ μας βίου πείθει, ὅτι ὁ Καποδίστριας ὑπῆρξε ὁ Μόνος πολιτικός μας ἡγέτης βαπτισμένος ὀλόκληρος στήν πατερική Ὁρθοδοξία, πού ὑπῆρξε ἄλλωστε καί ἡ παράδοση τῆς ἀρχαίας Ἑνωμένης Εὐρώπης».

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Παύλου Πετρίδου, *Ἰωάννης Καποδίστριας, Ὁ κορυφαῖος Ἑλληνας Εὐρωπαῖος*, Γκοβόστη, Ἀθήνα 1992, σ. 69-71.
2. π. Γεώργιος Δ. Μεταλληνός, *Ἑλληνισμός Μαχόμενος*, Ἀθήνα 1995, σ. 69-84.

3. Βλ. Παναγιώτη Χριστόπουλου, «Σπηλιάδης καί Καποδίστριας», *Πρακτικά Α΄ Συνεδρίου Ἀργολικῶν Σπουδῶν*, Ἀθήναι 1979, σ. 254.
4. Βλ. γιά τόν βίο του ἐνδεικτικά: Γρηγορίου Δαφνῆ, *Ἰωάννης Καποδίστριας. Ἡ γένεση τοῦ ἑλληνικοῦ Κράτους*, Ἀθήνα 1976, Ἀλέξανδρου Δεσποτόπουλου, *Ὁ Κυβερνήτης Καποδίστριας καί ἡ ἀπελευθέρωση τῆς Ἑλλάδος*, Μορφωτικό Ἰδρυμα Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, Ἀθήνα 1996, Ἐκδοτική Ἀθηνῶν, *Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, τόμος Β΄*, Ἀθήνα 1988, Πολυχρόνη Ἐνεπεκίδη, *Ἰωάννης Καποδίστριας 176 Ἀνέκδοτα Γράμματα πρὸς τόν πατέρα τοῦ 1809-1820*, ἐκδόσεις Παπαζήση, Ἀθήνα 1972, Καποδίστρια Ἀ. Ἰωάννου, *Ἐπιστολαί Ἰ. Α. Καποδίστριας, τόμος Γ΄* Ἀθήνησιν, ἐκδόσεις Ε. Α. ΒΕΤΑΝ, Ἀθήναι 1842, τοῦ ἰδίου, *Ἀπομνημονεύματα Ἐπισκόπησις τῆς πολιτικῆς μου σταδιοδρομίας*, Δημοουργία, Ἀθήνα 1997, Ἐλένης Κούγκου, *Ἰωάννης Καποδίστριας ὁ ἄνθρωπος-ὁ Διπλωμάτης*, Ἀθήνα 1994, τῆς ἰδίας, *Ὁ Καποδίστριας καί ἡ παιδεία, 1803-1822. Α΄ Ἡ Φιλόμουσος Ἐταιρεία τῆς Βιέννης*, Ἀθήνα 1958, Σταμάτη Λάσκαρι, *Ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας ὡς Ρῶσος διπλωμάτης καί ὑπουργός Ἐξωτερικῶν*, Ἀθήνα 1973, Παύλου Πετρίδου, *Ἡ Εὐρωπαϊκὴ πολιτικὴ τοῦ Ἰωάννη Καποδίστριας*, ἐκδόσεις Ἀφῶν Στολίδη, Ἀθήνα 1988, Ἰωάννη Κορνιλάκη, *Ἰωάννης Καποδίστριας, Ὁ Ἅγιος τῆς Πολιτικῆς*, Ἐλαία, Ἀθήνα 2012.
5. Ἰωάννης Φιλῆμων, *Φιλικὴ Ἐταιρεία*, Κουλτούρα, Ἀθήνα 1992, σ. 15, πρβλ. Ἰωάννη Βασδραβέλλη, *Ἡ Φιλικὴ Ἐταιρεία, ὁ Καποδίστριας καί ἡ ρωσικὴ πολιτικὴ*, Ἐταιρεία Μακεδονικῶν Σπουδῶν, σειρά Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη, ἀρ. 25, Θεσσαλονίκη 1968.
6. Ἐλένη Κούγκου, Ἰωάννης Καποδίστριας, ὁ ἄνθρωπος - ὁ ἀγωνιστής, περιοδ. *Ἀνάπλασις* (1977), σ. 10, Ἰωάννου Α. Καποδίστριας, *Ἐπιστολαί*, Ἀθήναι, 1841, τόμ. Α΄, σ. 102, Ἰωάννη Κορνιλάκη, *Ἰωάννης Καποδίστριας, Ὁ Ἅγιος τῆς Πολιτικῆς*, ὅπ.π.
7. π. Γεώργιος Δ. Μεταλληνός, *Ἑλληνισμός Μαχόμενος*, Ἐκδόσεις Τήνος, Ἀθήνα 1995, σ. 50.
8. Στό ἴδιο, σ. 55.
9. Κατὰ τὴν ἐπιτόπια ἔρευνά μας (2003), συγκεντρώσαμε ἕναν ἀριθμὸ σχετικῶν ἐγγράφων, τὰ ὅποια παρουσιάζονται σὲ ἐπιστημονικὲς μας ἀνακρινώσεις. Καρπὸς αὐτῆς τῆς ἔρευνας ἡ διδακτορικὴ διατριβὴ μας, μὲ τίτλο: *Βρετανικὴ διπλωματία καί Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία στὸ Ἴονιο Κράτος. Ἡ ἐκκλησιαστικὴ πολιτικὴ τοῦ Βρετανοῦ Ἀρμοστή Sir Howard Douglas (1835-1841)*, Ἀθήνα 2013.
10. Βλ. Ἐμμανουήλ Γ. Πρωτοψάλτη, «Ὁ Καποδίστριας ὡς θρησκευτικὴ προσωπικότης», περιοδ. *Ἀνάπλασις*, ἀρ. 248, Δεκέμβριος 1976, σ. 4.
11. π. Γ. Δ. Μεταλληνοῦ, *Τὸ ζήτημα τῆς Μεταφράσεως τῆς Ἀγ. Γραφῆς εἰς τὴν Νεοελληνικὴν, κατὰ τὸν 10΄ αἰῶνα*, Ἀρμός, Ἀθήνα 2004, σ. 399 ἐπ., τοῦ ἰδίου, *Παράδοση καί ἀλλοτριώση, Δόμος*, Ἀθήνα 2001, σ. 279 ἐ.
12. Καποδίστρια Α. Ἰωάννου, *Ἀπομνημονεύματα...*, ὅπ.π., σ. 133.
13. Βλ. τίς θεμελιώδεις, γιὰ τὴ διερεύνηση τοῦ ζητήματος, διδακτορικὲς διατριβὲς τῶν π. Γεωργίου Δ. Μεταλληνοῦ, *Τὸ ζήτημα τῆς Μεταφράσεως τῆς Ἀγ. Γραφῆς εἰς τὴν Νεοελληνικὴν, κατὰ τὸν 10΄ αἰῶνα*, Ἀρμός, Ἀθήνα 2004, Πόλλης Θαναηλάκη, *Ἀμερικὴ καί προτεσταντισμός. Ἡ «Εὐαγγελικὴ Ἀυτοκρατορία» καί οἱ ὀραματισμοὶ τῶν ἀμερικανῶν μισοναριῶν γιὰ τὴν Ἑλλάδα τὸν 19ο αἰῶνα*, Καστανιώτης, Ἀθήνα 2005 καί Ἀντώνη Λ. Σμυρναίου, *Στὰ ἴχνη τῆς Οὐτοπίας. Τὸ «Φιλελληνικὸν Παιδαγωγεῖον» Σύρου καί ἡ Προτεσταντικὴ Ὁμογενοποίηση τῆς Οἰκουμένης κατὰ τὸν 19ο αἰῶνα*, Σύλλογος πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων, Ἀθήνα 2006.
14. Βλ. Δημητρίου Γ. Μεταλληνοῦ, «Οἱ ἑλβετικὲς ἐπιδράσεις στὴν ἐκπαιδευτικὴ πολιτικὴ τοῦ Ἰωάννη Καποδίστριας καί ἡ προσαρμογὴ τους στὴν ἑλληνικὴ πραγματικότητα», *Κεφαλληνιακά Χρονικά*, τ. 14 (2013), Ἐταιρεία Κεφαλληνιακῶν Ἱστορικῶν Ἐρευνῶν, Ἀργοστόλι 2013, σσ. 477-487.
15. Ἰωάννης Καποδίστριας, *Κείμενα*, Ἀνθολόγησις Κώστα Δαφνῆ, ἔκδ. Ο.Ε.Δ.Β., Ἀθήνα 1976, σ. 67.
16. Συγκεκριμένα ὁ Νικητόπουλος παρουσίασε στὴν ἐπιτροπὴ τὴ γραμματικὴ του καί τὴν περίληψη τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου. Στὸ Ἐθνικὸ Τυπογραφεῖο τῆς Αἴγινας τυπώνονται τρία τεύχη ἐκκλησιαστικῆς ἀγωγῆς μὲ τὸν τίτλο «Χριστιανικῆς διδασκαλίας μάθημα», τὰ ὅποια περιλάμβαναν τὸ προσευχητῆριο, τὴ σύνοψη ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας καί τὴ σύνοψη ἱερᾶς κατήχησις.
17. *Ἰωάννης Καποδίστριας, Ἐπιστολαί...*, ὅπ.π., σ. 33.
18. Στό ἴδιο, σ. 43,
19. Στό ἴδιο, σ. 75,
20. Στό ἴδιο, σ. 115,
21. Στό ἴδιο, σ. 118,
22. Στό ἴδιο, σ. 133.

23. Βλ. Ἰωάννου Κωνσταντινίδου, «Ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας θεμελιωτής τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐκπαιδεύσεως», περ. *Ἀνάπλασις* (1978), σ. 1.
24. Ἐμμανουήλ Ἰ. Κωνσταντινίδου, *Ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας καί ἡ ἐκκλησιαστική του πολιτική*, Ἀθήναι 1977, σ. 31 ἐπ.
25. Στό ἴδιο, σ. 39-50.
26. Στό ἴδιο, σ. 29.
27. Βλ. Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, *Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος*, Ἀθήναι 1920, σ. 36.
28. Π. Γεωργίου Δ. Μεταλληνῶ, *Ἑλληνισμός Μαχόμενος*, ἔκδ. Τήνος, Ἀθήνα 1995, σ. 81 ἐπ.
29. Βλ. Ἰωάννη Κορνιλάκη, *Ἰωάννης Καποδίστριας, ...*, ὅπ.π., ὅπου ὁ ἀναγνώστης μυεῖται, μέσα ἀπό τίς ἑκατοντάδες ἐπιστολές τοῦ Κυβερνήτη καί τή σχετική ἀνάλυση τοῦ συγγραφέα, στόν κόσμον τοῦ Ἰωάννη Καποδίστρια.
30. Στό ἴδιο, σ. 84.

Βιβλική Ἑσχατολογία. Εἰσαγωγική θεώρηση

Τοῦ Πρωτοπρ. Κωνσταντίνου Παπαθανασίου
Δρος Θεολογίας, Ἐφημ. Ἱ. Ν. Κοιμ. Θεοτόκου Π. Φαλήρου

(Εἰσήγηση στήν ΚΔ Ἐπανορθόδοξη Συνδιάσκεψη
τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπί τῶν Αἰρέσεων,
Θεσσαλονίκη, 15-17.10.2012)

ΜΕΡΟΣ Α΄

Θά ἐπιθυμοῦσα προκαταρκτικά νά ἐκφράσω τήν προσωπική μου ἐπιδοκιμασία γιά τήν τόσο προσεκτική διατύπωση τοῦ γενικοῦ θέματος, «Ἡ ἐλπίδα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας γιά τήν αἰωνιότητα καί οἱ πλάνες τῶν ἑσχατολογικῶν αἰρέσεων»¹. Εἶναι γεγονός ὅτι μέσα ἀπό τά ἱερά κείμενα τῆς Ἁγίας Γραφῆς ἀναδύεται ἡ ἀκλόνητη ἐλπίδα –μέ τήν πρωταρχική της ἔννοια καί σπουδαιότητα– τοῦ ἀνθρώπου γιά τήν ἀρξάμενη κοινωνία του μέ τόν ἀποκαλυπτόμενο Θεό. Μιά ἐλπίδα γιά ἕνα μέλλον γεμάτο προσδοκίες, στό ὁποῖο ἔχουν κληθεῖ ὅλοι οἱ πιστεύοντες χωρίς καμιά ἐξαίρεση (Ἰω. 3:16). Μιά ἐλπίδα γιά ἀποκάλυψη τῆς δόξας τοῦ ἀνθρώπου στό μέλλον, κατά τίς ἐπαγγελίες τοῦ Θεοῦ. Μιά ἐλπίδα, τέλος, πού βεβαιώνεται μέ τήν ἐπικράτηση τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ καί τήν εἴσοδό μας σ' αὐτή².

Εἶχε τονίσει παλαιότερα ὁ σπουδαῖος νεοέλληνας Χ. Μαλεβίτσος μέ τόν δοκιμακό φιλοσοφικό του λόγο ὅτι «ἡ βίωση τοῦ ἐσχάτου ἀπό τήν ἀρχή συνιστᾷ ἀκράτεια πνευματική κατάσταση τοῦ ἀνθρώπου, πού τή διευκρίνισε ὁ εὐαγγελικός λόγος»³. Ἀπό τήν ἐνανθρώπηση τοῦ Λόγου (Ἰω. 1:14), γεγονός κορυφαῖο γιά τήν ΚΔ, λειτουργοῦν τά ἑσχατα μέσα στόν κόσμο μέ τήν ἀμφισημία τῶν σχετικῶν ἐκφράσεων, λ.χ. «καί κηρυχθήσεται τοῦτο τό εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ εἰς μαρτύριον πᾶσι τοῖς ἔθνεσι, καί τότε ἔξει τό τέλος» (Μτ. 24:14)· «εἶτα τό τέλος, ὅταν παραδῶ τήν βασιλείαν τῷ Θεῷ καί πατρί, ὅταν καταργήσῃ πᾶσαν ἀρχήν καί πᾶσαν ἐξουσίαν καί δύναμιν» (1 Κορ. 15:24) κ.ἄ. Ἀλλά προτρέπει ὁ

ἀπ. Παῦλος «μή ταχέως σαλευθῆναι ὑμᾶς ἀπό τοῦ νοός μήτε θροεῖσθαι μήτε διά πνεύματος μήτε διά λόγου μήτε δι' ἐπιστολῆς ὡς δι' ἡμῶν, ὡς ὅτι ἐνέστηκεν ἡ ἡμέρα τοῦ Χριστοῦ. Μή τις ὑμᾶς ἐξαπατήσῃ κατά μηδένα τρόπον» (2 Θεσ. 2:2-3).

Ἡ θεώρηση καί ἡ βίωση τοῦ ἐσχάτου μέσα στή Βίβλο, ἡ λεγόμενη βιβλική ἑσχατολογία, ἀποτελέσσε μία ἀπό τίς βασικότερες παραμέτρους τῆς βιβλικῆς θεολογίας κατά τοὺς τελευταίους δύο αἰῶνες. Ἡ ἑσχατολογία ἀπέτελεσε τό πεδίο διαλόγου ποικιλόμορφων θεολογικῶν τάσεων καί ρευμάτων. Μέ τά θέματα τῆς ἑσχατολογίας ἐνασχολήθηκαν οἱ πλέον κορυφαῖοι ἐπιστήμονες τῆς θεολογικῆς ἔρευνας, ὅπως στή Δύση οἱ C. H. Dodd (1884-1973), R. Bultmann (1884-1976), K. Rahner (1904-1984), H. U. von Balthasar (1905-1988), J. Moltmann (γ. 1926), W. Pannenberg (γ. 1928) κ.ἄ.⁴ καί στήν Ἀνατολή οἱ π. Γ. Φλωρόφσκυ (1893-1979), Σ. Ἀγουρίδης (1921-2009), Μητρ. Περγάμου Ἱ. Ζηζιούλας (γ. 1931), Γ. Πατρῶνος (γ. 1935) κ.ἄ.⁵, ἡ δέ ἀντίστοιχη ἐπιστημονική παραγωγή τους ἐντυπωσιάζει τόν κάθε μελετητή.

Τό θέμα τῆς παρούσας εἰσηγήσεως θά περιοριστεῖ σέ τρεῖς βασικούς ἄξονες: (α) Στήν Εἰσαγωγή θά ὀριοθετήσουμε τήν ἔννοια τῆς ἑσχατολογίας καί θά προβοῦμε σέ σύντομη ἀναδρομή τῆς ἱστορίας τῆς ἔρευνας ἐξ ἐπόψεως κυρίως βιβλικῆς· (β) Στό Α΄ μέρος θά ἐξετάσουμε τήν παλαιοδιαθηκική εἰκόνα τῆς ἑσχατολογίας· (γ) Στό Β΄ μέρος θά ἐστιᾶσουμε στήν ἑσχατολογία τῆς ΚΔ, καί εἰδικότερα σέ τέσσερα σημεῖα· στήν ἑσχατολογία τῆς ἀρχικῆς χριστιανοσύνης, τοῦ ἀπ. Παύλου, τοῦ Ἰω-

άννου καί τῆς ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας. Καί θά κλείσουμε μέ τήν ἀνακεφαλαίωση καί τά συμπεράσματα.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Ἡ ὀρθόδοξη σημασία τοῦ ὄρου «ἐσχατολογία»

Ὁ ὄρος «ἐσχατολογία» προέρχεται ἀπό μεταφορά τοῦ ἑλληνογενοῦς γαλλικοῦ ὀνόματος *eschatologie* καί εἰσηλθε τό 1889 στήν ἑλληνική γλώσσα⁶. Χρησιμοποιήθηκε ἀρχικά μόνο ἀπό θεολόγους καί γι' αὐτό ἀνήκει στήν ἐξειδικευμένη θεολογική ὀρολογία. Γιά πρώτη φορά τόν χρησιμοποιεῖ ὁ K. G. Bretschneider (1776-1848) τό ἔτος 1804.

Ἡ ἀρχική σημασία τοῦ ὄρου «ἐσχατολογία» στήν παραδοσιακή θεολογία εἶχε νά κάνει μέ ὅσα θά γίνουν μετά τόν θάνατο καί τή Δευτέρα Παρουσία τοῦ Χριστοῦ, σέ ἀντίθεση μέ τή σύγχρονη κατανόηση τοῦ ὄρου ὡς «βίωση τῶν ἐσχάτων ἀπό τήν παρούσα ζωή»⁷. Εἰδικότερα, τέσσερα πράγματα προσδιορίζουν τήν ἐσχατολογία ὡς μελλοντολογία: 1. Θάνατος· 2. Κρίση· 3. Οὐρανός· καί 4. Ἄδης⁸.

Συνεπῶς, στήν παλαιότερη δογματική διδασκαλία μέ τόν ὄρο ἐσχατολογία προσδιοριζόταν ἡ σχετική μέ τά ἔσχατα διδασκαλία⁹, δηλ. τό σύνολο τῶν ἀντιλήψεων πού κυριαρχοῦν γιά τόν προορισμό τοῦ ἀνθρώπου καί τοῦ κόσμου¹⁰. Εἰδικότερα γιά τή συστηματική κυρίως θεολογία, ἡ ἐσχατολογία ἀναφέρεται τόσο στά τελευταῖα γεγονότα τῆς ἱστορίας, δηλ. στό τέλος τοῦ χρόνου, ὅσο καί στά ἔσχατα προσωπικά γεγονότα πού πρόκειται νά ἀντιμετωπίσει ὁ κάθε ἄνθρωπος¹¹.

Ἐξ ἀρχῆς λέμε ὅτι αὐτό τό σχῆμα γιά τά ἔσχατα δέν προέρχεται ἀπ' εὐθείας ἀπό τήν πηγὴ τῆς Ἁγίας Γραφῆς, πού σημαίνει ὅτι εἶναι λάθος νά χρησιμοποιοῦμε τήν ἐσχατολογία μόνο γιά τά σχετικά μέ τά τελευταῖα γεγονότα τοῦ κόσμου. Παρ' ὅλα αὐτά, πολλοί ἐνασχολούμενοι μέ τήν Παλαιά καί τήν Καινή Διαθήκη βρίσκουν χρήσιμο τόν ὄρο αὐτό γιά νά ἀναφερθοῦν στούς φόβους καί στίς ἐλπίδες γιά τήν ἀποφασιστική, μελλοντική καί τελική ἐπέμβαση τοῦ Θεοῦ στά πράγματα τοῦ κόσμου τούτου¹².

Τό τί εἶναι καί τί δέν εἶναι ἡ ἐσχατολογία ἐπισημαίνει προσφυῶς ὁ Π. Καλαϊτζίδης: «Ἡ ἐσχατολογία δέν εἶναι ἀπλῶς ὁ λόγος γιά τήν ἄλλη ζωή, οὔτε τό τελευταῖο κεφάλαιο τῆς Δογματικῆς, ἀλλά διαποτίζει τό σύνολο τῆς ἐκκλησιαστικῆς καί λειτουργικῆς ζωῆς, ἡ οὐσία τῆς ὁποίας συνίσταται στήν ἐνεργό προσημονία τῆς ἐρχόμενης Βασιλείας τοῦ Θεοῦ καί στή δυναμική μεταμόρφωση καί ἀνακαίνιση τοῦ σύμπαντος κόσμου»¹³.

Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἡ ἐσχατολογία ἀποτελεῖ τμήμα τῆς βιβλικῆς θεολογίας, ἡ ὁποία ἐστιάζει σέ ὅ,τι συνιστᾶ τό ἀπόλυτο, τό τελικό, τό ὀριστικό, τό ἀποφασιστικό¹⁴. Αὐτό δέν μπορεῖ νά εἶναι κάτι ἄλλο ἀπό τό πρόσωπο τοῦ ἀποκαλυπτόμενου Θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ καί ἡ ἀπόλυτη κυριαρχία του στόν κόσμο. «Ὁ Χριστός, πού εἶναι τά ἔσχατα τῆς ἱστορίας, εἰσηλθε μέσα στήν ἱστορία καί ὁποιος συνδέεται μέ τόν Χριστό ζῆ ἀπό τώρα τήν λεγόμενη ἐσχατολογική ζωή»¹⁵.

Μέ ἄλλα λόγια, ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ πού ἀποκαλύπτεται κατά τήν ΚΔ στό πρόσωπο καί στά ἔργα τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, συνιστᾶ ταυτόχρονα τό ἀπόλυτο γεγονός τῆς ἐπέμβασης τοῦ Θεοῦ στήν ἀνθρώπινη ἱστορία. Ἐπομένως, τό εὖρος τῆς ἐσχατολογίας ἀναφέρεται στίς παροντικές καί μελλοντικές της διαστάσεις. Καί ἂν ἰσχυριστοῦμε ὅτι τό κέντρο τῆς βιβλικῆς ἐσχατολογίας βρῖσκεται στό πρόσωπο καί τό ἔργο τοῦ Κυρίου μας, γι' αὐτό οἱ χριστιανοί ἀναφέρονται στήν ἐσχατολογία μέ τήν ἔννοια τῆς κοινωνίας μαζί του, γιά μεγαλύτερη καί οὐσιαστικότερη βίωση τῆς σωτηρίας πού ὁ Χριστός προσφέρει¹⁶.

2. Ἡ ἀλλοίωση τοῦ ὄρου «ἐσχατολογία»

Ἡ χρήση τοῦ ὄρου, ὅμως, κατά τά τέλη τοῦ 19^{ου} καί τόν 20^ο αἰ. δέν παρέμεινε γιά νά δηλώσει τήν ξεκάθαρη ἐλπίδα τοῦ παρόντος καί τοῦ μέλλοντος στόν Θεό, ἀλλά διευρύνθηκε σέ μιά σειρά μεθοδευμένων ἐννοιῶν καί θεολογικῶν ἀποχρώσεων, ὥστε νά φτάσουμε στό ἀρνητικό ἐκεῖνο σημεῖο νά εἰπωθεῖ ἀπό τόν I. H. Marshall ὅτι ὁ ὄρος ἐσχατολογία ἐνέχει καί κινδύνους, καί κατά συνέπεια συνιστᾶ ἕναν ὀλισθηρό ὄρο (*slippery word*), πού χρειάζεται μεγάλη προσοχή κατά τή χρήση του¹⁷.

Ὁ G. B. Caird (1917-1984), πού ἀσχολήθηκε ἐκτενῶς μέ τή «γλώσσα τῆς ἐσχατολογίας», πα-

ρουσιάζει μιὰ διορατική ἀνάλυση τῶν ποικίλων ἐννοιῶν τῆς¹⁸. Σύμφωνα μέ τόν ἴδιο, ἡ ἐσχατολογία δέν ἀσχολεῖται μέ τήν παραπεμπτικότητα, ἀλλά μέ τή συγχώνευση τῆς ὑπόσχεσης μέ τόν Ὑποσχόμενο, τό πρόσωπο πού εἶναι «τό Ἄλφα καί τό Ὡ, ὁ πρῶτος καί ὁ ἔσχατος, ἡ ἀρχή καί τό τέλος» (Ἀπ. 22:13). Ἡ ἐρμηνεία δέ τῆς ἐσχατολογικῆς γλώσσας ἀπαιτεῖ ἐπίσης μιὰ ἐπαρκή κατανόηση τῆς τυπολογίας¹⁹.

Εἶναι χαρακτηριστική ἡ διαπίστωση τοῦ T. Peters ὁ ὁποῖος παρομοιάζει τήν ἐσχατολογία ὡς ἓνα εἶδος «κάδου πλυντηρίου», μέσα στόν ὁποῖο ρίχνουμε τά πάντα: τή νέα δημιουργία, τήν αἰώνια βασιλεία τοῦ Θεοῦ, τή δεύτερη ἔλευση τοῦ Χριστοῦ, τό θάνατο, τήν ἀνάσταση, τήν κρίση, τόν οὐρανό καί τή γῆ, τήν κόλαση καί τό καθαρτήριο πῦρ, καί τόν παράδεισο²⁰.

Δυστυχῶς, στήν τρέχουσα καί καθημερινή χρήση τοῦ ὄρου, οἱ περισσότεροι ἄνθρωποι κατανοοῦν τήν ἐσχατολογία ὡς τή μελέτη τῶν τελευταίων γεγονότων τῆς ἱστορίας. Κι ἐδῶ εἰσέρχεται ὁ ἀνθρώπινος παράγοντας, πού προσπαθεῖ νά ἐρμηνεύσει καί νά ντύσει τή θέα τοῦ μέλλοντος μέ ποικίλα ἐννοιολογικά ἐνδύματα, ἀλλοιώνοντας ἔτσι τήν οὐσία τῆς ἐσχατολογίας σέ μελλοντολογία –καί παραπλανώντας ἀναπόφευκτα τούς ἄνθρώπους. Οἱ δύο ἐπικίνδυνες τάσεις θεώρησης τῆς ἐσχατολογίας ἀποτελοῦν ἀφενός μέν ἡ τάση ἑνός ὀρθολογισμοῦ, δηλ. μεταφορά λογικῶν σημάτων (ψυχολογικῶν, δικανικῶν κ.ἄ.) στά ἔσχατα, ἀφετέρου δέ ἓνας ἀνθρωπομορφισμός, γνωστός ἤδη ἀπό τήν ἀπόκρυφη ἀποκαλυπτική γραμματεία²¹.

3. Ἡ σπουδαιότητα καί πολυσημία τοῦ ὄρου «ἐσχατολογία»

Ἡ σημασιολογική εὐρύτητα αὐτοῦ τοῦ ὄρου, πού προέρχεται ἀπό τήν κατανόηση καί λειτουργία τῆς στά κείμενα τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ἔκανε διάφορους ἐρμηνευτές νά τήν ἐξειδικεύσουν σέ ειδικότερους τομεῖς καί νά προσδιορίσουν ποικίλες ἀποχρώσεις τῆς.

Τήν παρουσίαση στόν ἐλληνικό χῶρο τῶν ἀποψεων τῶν διαφόρων σχολῶν ἐσχατολογίας ἀνέλαβε καί πραγματοποιοῖσε μέ πληρότητα ὁ νῦν ὀμ. καθηγ. Γ. Πατρῶνος στή μελέτη του *Ἡ βασιλεία*

*τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ συγχρόνῳ Δυτικῇ Θεολογία: Σύνομοις ἱστορική ἐπισκόπησις*²². Ἐκεῖ τονίζει εἰσαγωγικῶς τούς παράγοντες πού ἔστρεψαν τήν ἀνθρώπινη σκέψη νά θέσει ὡς κέντρο τῆς τήν ἐσχατολογική διάσταση τῆς ἱστορίας (ὅπως λ.χ. οἱ παγκόσμιες ἱστορικές ἐξελίξεις, οἱ ἀνακατατάξεις τῶν ἰδεῶν καί φιλοσοφιῶν, οἱ ποικίλες προσπάθειες κατανόησης τοῦ ἀνθρώπου καί τῆς ζωῆς ἐπί οἰκουμενικῆς βάσεως κ.ἄ.)· καί καταλήγει στή διαπίστωση ὅτι «οὐδέν ἐκ τῶν βασικῶν διδασκαλιῶν καί ἀντιλήψεων τῆς βιβλικῆς θεολογίας δύναται νά ἀποσπασθῆ ἐκ τῆς ἐσχατολογίας καί νά μελετηθῆ ἐρήμην τῆς περὶ Ἐσχάτων διδασκαλίας»²³.

Παρά τήν ἀναλυτική καί διεισδυτική παρουσίαση τῶν ἐσχατολογικῶν σχολῶν καί διδασκαλιῶν, ὁ καθηγ. Γ. Πατρῶνος προβαίνει σέ σαφῆ διάκριση τῆς ὀρθόδοξης θεολογίας ἀπό τή δυτική ἐσχατολογία, καί τό σπουδαιότερο ὅτι δέν ἀναπαύεται στίς ἤδη διατυπωθεῖσες ἀπόψεις καί προτείνει γιά πρώτη φορά στήν ἱστορία τῆς βιβλικῆς ἐρευνας τήν ἐννοια τῆς «λειτουργικῆς ἐσχατολογίας», δηλ. μιὰ λειτουργοῦσα στήν ἱστορία ἐσχατολογία. Μέ τόν ὄρο αὐτό μετακινούμεθα στόν ὀρθόδοξο χῶρο ἀπό τήν ἐγκαινιασθεῖσα ἐσχατολογία (τοῦ καθηγ. π. Γ. Φλωρόφσκυ) σέ μιὰ ἐκφραστικότερη ἐσχατολογία, δυναμική καί λειτουργική, μέ τήν ὁποία δηλώνεται σαφέστερα ἡ ὀργανική καί ἀποφασιστική εἴσοδος τοῦ ἐσχάτου στό παρόν. Μέ αὐτό τόν τρόπο, ἐκφράζεται πληρέστερα καί δυναμικότερα τό ἤδη ἐγκαινιασθέν ἐσχατολογικό γεγονός²⁴.

Τήν ἐκκλησιολογική προϋπόθεση γιά τήν κατανόηση τῆς ἐσχατολογίας μᾶς τή δίνει ὁ καθηγ. Γ. Πατρῶνος: «Ὁ μόνος ἀληθινός χῶρος κατανόησης καί βίωσης τῶν ἐσχατολογικῶν θεμάτων καί ἀγαθῶν εἶναι ὁ ἐκκλησιολογικός χῶρος. Μέσα στήν Ἐκκλησία τά ἱστορικά καί ἐσχατολογικά γεγονότα βρίσκονται σέ ἀπόλυτη καί ἀρμονική σύνδεση, σέ σχέση διαδοχῆς καί πλήρωσης, καί ὄχι σέ στάση ἀντιπαράθεσης καί ρήξης.(...) Ἡ ἐπί γῆς Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ εἶναι καί ἱστορική ἔκφραση τῆς ἐσχατολογικῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ»²⁵.

Ἐν συνεχείᾳ παραθέτουμε τίς θέσεις τριῶν βασικῶν ξένων ἐρμηνευτῶν ὥστε νά διαπιστώσουμε τήν πολυσημία τοῦ σχετικῶν ὄρου.

I. Ὁ ὁμότιμος καινοδιαθηκολόγος στή Σκωτία I. H. Marshall (1934-) προσδιορίζει τίς ἑννέα ἔννοιες τῆς ἐσχατολογίας ὡς ἐξῆς²⁶: (α) Μελέτη ἢ διδασκαλία τῶν τελευταίων γεγονότων· (β) Τά τελευταία γεγονότα αὐτά καθ' αὐτά· (γ) Τά τελευταία γεγονότα ἢ ἡ διδασκαλία γι' αὐτά, κατανοούμενα μέ τούς βιβλικούς ὄρους, ὅπως τῆς ἔλευσης τῆς βασιλείας καί τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, καί ὄχι μέ τίς πρωτογενεῖς ἀπόψεις περί θανάτου καί μελλοντικῆς καταστάσεως στόν οὐρανό ἢ στήν κόλαση· (δ) Τό δόγμα ὅτι τά τελευταία γεγονότα εἶναι κοντά· (ε) Στή φράση «συνεπῆς ἐσχατολογία», ἡ πεποίθηση ὅτι ἡ διδασκαλία τοῦ Ἰησοῦ καθορίζεται ἐξ ὀλοκλήρου ἀπό τήν πίστη στήν ἀμεσότητα τῶν τελευταίων γεγονότων· (ς) Στή φράση «πραγματοποιηθεῖσα ἐσχατολογία», ἡ ἄποψη ὅτι στή δράση τοῦ Ἰησοῦ τά τελευταία γεγονότα ἔλαβαν πλήρως καί τελικῶς τή θέση τους· (ζ) Στή φράση «ἐσχατολογία στή διαδικασία τῆς ὑλοποίησης», ἡ ἄποψη ὅτι στή δράση τοῦ Ἰησοῦ τά τελευταία γεγονότα ἔχουν τεθεῖ σέ κίνηση καί λειτουργοῦν πρὸς μιά κορύφωση· (η) Ἡ σημασία πού ἀπαντᾶται γιά τά τελευταία γεγονότα ἀπό σύγχρονους συγγραφεῖς, ὅτι «ἐσχατολογικό» γεγονός εἶναι τό ἔργο τοῦ Θεοῦ· καί (θ) Ἡ ἄποψη τοῦ Barrett ὅτι τό «ἐσχατολογικό» μπορεί νά ταιριάζει σέ γεγονότα τῶν ὁποίων ἡ σημασία καθορίζεται ἀπό τά τελικά στοιχεῖα στή σειρά.

II. Ὁ γνωστός βρετανός βιβλικός θεολόγος G. B. Caird (1917-1984) παρουσιάζει ἑπτὰ ἐρμηνεῖες ἢ σημασίες πού ἀποδόθηκαν γιά τόν ὄρο ἐσχατολογία²⁷: (α) Ἡ ἀτομική ἐσχατολογία (Individual Eschatology), ἡ ὁποία ἀναφέρεται στήν προσωπική προσδοκία τῶν ἐσχάτων· (β) Ἡ ἱστορική ἐσχατολογία (Historical Eschatology), πού ἐξετάζει τόν στόχο τῆς ἱστορίας μελετώντας τήν ἀπό τήν ἀρχή ἕως τό τέλος· (γ) Ἡ πραγματοποιούμενη στό ἐγγύς μέλλον ἐσχατολογία (Konsequente Eschatologie), δηλ. ὅλα τά γεγονότα πού ἀφοροῦν στά ἔσχατα, θά πραγματοποιηθοῦν πολύ σύντομα· (δ) Ἡ πραγματοποιηθεῖσα ἐσχατολογία (Realised Eschatology) στό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ· τό «ἔσχατον» ἔχει πιά ἔλθει στόν κόσμο· (ε) Ἡ ὑπαρξιακή ἐσχατολογία (Existential Eschatology), ὄρος πού εἰσήχθη ἀπό τόν R. Bultmann, ὁ

ὁποῖος ὑποστήριξε ὅτι (i) ἡ ἐσχατολογία ἀναφέρεται στήν ὑπερβατική σημασία τοῦ παρόντος· καί (ii) ἦταν ὁ ἰουδαϊκός τρόπος κατανόησης τοῦ ῥόλου τῶν Ἰουδαίων μέσα στήν ἱστορία· (ς) Ἡ ἀρνητική ἐσχατολογία (Negative Eschatology), πού ἀρνεῖται ὅτι ὁ ὄρος «ἔσχατον» (τέλος) εἶναι κατάλληλος γιά τά γεγονότα πού περιγράφει ἡ ἐσχατολογία· καί (ζ) Ἡ προφητική ἐσχατολογία (Prophetic Eschatology), πού λαμβάνει ὑπ' ὄψη τῆς τούς προφήτες, οἱ ὁποῖοι πίστευαν ὅτι ὁ Θεός ὁδηγεῖ τήν ἱστορία στόν σκοπό πού αὐτός ἔχει θέσει κι ἔτσι τονίζει τόν τελεολογικό χαρακτήρα τῶν ἱστορικῶν γεγονότων.

III. Μετέπειτα ἕνας σπουδαῖος καί πολυγραφότατος ἐρμηνευτής, ὁ Ἀγγλικανός N. T. Wright (1948-) διατυπώνει τίς δικές του ἑπτὰ ἐρμηνεῖες, προσδιορίζοντας τόν χρόνο τῶν ἐσχάτων²⁸: (α) Ἡ ἐσχατολογία ἀναφέρεται στό τέλος τοῦ κόσμου, τό τέλος τοῦ χωροχρόνου· (β) Ἡ ἐσχατολογία ὡς ἡ κλιμάκωση τῆς ἱστορίας τοῦ Ἰσραήλ, περιλαμβάνει τό τέλος τοῦ χωροχρόνου· (γ) Ἡ ἐσχατολογία ὡς ἡ κλιμάκωση τῆς ἱστορίας τοῦ Ἰσραήλ πού ὁδηγεῖ σέ μιά νέα φάση μέσα στό χωρόχρονο (space-time universe)· (δ) Ἡ ἐσχατολογία ὡς μιά σειρά ἀπό γεγονότα μείζονος σημασίας, τά ὁποῖα ὅμως δέν λαμβάνουν χώρα κλιμακωτά μέσα σέ μιά συγκεκριμένη ἱστορία καί στά ὁποῖα ἐκφράσεις πού σχετίζονται μέ τό τέλος λειτουργοῦν ὡς μεταφορές· (ε) Ἡ ἐσχατολογία ὡς «ὀριζόντια» γλώσσα, δηλώνοντας δηλ. τήν πορεία μέσα στόν χρόνο, ὅπου ὅμως ὑπάρχει ἡ δυνατότητα γιά τήν πνευματική πορεία πρὸς «τά ἄνω», σέ ἕνα νέο ἐπίπεδο ὑπαρξης· (ς) Ἡ ἐσχατολογία ὡς κριτική τῆς ἰσχύουσας τάξης πραγμάτων, ἴσως καί πρόταση μιᾶς νέας τάξης· καί (ζ) Ἡ ἐσχατολογία ὡς κριτική τῆς παρούσας κοινωνικοπολιτικῆς κατάστασης, ἴσως καί πρόταση γιά διορθωτικές κινήσεις.

Τέλος, ἡ σπουδαιότητα καί πολυσημία τοῦ ὄρου «ἐσχατολογία» ἐκφαίνεται καί στήν εὐρύτητα πού ἔχει σήμερα προσλάβει ὁ ὄρος αὐτός. Συνυπάρχουν καί ἐνίοτε συνεξετάζονται οἱ ἐξῆς συναφεῖς ἔννοιες: αἶνος, βασιλεία, γῆ, δεῖπνο, δημιουργία, δόξα, εἰρήνη, ἐκλογή, ἐλπίδα, ἐπίσκεψη (ἐπισκέπτομαι), Ἡμέρα Κυρίου, θεία οἰκονομία,

Ἱερουσαλήμ, Ἰησοῦς Χριστός, καινόν/νέον, κληρονομία, λαός, οἶνος, παράδεισος, παρθενία, Πάσχα, πόλεμος, πόλη, σωτηρία, τύπος, φῶς καί σκότος, ὥρα καί χρόνος.

Ὅσον ἀφορᾷ στό ἔσχατον (πού χρησιμοποιεῖται ἀπό τήν ἐποχή τοῦ Ὅμηρου)²⁹, γίνεται ιδιαίτερη ἀναφορά στή βιβλική θεολογία γιά τόν ἔσχατο καί ἀληθινό Ἀδάμ, τήν ἐκπλήρωση ὑπό τή διττή ἔννοια τῶν προοπτικῶν τῆς ΠΔ (τό πλήρωμα τῶν καιρῶν) καί τό «τετέλεσται» τῆς ΚΔ, τήν Ἡμέρα Κυρίου δηλ. τήν ἀναμονή τῆς ἔσχατης ἡμέρας (ΠΔ) καί τήν ἔλευση τοῦ Κυρίου καί τῆς μελλοντικῆς παρουσίας του (ΚΔ), τήν ἀποκάλυψη τοῦ μοναδικοῦ Θεοῦ (ΠΔ) καί τοῦ Θεοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ (ΚΔ), τήν ἀναμονή τῶν καινῶν καιρῶν (ΠΔ) καί τῆς νέας Ἱερουσαλήμ (ΚΔ), καί τό τέλος τοῦ χρόνου (ΠΔ) καί τή συντέλεια τῶν αἰῶνων (ΚΔ)³⁰.

4. Ἐπισκόπηση τῆς σύγχρονης ἔρευνας

Προτοῦ προχωρήσουμε στήν ἀνάπτυξη τοῦ θέματος, θά ἀναφερθοῦμε μέ πολύ συνοπτικό καί ἐπιλεκτικό τρόπο στήν ἱστορία τῆς ἔρευνας τῆς βιβλικῆς ἔσχατολογίας, πρωτευόντως στόν ἑλλαδικό χῶρο καί δευτερευόντως στή Δύση. Στή χώρα μας, ὅπως εἶναι γνωστό, τό ἐπιστημονικό ἔσχατολογικό ἐνδιαφέρον, καθῶς καί ἡ μελλοντολογική ἀνησυχία τῆς κοινωνίας, ἐπέφεραν μιᾶ ἐκδοτική ἔξαρση μετά τό ἔτος 1995, ἐπέτειος συμπλήρωσης 1950 χρόνων ἀπό τή συγγραφή τοῦ βιβλίου τῆς Ἀποκάλυψης³¹. Ἀπό πλευρᾶς βιβλικῆς ἔρευνας ἡ βιβλιογραφική τότε ἀναζωπύρωση συνιστοῦσε τό ἐπιφαινόμενο μιᾶς προηγούμενης σοβαρῆς ἐπιστημονικῆς διεργασίας, πού εἶχε συντελεστεῖ πρωτότερα στόν τόπο μας ἀπό πανεπιστημιακοῦς δασκάλους.

(Συνεχίζεται)

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ἀποτελεῖ ιδιαίτερη τιμή καί χαρά δι' ἐμέ ἡ συμμετοχή στήν ΚΔ' Συνδιάσκεψη (15-17.10.2012), πού συνδιοργανώνουν ἡ Συνοδική Ἐπιτροπή ἐπί τῶν Αἱρέσεων καί ἡ Ἱερά Μητρόπολη Θεσσαλονίκης μέ κεντρικό ἄξονα εἰσηγήσεων τήν ἐλπίδα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας γιά τό μέλλον καί τήν προσπάθεια ἀλλοίωσής της ἀπό τίς αἱρέσεις. Γιά τήν πρόσκληση τῆς συμμετοχῆς καί τήν ἀνάθεση τῆς εἰδικῆς εἰσηγήσεως ἐπιτρέψτε μου νά ἐκφράσω θερμές καί βαθιές εὐχαριστίες πρός τόν Παναγιώτατο Πρόεδρο Σεβ. Μητροπολίτη κ. Ἄνθιμο καί τόν σεβαστό γραμματέα τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς π. Κυριακό Τσουρό.
2. Βλ. J. Duplacy, «ἐλπίδα», *ΑΒΘ*, 351-355.
3. Χ. Μαλεβίτση, «Παιδεία καί Ἀποκάλυψη», *Οἱ παράκτιοι ἄνθρωποι* (Ἀναλόγιο γγ'· Ἀθήνα: Εὐθύνη, 2002), 92-4, ἐδῶ 93. Τοῦ ἰδίου, «Περί τοῦ Ἐσχάτου», *Ὁ φωτισμός τοῦ ἀνθρώπου: Δοκίμια τῆς αἰχμῆς* (Ἀθήνα: Οἱ Ἐκδόσεις τῶν Φίλων, 1996), 139-43, ὅπου στοχάζεται γιά τό ἔσχατο νόημα τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἀνθρώπου.
4. Βλ. P. Phan, «Roman Catholic Theology», in J. Walls (ed.), *The Oxford Handbook of Eschatology* (Oxford: Oxford UP, [2008] 2010), 215-32, κυρίως 220 ἔξ. γιά τίς σύγχρονες ρωμ/κές ἔσχατολογίες.
5. Βλ. A. Louth, «Eastern Orthodox Eschatology», in J. Walls (ed.), *Eschatology*, 233-247. H. Alfeyev (Bishop), «Eschatology», in M. Cunningham and E. Theokritoff (ed.), *The Cambridge Companion to Orthodox*

- Christian Theology* (Cambridge Companions to Religion; Cambridge: Cambridge UP, 2008), 107-20. D. Fergusson, «Eschatology», in C. Gunton (ed.), *The Cambridge Companion to Christian Doctrine* (Cambridge Companions to Religion; Cambridge: Cambridge UP, 1997), 226-44.
6. Γ. Μπαμπινιώτη, *Ἑτυμολογικό λεξικό τῆς Νέας Ἑλληνικῆς Γλώσσας: Ἱστορία τῶν λέξεων, μέ σχόλια καί ἐνθετους πίνακες*, ἀνατ. (Ἀθήνα: Κέντρο Λεξικολογίας, 2010), 505.
  7. Ἱεροθέου (Μητρ. Ναυπάκτου), *Ἐμπειρική δογματική τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας: Κατά τίς προφορικές παραδόσεις τοῦ π. Ἰωάννου Ρωμανίδου*, τόμ. Β': Τριαδικός Θεός, Δημιουργία, Πτώση, Ἐνανθρώπηση, Ἐκκλησία, Μετά θάνατον ζωή - Κριτική παρουσίαση (Λεβάδεια: Ἴ. Μονή Γενεθλίου τῆς Θεοτόκου Πελαγίας, 2011), 461.
  8. J. Barton, «Eschatology», *The Bible: The basics* (Basics Routledge; London: Routledge, 2010), 92-5, ἐδῶ 92. Βλ. J. Kelley, «Why four last things?», *101 Questions and Answers on the Four Last Things* (New York: Paulist Press, 2006), 7-8. . G. Caird, *New Testament Theology*, completed and edited by L. D. Hurst (Oxford: Clarendon Press, 1995), 129 ἐξ. W. Grudem, «The doctrine of the future», *Bible Doctrine: Essential Teachings of the Christian Faith*, ed. by J. Purswell (Grand Rapids, Mich: Zondervan Publ. House, 1999), 427-71. A. McGrath, «Last things: The Christian hope», *Christian Theology: An Introduction*, 2nd ed. repr. (Oxford, UK: Blackwell Publ., 2000 [1994]), 540-63.
  9. Τό ἐπίθετο ἔσχατος λαμβάνει τίς ἐξῆς σημασίες ἀναλόγως τῆς ἔννοιας: (α) Γιά χρόνο: τελευταῖος, ὕστατος. (β) Γιά τόπο: ἀπώτατος, ἀκρότατος. (γ) Γιά ἀρνητική κατάσταση: κατώτατος, ὕστατος, ἀπόλυτος, ἀκραῖος. (δ) Γιά πρόσωπα: τελευταῖος, ἀνάξιος, οὐτιδανός. Τό οὐδ. πληθ. «ἔσχατα» ὡς οὐσιαστικό δηλώνει τό ἀκρότατο σημεῖο (ἔσχατιά, ἄκρη, ὄριο), τά τελευταῖα, τόν ὕστατο, τόν ἀναγκαστικό. Βλ. Γ. Μπαμπινιώτη, *Λεξικό Συνωνύμων - Ἀντωνύμων τῆς Νέας Ἑλληνικῆς Γλώσσας: Λεξιλογικός θησαυρός* (Ἀθήνα: Κέντρο Λεξικολογίας, 2011), 456.
  10. G. B. Caird, *Language*, 243. F. Stagg, «Eschatology: The goal of history», *New Testament theology* (Nashville: Broadman Press, 1962), 305-38.
  11. Βλ. J. Kelley, *101 Questions*, 3. T. Peters, «Eschatology», *God - The World's Future: Systematic Theology for a Postmodern Era* (Minneapolis: Fortress Press, 1992), 306-31.
  12. Βλ. J. Barton, «Eschatology», 92.
  13. Π. Καλαϊτζίδη, «Ἀντί Εἰσαγωγῆς: Ἐσχατολογία, Θεολογία καί Ἐκκλησία», στό σ.ἔ. *Ἐκκλησία καί Ἐσχατολογία: Εἰσηγήσεις Ἀκαδημίας Θεολογικῶν Σπουδῶν Ἱ. Μητρ. Δημητριάδος*, ἐποπτ. συντ. ὕλης Π. Καλαϊτζίδης (Ἀθήνα: Καστανιώτης, 2003), 13-25, ἐδῶ 23. Βλ. Ν. Μασοῦκα, «Ἐσχατολογία (παράδεισος-κόλαση)», *Δογματική καί συμβολική θεολογία. Τόμ. Β': Ἐκθεση τῆς ὀρθόδοξης πίστεως σέ ἀντιπαράθεση μέ τή δυτική Χριστιανοσύνη*, 2η ἐκδ. (ΦΘΒ 3· Θεσσαλονίκη: Π. Πουρναρά, 1988), 539-53.
  14. Βλ. Γ. Φλωρόφσκυ (π.), *Ἁγία Γραφή, Ἐκκλησία, Παράδοσις*, μτφρ. Δ. Τσάμης, 2η ἐκδ. (Ἔργα 1· Θεσ/νίκη: Π. Πουρναρά, [1976] 1991), 94, ὅπου σημειώνει: «Τό ἔσχατον δέν σημαίνει πρωτίστως τελικόν εἰς τήν χρονικήν σειράν τῶν γεγονότων. Σημαίνει μᾶλλον ὕστατος (ἀποφασιστικός)· τό δέ ὕστατον πραγματοποιεῖται ἐντός τῆς πίεσεως τῶν ἱστορικῶν συμβάντων καί γεγονότων». Τοῦ ἰδίου, *Τό Σῶμα τοῦ ζῶντος Χριστοῦ: Μία ὀρθόδοξος ἐρμηνεία τῆς Ἐκκλησίας*, μτφρ. Ἱ. Παπαδοπούλου, 2η ἐκδ. (Θεολογικά Δοκίμια 3· Θεσ/νίκη: ΠΙΠΜ, [1972] 1981), 38.
  15. Ἱεροθέου, *Ἐμπειρική δογματική*, Β', 461.
  16. Γ. Ράτινγκερ (Πάπα Βενέδικτου ΙΣΤ'), *Ὁ Ἰησοῦς ἀπό τή Ναζαρέτ. Μέρ. Α': Ἀπό τή βάπτισις στόν Ἰορδάνη ἕως τή Μεταμόρφωση*, μτφρ. Σ. Δεσπότης (Ἀθήνα: Ψυχογιός, 2007), 151. Βλ. Π. Εὐδοκιμοφ, «Τό ἔσχατον», *Ἡ Ὁρθοδοξία*, μτφρ. Ἀ. Μουρτζόπουλος (Βιβλιοθήκη Ὁρθοδόξου Μαρτυρίας 1· Θεσ/νίκη: Β. Ρηγόπουλου, 1972), 405-66, ἰδιαίτ. 435-49, ὅπου εἰδικότερος ὁ λόγος γιά τήν ἔσχατολογία: σημειώνει δέ ὅτι οἱ πιστοί εἶναι «φίλοι τῶν ἁγίων» (Communio sanctorum) σέ κοινωνία μέ τήν Ἁγία Τριάδα καί ὀφείλουν νά βαδίσουν μέσα στήν ἱστορία ἀπό τό «μυστήριο τῆς μὴ ἐνώσεως» στό «μυστήριο τῆς ἐνώσεως» (440, 457).
  17. I. H. Marshall, «Slippery Words», *ExpT* 89 (1978), 264-69.
  18. Βλ. G. B. Caird, «The language of Eschatology», *The Language and Imagery of the Bible* (London: Duckworth, [1980], impr. 2002), 243-271, ἐδῶ 243.
  19. Ἡ τυπολογία, ὅταν ὀρίζεται μέ ἰδιαίτερη ἔμφαση στίς ἱστορικές ἀντιστοιχίες, ἔχει τά ὅριά της, καί δέν ἀπαντᾷ σέ ὅλες τίς ἐρωτήσεις σχετικά μέ τή σχέση μεταξύ τῆς ΠΔ καί ΚΔ.
  20. W. Placher, *Essentials*, 348.

21. Βλ. Ἰωάννου (Μητρ. Περγάμου), «Ἐσχατολογία καὶ Ὑπαρξη: Μία ὄντολογική προσέγγιση στό πρόβλημα τῶν ἐσχάτων», *Σύναξη* 121 (1/2012), 43-72, ἐδῶ 44, ὑπ. 1.
22. Γ. Π. Πατρώνου, *Ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ συγχρόνῳ Δυτικῇ Θεολογίᾳ: Σύντομος ἱστορική ἐπισκόπησις*, 2η ἔκδ. (Ἀθήναι: χ.έ., 1989).
23. Γ. Π. Πατρώνου, *Ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ*, 9.
24. Γ. Πατρώνου, *Ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ*, 13 σμ. 5, 133. Βλ. E. Schweizer, *A Theological Introduction to the New Testament*, transl. by O. Dean (Nashville: Abingdon Press, 1992), 22-4.
25. Γ. Πατρώνου, *Ἱστορία καὶ ἐσχατολογία*, 386-7. Βλ. B. Ramm, «Eschatology», *A Handbook of Contemporary Theology* (Grand Rapids: Eerdmans, 3rd print. 1977 [1966]), 43-5.
26. I. H. Marshall, «Slippery Words», 267.
27. G. B. Caird, *Language*, 243-256.
28. N. T. Wright, «Eschatology», *Jesus and the Victory of God* (Christian Origins and the Question of God 2; Minneapolis: Fortress Press, 1996), 202-10, ἐδῶ 208.
29. Ἰλιάδα, Κ 434. Κατά τόν Γ. Μπαμπινιώτη πλάστηκε ἀπό τήν πρόθεση ἐκ / ἐξ κατά τό ἀντίθετο ἔγ-κατα, πού ὁμως ἡ ἀκριβής ἀνάλυση δέν εἶναι βεβαιωμένη (Ἑτυμολογικό, 398, 505).
30. Βλ. τήν κατανόηση τοῦ ὅρου ἀπό τοὺς πρώτους πατέρες καὶ ἐκκλησιαστικούς συγγραφεῖς: D. Bercot, «Eschatology», *A dictionary of early Christian beliefs* (Peabody, Mass.: Hendrickson Publishers, [1998] 7th print. 2008), 236-41. J. Kelly, «The Christian Hope», *Early Christian Doctrines*, 4th edit. (London: A. and C. Black, [1958] 1968, repr. 1973), 459-89.
31. Βλ. *1900ετηρίς τῆς Ἀποκαλύψεως Ἰωάννου: Πρακτικά Διεθνοῦς Διεπιστημονικοῦ Συμποσίου* (Ἀθήναι Πά-
τος, 17-26 Σεπτεμβρίου 1995), (Ἀθήναι: Ἡ ἐν Πάτμῳ Ἱ. Πατρ. Μονή Ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, 1999).

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ - ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Κανονισμός Διοικήσεως και Λειτουργίας
του Ἐκκλησιαστικοῦ Ἰδρύματος ὑπό τήν ἐπωνυμίαν:
«Ἐκκλησιαστικό Μπάλκειο - Ποταμιάνειο Ἴδρυμα Εὐγηρίας
ὁ Ἅγιος Νικόλαος»
τῆς Ἱερῶς Μητροπόλεως Νικοπόλεως καί Πρεβέζης

Η ΔΙΑΡΚΗΣ ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ἄρθρον 1

Λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν:

1. Τά ἄρθρα 1 παρ. 4, 29 παρ. 2, 59 παρ. 2, τοῦ Ν. 590/1977, καί τό ἄρθρο 68 παρ. 5 τοῦ Ν. 4235/2014 «Περί Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος».

2. Τό ἄρθρο 16 παρ. 1 τοῦ ἰσχύοντος «Ὁργανισμοῦ Διοικήσεως καί Λειτουργίας τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Γηροκομείου τῆς Ἱερῶς Μητροπόλεως Νικοπόλεως καί Πρεβέζης» (Φ.Ε.Κ. 313, τ.Β'/28.5.1982).

3. Τάς ὑποχρεώσεις τῆς ποιμανούσης Ἐκκλησίας πρὸς τό χριστεπώνυμον πλήρωμα, αἱ ὁποῖαι ἀπορρέουν ἀπό τās Εὐαγγελικὰς ἐπιταγὰς, τοὺς Ἱεροῦς Κανόνας καί τοὺς Νόμους τοῦ Κράτους,

4. Τήν ὑπ' ἀριθμ. 718/21.10.1960 Ἰδρυτική γιά τό Εὐγηρίας Ἴδρυμα τῆς Ἱερῶς Μητροπόλεως Νικοπόλεως καί Πρεβέζης Πράξιν του τότε Μητροπολίτου Νικοπόλεως καί Πρεβέζης κυροῦ Στυλιανοῦ (Φ.Ε.Κ. 996/13.12.1971).

5. Τήν ὑπ' ἀριθμ. 2/19.2.2014 Πράξιν τοῦ Δ.Σ. τοῦ ὡς ἄνω Ἰδρύματος.

6. Τήν ὑπ' ἀριθμ. 44/21.2.2014 Ἀπόφασιν καί τήν ὑπ' ἀριθμ. 147/21.2.2014 Πρότασιν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Νικοπόλεως καί Πρεβέζης κ. Χρυσοστόμου.

4. Τήν ὑπ' ἀριθμ. 23/14.3.2014 Γνωμοδότησιν τοῦ Εἰδικοῦ Νομικοῦ Συμβούλου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος,

ΑΠΟΦΑΣΙΖΕΙ

Τροποποιεῖ καί κωδικοποιεῖ τόν Κανονισμόν Διοικήσεως καί Λειτουργίας τοῦ Ἰδρύματος Εὐγηρίας τῆς Ἱερῶς Μητροπόλεως Νικοπόλεως καί Πρεβέζης ὡς ἑξῆς:

Κανονισμός Διοικήσεως καί Λειτουργίας
τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ἰδρύματος ὑπό τήν ἐπωνυμίαν:
«Ἐκκλησιαστικό Μπάλκειο Ποταμιάνειο
Ἴδρυμα Εὐγηρίας ὁ Ἅγιος Νικόλαος»
τῆς Ἱερῶς Μητροπόλεως Νικοπόλεως καί Πρεβέζης

Τό Ἐκκλησιαστικό Μπάλκειο Ποταμιάνειο Εὐγηρίας Ἴδρυμα τῆς Ἱερῶς Μητροπόλεως Νικοπόλεως καί Πρεβέζης ὁ «Ἅγιος Νικόλαος», τό ὁποῖο ἰδρύθη μέ τήν ὑπ' ἀριθμ. 718/21.10.1960 Πράξιν τοῦ Μητροπολίτου Νικοπόλεως καί Πρεβέζης κυροῦ Στυλιανοῦ, εἶναι Νομικό Πρόσωπο Ἰδιωτικοῦ Δικαίου, λειτουργεῖ μέσα στό πλαίσιο τῶν διατάξεων τοῦ Ν. 590/77 καί τῶν σχετικῶν Κανονισμῶν τῆς Ἱερῶς Συνόδου, ἔχει ἔδρα τήν Πρέβεζα, ὀνομάζεται χάριν συντομίας «Εὐγηρίας Ἴδρυμα», ἔχει δική του στρογγυλή σφραγίδα, ἡ ὁποία στό κέντρο ἔχει τόν τύπο τοῦ Τιμίου Σταυροῦ καί κυκλικὰ τίς λέξεις ΕΥΓΗΡΙΑΣ ΙΔΡΥΜΑ ΠΡΕΒΕΖΑ 1960 καί διέπεται ἀπό τίς διατάξεις τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ.

ἄρθρον 2

1. Τό Εὐγηρίας Ἴδρυμα εἶναι φιλανθρωπικό καί ὄχι κερδοσκοπικό.

2. Σκοπός του εἶναι ἡ ἀσκηση τῆς ἐντολῆς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ περί ἀγάπης πρὸς τόν πλησίον μέ τήν πλήρη περιθαλψη, δηλαδή μέ τή γηροκόμηση ὑπερῆλικων ἀτόμων ἀνδρῶν καί γυναικῶν.

3. Ὁ ἀριθμός τῶν τροφίμων ὀρίζεται ἀπό τή Διοικητική καί Διαχειριστική Ἐπιτροπή ἀνάλογα μέ τίς οικονομικές δυνατότητες τοῦ Ἰδρύματος.

4. Στό Ἴδρυμα εἰσάγονται μέ αἴτησή τους καί ἀπόφασιν τῆς Διοικητικῆς καί Διαχειριστικῆς Ἐπιτροπῆς ὡς τρόφιμοι ὑπερῆλικες, ἄνδρες καί γυναῖκες, ἐφ' ὅσον πληροῦν τοὺς ἑξῆς ὄρους:

α) Ἐχουν συμπληρώσει τό ἐξηκοστό ἔτος τῆς ἡλικίας τους.

β) Κατάγονται ἀπό τήν περιφέρεια τῆς Ἱερῶς Μητροπόλεως Νικοπόλεως καί Πρεβέζης. Ὑποψήφιοι τρόφιμοι καταγόμενοι ἀπό ἄλλες περιοχές γίνονται δεκτοί ἐφ' ὅσον συντρέχουν εἰδικοί λόγοι, τοὺς ὁποίους ἀξιολογεῖ ἡ Διοικητική καί Διαχειριστική Ἐπιτροπή.

γ) Εἶναι ἄποροι καί στεροῦνται εὐπόρων συγγενῶν.

δ) Ὑποβάλλουν πιστοποιητικό οἰκογενειακῆς καταστάσεως.

ε) Δέν πάσχουν από νόσημα μεταδοτικό και μπορούν να αυτοεξυπηρετούνται. Κατάκοιτοι, παράλυτοι, τυφλοί και, όσοι πάσχουν από χρόνια νοσήματα ή έχουν αναπηρία σημαντικού βαθμού, δέν εισάγονται. Η κατάσταση τής υγείας των υποψηφίων πιστοποιείται από τό αρμόδιο Ύγειονομικό Κέντρο.

5. Οί τρόφιμοι εις τό Εύγηρίας Ίδρυμα απολαύουν κάθε δυνατής περιθάλψεως σέ ό,τι άφορά στην κατοικία, την τροφή, την ένδυμασία, την καθαριότητα, την ιατρική παρακολούθηση την νοσηλευτική περίθαλψη, την ψυχαγωγία, κ.λπ. Γιά την υγειονομική περίθαλψη γίνεται χρήση του δελτίου άπορίας των αρμοδίων Κρατικών Κοινωνικών Ύπηρεσιών.

6. Στους τροφίμους άπαγορεύεται αυστηρά ή καθ' οιονδήποτε τρόπο άσκηση έπατείας.

7. Οί τρόφιμοι έχουν υποχρέωση νά τηρούν τους όρους υγιεινής, νά μήν διαπληκτίζονται μεταξύ τους, νά συμμορφώνονται μέ τίς οδηγίες και έντολές τής Διευθύνσεως και γενικά των όργάνων διοικήσεως και νά προσπαθούν νά ζούν ως καλοί και εύλαβείς Όρθόδοξοι Χριστιανοί.

8. Οί τρόφιμοι όφείλουν νά μήν έξέρχονται από τό Ίδρυμα χωρίς άδεια τής Διευθύνσεως.

9. Οί τρόφιμοι, οί όποιοι καθ' έξακολούθηση διαπράττουν τό άδίκημα τής κακολογίας ενάντιον των συντροφίμων τους ή των υπευθύνων του Ίδρύματος ή παραβαίνουν άλλες διατάξεις του παρόντος Όργανισμού αποβάλλονται από τό Ίδρυμα μέ άπόφαση τής Διοικητικής και Διαχειριστικής Έπιτροπής. Όμοίως μέ άπόφαση τής Διοικητικής και Διαχειριστικής Έπιτροπής αποβάλλεται από τό Ίδρυμα ό τρόφιμος πού εκφράζεται μέ άσέβεια ή καταφρόνηση γιά την Όρθόδοξη Πίστη ή έγινε αίρετικός.

Άρθρον 3

1. Τό Εύγηρίας Ίδρυμα διοικείται από Διοικητική και Διαχειριστική Έπιτροπή πού άπαρτίζεται από τόν έκάστοτε Μητροπολίτη Νικοπόλεως και Πρεβέζης ως Πρόεδρο αναπληρούμενο από τόν νόμιμο αναπληρωτή του, και έξι μέλη, πού μπορούν νά είναι και κληρικοί και άνδρες και γυναίκες.

2. Τά Μέλη τής Διοικητικής και Διαχειριστικής Έπιτροπής διορίζονται από τόν Μητροπολίτη διά μία τριετία. Τό λειτούργημά τους είναι τιμητικό και άμισθο.

3. Μέλος τής Διοικητικής και Διαχειριστικής Έπιτροπής πού δέν δείχνει τόν άπαιτούμενο ζήλο και δέν προσέρεχεται σέ δύο συνεχείς συνεδρίες, παύεται και αντικαθίσταται.

4. Στην Διοικητική και Διαχειριστική Έπιτροπή είναι δυνατόν νά μετέχουν ως Έπίτιμα Μέλη ανά ένας εκπρόσωπος των οικογενειών των άειμνήστων Μεγάλων Εύεργετών Άγγελικής Μπάλλκου και Άναστασίου Ποταμιάνου. Τά Έπίτιμα Μέλη διορίζονται από τόν Μητροπολίτη.

5. Η Διοικητική και Διαχειριστική Έπιτροπή συνεδριάζει έν άπαρτίγ και νόμιμα, όταν είναι παρών ό Πρόεδρος Μητροπολίτης ή ό νόμιμος αναπληρωτής του και δύο ακόμη τακτικά Μέλη.

6. Οί άποφάσεις λαμβάνονται κατά πλειονοψηφία μεταξύ των παρόντων Μελών.

7. Ένα από τά Μέλη τής Διοικητικής και Διαχειριστικής Έπιτροπής μπορεί νά εκλέγεται Ταμίας του Ίδρύματος και νά άσκει χρέη Έπόπτου.

Άρθρον 4

Η Διοικητική και Διαχειριστική Έπιτροπή έχει τίς έξής αρμοδιότητες:

1. Διοικεί και διαχειρίζεται την κινητή και άκίνητη περιουσία του Ίδρύματος.

2. Διορίζει τόν Διευθυντή, τόν Ταμία, και τό λοιπό προσωπικό του Ίδρύματος

3. Συντάσσει τόν Προϋπολογισμό και τόν Άπολογισμό, τους όποιους έγκρίνει ό Μητροπολίτης μετά γνώμη του Μητροπολιτικού Συμβουλίου.

4. Γνωμοδοτεί γιά την άποδοχή δωρεών, πού ενεργεί ό Μητροπολίτης μετά γνώμη του Μητροπολιτικού Συμβουλίου, καθώς και γιά την επέκταση, συμπλήρωση, τροποποίηση και τόν έξωραϊσμό του κτιρίου του Ίδρύματος.

5. Έγκρίνει τίς μηνιαίες δαπάνες.

6. Άποφασίζει γιά τίς αναγκαίες προμήθειες σέ είδη έξοπλισμού και διατροφής και συγκροτεί τίς νόμιμες Έπιτροπές Προμηθειών και Παραλαβής Έργων.

7. Άσκει τόν έλεγχο των πράξεων του Διευθυντού.

8. Μεριμνά γιά την έξεύρεση πόρων γιά την συντήρηση του Ίδρύματος.

9. Συνάπτει τίς νόμιμες συμβάσεις έργασίας μέ τό προσωπικό, πού προσλαμβάνεται επί συμβάσει και τίς προσαρμόζει ανάλογα μέ τίς άνάγκες του Ίδρύματος.

10. Άνακηρύσσει, ανάλογα μέ τίς προσφορές, τους Δωρητές, Εύεργέτες και Μεγάλους Εύεργέτες του Ίδρύματος.

11. Άποφασίζει γιά την άποδοχή ή μή των αιτήσεων εισαγωγής στο Ίδρυμα κατά την κρίση του και μετά από έλεγχο των δικαιολογητικών πού προβλέπονται από τίς διατάξεις του άρθρου 2.

12. Άσκει έποπτεία και πειθαρχικό έλεγχο στο προσωπικό του Ίδρύματος.

13. Καταλογίζει στους υπαίτιους τά τυχόν καταστροφέντα ή άπολεσθέντα είδη.

14. Καθορίζει τίς ώρες έργασίας του προσωπικού ανάλογα μέ τίς ύπηρεσιακές άνάγκες, την ειδικότητα του καθενός και τόν αριθμό των τροφίμων.

15. Άναθέτει μέ πρόταση του Διευθυντή και αιτιολογημένη άπόφασή της σέ υπάλληλο του Ίδρύματος και άλλα καθήκοντα, ανάλογα μέ τίς άνάγκες του Ίδρύματος.

Άρθρον 5

1. Η Διοικητική και Διαχειριστική Έπιτροπή συγκαλείται από τον Πρόεδρο μία φορά τό μήνα σέ τακτική συνεδρία. Σέ έκτακτη συνεδρία συγκαλείται, όσες φορές χρειάζεται.

2. Η πρόσκληση άπευθύνεται τουλάχιστον είκοσι τέσσαρες ώρες ένωρίτερα και σ' αυτήν άναγράφονται όλα τά θέματα τής ήμερησίας διατάξεως.

3. Σέ κάθε συνεδρίαση πρώτα άναγινώσεται και ύπογράφεται τό Πρακτικό τής προηγουμένης συνεδρίας.

4. Θέματα πού δέν έχουν άναγραφεί εις τήν ήμερήσια διάταξη συζητούνται μόνο άν τό άξιώσουν δύο τουλάχιστον μέλη.

5. Οι άποφάσεις έκτελούνται επί τή βάσει προχείρου καταλόγου άποφάσεων και άπαραιτήτων ένεργειών πού συντάσσεται και έπιβεβαιώνεται, πριν λήξει ή συνεδρία.

6. Ο Διευθυντής και ό Ταμίας έχουν χρέος σέ κάθε συνεδρίαση νά πληροφορούν τή Διοικητική και Διαχειριστική Έπιτροπή, άν έκτελέσθηκαν οι άποφάσεις τής προηγουμένης συνεδρίας και για όλα όσα συνέβησαν στό Ίδρυμα από τότε.

7. Χρέη Γραμματέως τής Διοικητικής και Διαχειριστικής Έπιτροπής έκτελεί ό Διευθυντής του Ίδρύματος ή ένας από τους ύπαλλήλους τής Ίερās Μητροπόλεως Νικοπόλεως και Πρεβέζης.

Άρθρον 6

Ο Πρόεδρος Διοικητικής και Διαχειριστικής Έπιτροπής έχει τίς έξής άρμοδιότητες:

1. Συγκαλεί τή Διοικητική και Διαχειριστική Έπιτροπή σέ συνεδριάσεις και διευθύνει τίς συζητήσεις.

2. Ένημερώνεται τακτικά και λεπτομερώς από τά άρμόδια Διοικητικά Όργανα του Ίδρύματος επί όλων των θεμάτων και συμβάντων και δίδει τίς δέουσες οδηγίες και έντολές για τήν λειτουργία του.

3. Έκπροσωπεί τό Ίδρυμα ένώπιον όλων των άρχών και για κάθε νομική του σχέση έκτός από τήν ύποχρέωση παραστάσεως σέ δικαστήριο.

4. Υπογράφει τόν Προϋπολογισμό, τόν Άπολογισμό, τά έντάλματα πληρωμών και όλη τήν άλληλογραφία.

Άρθρον 7

1. Ο Ταμίας παρακολουθεί, σέ συνεργασία μέ τόν Διευθυντή, όλα τά οικονομικά θέματα του Ίδρύματος και κρατεί τά λογιστικά βιβλία τής άρμοδιότητός του.

2. Έχει τίς επί πλέον άρμοδιότητες, πού του άναθέτει ή Διοικητική και Διαχειριστική Έπιτροπή, σύμφωνα μέ τήν πρόβλεψη των διατάξεων του άρθρου 11 του παρόντος Κανονισμού.

Άρθρον 8

Πόροι του Ίδρύματος μπορούν νά είναι:

α) Οι έκάστοτε έπιχορηγήσεις τής Ίερās Μητροπόλεως Νικοπόλεως και Πρεβέζης καθώς και οι υπέρ αυτού

εισφορές των Ίερών Ένοριακών και Προσκυνηματικών Ναών και των Ίερών Μονών τής Περιφέρειάς τής Ίερās Μητροπόλεως.

β) Έκούσιες εισφορές και δωρεές ιδιωτών ή Νομικών Προσώπων

γ) Κρατικές Έπιχορηγήσεις

δ) Τόκοι από τίς καταθέσεις του Ίδρύματος και πρόσδοι από τήν άξιοποίηση τής κινητής και άκίνητης περιουσίας αυτού

ε) Τά προσφερόμενα από τους τροφίμους χρηματικά ποσά, πράγματα και είδη, χάριν δωρεάς, στό Ταμείο του Ίδρύματος κατόπιν συμφωνίας αυτών μέ τήν Διοικητική και Διαχειριστική Έπιτροπή. Οι έν λόγω προσφορές είναι δυνατόν νά γίνονται είτε μέ έφ' άπαξ καταβολές, είτε μέ συμφωνημένες περιοδικές παροχές, προερχόμενες και στις δύο περιπτώσεις είτε έξ ιδίων πόρων των ύπερηλικων τροφίμων, είτε από τά άσφαλιστικά τους ταμεία, είτε από τήν Κοινωνική Κρατική Πρόνοια, είτε από τους οικείους τους. Η ως άνω χορήγηση έφ' άπαξ ή περιοδικών χρηματικών και άλλων σέ είδος προσφορών δέν άποτελεί προϋπόθεση ή άντάλλαγμα για τίς παροχές τής παραγράφου 5 του άρθρου 2 του παρόντος.

στ) Κάθε άλλη νόμιμη πρόσδοδος, έφ' όσον προέρχεται από χρηστή πηγή.

Άρθρον 9

1. Τό προσωπικό του Ίδρύματος προσλαμβάνεται επί συμβάσει Ίδιωτικού Δικαίου μέ ήμερήσια ή ώριαία άποζημίωση και διέπεται από τίς ισχύουσες σχετικές διατάξεις.

2. Τό προσωπικό του Ίδρύματος προσλαμβάνεται και παύεται μέ άποφάσεις τής Διοικητικής και Διαχειριστικής Έπιτροπής.

3. Οι θέσεις του προσωπικού του Ίδρύματος όρίζονται ως έξής:

Α' Κλάδος Διοικητικός:

Μία (1) θέσις Διευθυντού

Β' Κλάδος Νοσηλευτικός:

Μία (1) θέσις Ίατρού

Τέσσαρες (4) θέσεις βοηθών ύπερηλικων

Γ' Κλάδος Βοηθητικός:

Δύο (2) θέσεις μαγείρων

Μία (1) θέσις ραπτρίας

Δύο (2) θέσεις καθαριστριών

4. Οι θέσεις αυτές πληροούνται άνάλογα μέ τίς άνάγκες και τίς οικονομικές δυνατότητες του Ίδρύματος μετά από προηγουμένη άπόφαση τής Διοικητικής και Διαχειριστικής Έπιτροπής.

5. Ουσιαστικό προσόν κάθε ενδιαφερομένου για τήν κατάληψη μίας από τίς θέσεις αυτές είναι τό όρθόδοξο εκκλησιαστικό φρόνημα, ό ιεραποστολικός ζήλος, ή ένάρετη πολιτεία και ή διάθεση για τήν έμπρακτη άσκη-

ση θυσίας, αγάπης και προσφοράς προς τους τροφίμους του Ίδρυματος αδελφούς μας.

6. Ως τυπικά προσόντα, όρίζονται:

α) Γιά τήν θέση του Διευθυντού ή ιδιότης του κληρικού

β) Γιά τήν θέση του ιατρού, κατά προτίμηση ειδικότης του γενικού παθολόγου

γ) Γιά τίς θέσεις βοηθών υπερηλίκων πτυχίο Σχολής Νοσοκόμων μονοετούς φοιτήσεως ή ανάλογες γνώσεις και πείρα πού διαπιστώνεται έπειτα από τρίμηνη δοκιμαστική πρόσληψη

δ) Γιά τίς θέσεις μαγείρων, καθαριστριών και ράπτριας ή μέ μία δίμηνη δοκιμαστική πρόσληψη, έμπρακτα αποδεικνυόμενη, σχετική πείρα και ικανότητα

7. Στά πειθαρχικά παραπτώματα του προσωπικού, πού προβλέπονται από τήν ισχύουσα νομοθεσία, προστίθεται και τά έξής:

α) Συμπεριφορά προς τους τροφίμους, πού δέν πράξει τό κύριο έργο και σκοπό τής Έκκλησίας, ό όποιος είναι ή μέ αγάπη, τιμή και σεβασμό περίθαλψη των γερόντων και ή αιώνια σωτηρία τους

β) Άσκηση κριτικής σέ βάρος των υπευθύνων του Ίδρυματος, πού προκαλεί σκανδαλισμό στις συνειδήσεις

γ) Η έν γένει έλλειψη εκκλησιαστικής ζωής και εκκλησιαστικού φρονήματος

8. Ο υπάλληλος πού διαπιστώνεται ότι είναι ένοχος στά παραπτώματα τής προηγούμενης παραγράφου, ως επιζήμιος στους σκοπούς του Ίδρυματος και τής Έκκλησίας, απολύεται, θεωρούμενος ότι μέ τήν διαγωγή του καταγγέλλει ό ίδιος μονομερώς τήν γενομένη μεταξú αυτού και του Ίδρυματος σύμβαση.

9. Τό προσωπικό στό Ίδρυμα δικαιούται τροφής από τό ήμερήσιο συσσίτιο.

10. Απόπειρα έξαγωγής από τό Ίδρυμα εκ μέρους υπαλλήλου όποιοδήποτε είδους, μή έξαιρουμένης τής μερίδος τής τροφής πού κατά τήν προηγούμενη παράγραφο δικαιούται, θεωρείται κλοπή και διώκεται πειθαρχικά.

Άρθρον 10

Ο Διευθυντής του Ίδρυματος έχει τίς έξής αρμοδιότητες:

1. Διευθύνει και έλέγχει όλες τίς υπηρεσίες του Ίδρυματος.

2. Αναθέτει σέ κάθε υπάλληλο καθήκοντα κατά τήν κρίση του έφ' όσον είναι σχετικά μέ τήν ειδικότητα και ιδιότητά του, χωρίς νά κωλύεται νά αναθέσει και άλλα καθήκοντα, ανάλογα μέ τίς ανάγκες του Ίδρυματος.

3. Τηρεί τό βιβλίο παρουσίας του προσωπικού, τό ήμερήσιο δελτίο σιτιζομένων, τό μητρώο τροφίμων και προσωπικού, τό βιβλίο μισθολογίου του προσωπικού, συντάσσει τίς μισθολογικές καταστάσεις του προσωπικού και μεριμνά γιά τήν ασφάλισή του και γενικά γιά τήν

έκτέλεση όλων των σχετικών υποχρεώσεων του Ίδρυματος.

4. Μεριμνά γιά τήν έξασφάλιση των συμφερόντων και τήν περιφρούρηση τής περιουσίας του Ίδρυματος.

5. Εισηγείται στή Διοικητική και Διαχειριστική Έπιτροπή επί όλων των θεμάτων τής αρμοδιότητάς του.

6. Έχει τήν ευθύνη γιά τήν έκτέλεση των αποφάσεων τής Διοικητικής και Διαχειριστικής Έπιτροπής.

7. Συνυπογράφει τά εντάλματα πληρωμών και είναι υπεύθυνος γιά τήν νομιμότητα των γενομένων δαπανών.

8. Υποβάλλει κάθε μήνα τίς δαπάνες στή Διοικητική και Διαχειριστική Έπιτροπή προς έγκριση.

9. Μεριμνά γιά τήν έγκαιρη κατάρτιση και έγκριση του Προϋπολογισμού και του Άπολογισμού.

10. Έχει τήν ευθύνη γιά τήν έγκαιρη προμήθεια, παραλαβή, αποθήκευση, συντήρηση και κατανάλωση των διαφόρων αναγκαίων γιά τήν λειτουργία του Ίδρυματος ειδών και μεριμνά γιά τήν έγκαιρη έκτέλεση και παραλαβή των έργων.

11. Τηρεί τό Κτηματολόγιο, τό αρχείο τίτλων κτήσεως τής κινητής και ακίνητης περιουσίας και τά λογιστικά βιβλία, και έχει τήν ευθύνη τής διαφυλάξεως των σχετικών στοιχείων και τής παρακολούθησεως των πάσης φύσεως συναλλαγών του Ίδρυματος.

12. Καταρτίζει τό ήμερήσιο σιτηρέσιο και μεριμνά γιά τήν προμήθεια των απαραίτητων ειδών και γιά τήν έκτέλεσή του.

13. Συντάσσει πρακτικά καταστροφής άχρήστων υλικών.

14. Καταλογίζει στους υπαίτιους τήν άδικοιολόγητη άπώλεια, φθορά ή κατανάλωση υλικών.

15. Εισηγείται στή Διοικητική και Διαχειριστική Έπιτροπή τή χορήγηση ειδών ιματισμού στους τροφίμους.

16. Μεριμνά γιά τήν εύρυθμη λειτουργία του Ίδρυματος, γιά τήν καθαριότητά του, γιά τά προβλήματα των τροφίμων και γιά τήν άκριβή τήρηση του προγράμματος του συσσιτίου.

17. Διαχειρίζεται χρηματικό ποσό, πού όρίζεται κάθε φορά μέ άπόφαση τής Διοικητικής και Διαχειριστικής Έπιτροπής, γιά τίς ανάγκες του Ίδρυματος και επί άποδόσει λογαριασμού.

Άρθρον 11

Η Διοικητική και Διαχειριστική Έπιτροπή μπορεί νά μεταβιβάζει σέ ένα από τά Μέλη τής έν όλη ή έν μέρος τίς αρμοδιότητες του Διευθυντού γύρω από τά οικονομικά θέματα.

Άρθρον 12

1. Γιά τήν νοσηλευτική περίθαλψη των τροφίμων προσλαμβάνεται ένας ιατρός επί συμβάσει περιορισμένου χρόνου ή μέ πάγια άντιμισθία. Ο ιατρός έπισκέπτεται τους τροφίμους μία φορά τήν εβδομάδα και έκτάκτως

όταν του ζητηθεί από τη Διεύθυνση. Τόν ιατρό βοηθεί στο έργο του μία βοηθός υπερηλίκων.

2. Κάθε βοηθός υπερηλίκων έχει χρέος να βοηθεί τόν ιατρό στο έργο του, να μεριμνά για τήν προμήθεια τών διαφόρων αναγκαίων φαρμακευτικών ειδών και τήν τακτική τους χορήγηση, να μεταφέρει στο νοσοκομείο τούς τροφίμους πού χρειάζονται νοσοκομειακή περίθαλψη ή εξετάσεις, να συμπαρίσταται σε όσους δέν μπορούν να αυτοεξυπηρετούνται και να μεριμνά για τήν καθαριότητα τών ιδίων και για τόν εύπρεπισμό τής κλίνης τους.

3. Η διανυκτερεύουσα βοηθός υπερηλίκων επισκέπτεται όσους έχουν ανάγκη βοήθειας και ειδοποιεί τόν Διευθυντή για κάθε έκτακτο συμβάν.

Άρθρον 13

1. Η μαγείρισσα έχει τήν ευθύνη για τήν σύμφωνα με τό πρόγραμμα έγκαιρη και καλή παρασκευή του συσσιτίου, τήν διανομή του, τήν καθαριότητα τών μαγειρικών σκευών και του μαγειρείου και για τήν απόδοση στην αποθήκη τών ειδών πού δέν χρησιμοποιήθηκαν.

2. Η ράπτρια έχει τήν ευθύνη για τήν φύλαξη, συντήρηση και επιδιόρθωση του πάσης φύσεως ιματισμού του Ίδρύματος και τών τροφίμων.

3. Η καθαρίστρια έχει τήν ευθύνη για τήν καθαριότητα τών θαλάμων, τών κοινοχρήστων χώρων και τών αύλων.

Άρθρον 14

1. Τό Εύγηρίας Ίδρυμα τηρεί τά εξής βιβλία, θεωρημένα άρμοδίως υπό τής Ίερās Μητροπόλεως:

- α) Βιβλίο Πράξεων
- β) Βιβλίο Πρωτοκόλλου Άλληλογραφίας
- γ) Βιβλίο Κτηματολογίου
- δ) Βιβλίο Υλικού

ε) Βιβλίο Ταμείου

στ) Βιβλίο Άποθήκης ή Διαχειρίσεως Τροφίμων

ζ) Βιβλίο Καθολικού Λογαριασμού

η) Στελέχη Γραμματίων Είσπραξεων άριθμημένων

θ) Στελέχη Ένταλήμάτων Πληρωμής άριθμημένων

2. Παράλληλα μπορεί να τηρεί και άλλα βιβλία, εφ' όσον τουτο επιβάλλεται από τίς ισχύουσες διατάξεις ή κρίνεται έπωφελής για τό Ίδρυμα.

Άρθρον 15

1. Οί διατάξεις του παρόντος Κανονισμού τροποποιούνται με αποφάσεις του Μητροπολίτου, οί όποιες δημοσιεύονται στην Έφημερίδα τής Κυβερνήσεως μετά γνώμη τής Διοικητικής και Διαχειριστικής Έπιτροπής.

2. Επί μέρους θέματα, μή προβλεπόμενα από τόν παρόντα Κανονισμό ρυθμίζονται με αποφάσεις τής Διοικητικής και Διαχειριστικής Έπιτροπής.

Άρθρον 16

Άπό τή δημοσίευση του παρόντος Κανονισμού δέν προκαλείται δαπάνη σε βάρος τής Ίερās Μητροπόλεως Νικοπόλεως και Πρεβέζης ή του Ίδρύματος Εύγηρίας.

Άρθρον 17

Η ισχύς του Κανονισμού αυτού άρχεται από τήν ήμέρα δημοσιεύσεώς του στην Έφημερίδα τής Κυβερνήσεως. Ο παρών Κανονισμός να δημοσιευθή στην Έφημερίδα τής Κυβερνήσεως και στο περιοδικό «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

Άθήνα 20 Άπριλίου 2014

† Ο Άθηνών ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ, Πρόεδρος

Ο Άρχιγραμματεώς

Ο Διαυλείας Γαβριήλ

ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ - ΚΛΗΤΗΡΙΑ ΕΠΙΚΡΙΜΑΤΑ

Ἱερά Μητρόπολις Νικοπόλεως καί Πρεβέζης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περί Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καί τῶν ἀρθρῶν 4-7 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 230/2012 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περί Ἐφημερίων καί Διακόνων», προκειμένου νά πληρώσωμεν τήν κενήν ὀργανικήν θέσιν τακτικοῦ Ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ

Κοιμήσεως Θεοτόκου Γαλιατᾶ Πρεβέζης,
καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καί ἔχοντας τὰ κανονικά καί νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντός μηνός ἀπό τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τήν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Πρεβέζῃ τῇ 3ῃ Ἰουνίου 2014

† Ὁ Νικοπόλεως καί Πρεβέζης ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Μονεμβασίας καί Σπάρτης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περί Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καί τῶν ἀρθρῶν 4-7 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 230/2012 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περί Ἐφημερίων καί Διακόνων», προκειμένου νά πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικάς θέσεις τακτικῶν Ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

Ἀγίων Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου τῆς Ἑνορίας Καλλιθῶν,
Ἀγίου Ἰωάννου τῆς Ἑνορίας Θεολόγου,
Ἀγίων Ἀναργύρων τῆς Ἑνορίας Μακρυνάρας,
Ἀγίου Δημητρίου τῆς Ἑνορίας Στεφανιάς,
Ἀγίου Ἰωάννου τῆς ὁμωνύμου Ἑνορίας Ἀπιδέας,
Ἀγίου Νικολάου τῆς ὁμωνύμου Ἑνορίας Μονεμβασίας,
Ἀγίων Ἀποστόλων τῆς ὁμωνύμου Ἑνορίας Βοιῶν,
Ἀγίων Κωνσταντίνου καί Ἑλένης τῆς Ἑνορίας Καστανέας Βοιῶν,
Ἑπαπαντῆς τοῦ Κυρίου τῆς Ἑνορίας Μεσοχωρίου,
Ἀγίου Δημητρίου Παρδαλίου,
Ἀγίου Γεωργίου Πολιοβίτσας,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καί ἔχοντας τὰ κανονικά καί νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντός μηνός ἀπό τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τήν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Σπάρτῃ τῇ 15ῃ Ἀπριλίου 2014

† Ὁ Μονεμβασίας καί Σπάρτης ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Καισαριανῆς, Βύρωνος καί Ὑμηττοῦ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περί Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καί τῶν ἀρθρῶν 4-7 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 230/2012 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περί Ἐφημερίων καί Διακόνων», προκειμένου νά πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικάς θέσεις τακτικῶν Ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Καισαριανῆς,
Ἀγίας Τριάδος Βύρωνος,
Ἀγίου Δημητρίου Νέας Ἑλβετίας Βύρωνος,
Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος Βύρωνος,
Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου -
Ἀγίας Φωτεινῆς Ὑμηττοῦ,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καί ἔχοντας τὰ κανονικά καί νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντός μηνός ἀπό τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τήν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Καισαριανῇ τῇ 28ῃ Ἀπριλίου 2014

† Ὁ Καισαριανῆς, Βύρωνος καί Ὑμηττοῦ
ΔΑΝΙΗΛ

Ἱερά Μητρόπολις Χίου, Ψαρῶν καί Οἰνουσῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περί Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καί τῶν ἀρθρῶν 4-7 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 230/2012 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περί Ἐφημερίων καί Διακόνων», προκειμένου νά πληρώσωμεν τήν κενήν ὀργανικήν θέσιν τακτικοῦ Ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ

Κοιμήσεως Θεοτόκου Βοηλισσοῦ,
καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καί ἔχοντας τὰ κανονικά καί νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντός μηνός ἀπό τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τήν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Χίῳ τῇ 24ῃ Ἀπριλίου 2014

† Ὁ Χίου, Ψαρῶν καί Οἰνουσῶν ΜΑΡΚΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ἄρτης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περί Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καί τῶν ἀρθρῶν 4-7 τοῦ ὑπ' ἀριθ.

230/2012 Κανονισμού της Ἱερᾶς Συνόδου «Περί Ἐφημερίων καὶ Διακόνων», προκειμένου νά πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν Ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

Ἁγίας Παρασκευῆς Ράμιας,

Ἁγίας Παρασκευῆς,

Γενεσίου τῆς Θεοτόκου Μουχουσιῦ,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Ἐσφρτῆ τῆ 31η Μαΐου 2014

† Ὁ Ἐσφρτῆς ΙΓΝΑΤΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς

Ἐχοντας ὑπὲρ ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περί Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 4-7 τοῦ ὑπὲρ ἀριθ. 230/2012 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περί Ἐφημερίων καὶ Διακόνων», προκειμένου νά πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν Ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

Προφήτου Ἠλίου Παλληαδίου,

Ἁγίου Γεωργίου Κρωβύλλης,

Κοιμήσεως Θεοτόκου Μεσοχωρίου,

Ἁγίου Ἀθανασίου Κοσμίου,

Κοιμήσεως Θεοτόκου Ἰασίου,

Ἁγίου Γεωργίου Μέστης,

Ἁγίου Τρύφωνος Ἐβρένου,

Ἁγίου Γεωργίου Κίρκης,

Ἁγίας Τριάδος Πρωτάτου

Ἁγίου Γεωργίου Κιζαρίου,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Κομοτηνῆ τῆ 30ῆ Μαΐου 2014

† Ὁ Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

Ἱερά Μητρόπολις Ν. Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας

Ἐχοντας ὑπὲρ ὄψει τὰς διατάξεις· α) τῶν ἄρθρων 38 παρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) καὶ τῶν ἄρθρων 4,5,7 καὶ 20 τοῦ ὑπὲρ ἀριθμ. 230/2012 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, καὶ προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν θέσεων τακτικῶν Διακόνων ἐν τοῖς Ἱ. Ναοῖς

Κοιμήσεως Θεοτόκου Ν. Φιλαδελφείας,

Ἁγίας Εὐφημίας Ν. Χαλκηδόνας,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσι τὰς Διακονικὰς ταύτας θέσεις καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ὑπὲρ ἀριθ. 230/2012 Κανονισμοῦ «Περί Ἐφημερίων καὶ Διακόνων» προβλεπόμενα κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ν. Ἰωνίᾳ τῆ 2η Ἰουνίου 2014

† Ὁ Νέας Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Καστορίας

Ἐχοντας ὑπὲρ ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περί Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 4-7 τοῦ ὑπὲρ ἀριθ. 230/2012 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περί Ἐφημερίων καὶ Διακόνων», προκειμένου νά πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν Ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

Ἰψώσεως Τιμίου Σταυροῦ Κορομηλιάς,

Ἁγίου Νικολάου Βυσινέας,

Ἁγίου Γεωργίου Ὁμορφοκκλησιᾶς,

Ἁγίων Ἀναργύρων Κρανοχωρίου,

Ἁγίων Δημητρίου Πετρεῶς,

Ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης Βαλτονέρων,

Ἁγίου Νικολάου Ἀμμουδάρας,

Κοιμήσεως Θεοτόκου Βέργας,

Ἁγίου Νεκταρίου Ἐργου Ὁρεστικοῦ,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Καστορίᾳ τῆ 5ῆ Ἰουνίου 2014

† Ὁ Καστορίας ΣΕΡΑΦΕΙΜ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΤΡΙΚΚΗΣ ΚΑΙ ΣΤΑΓΩΝ

ΕΠΙΣΚΟΠΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

ΚΛΗΤΗΡΙΟΝ ΕΠΙΚΡΙΜΑ

Πρὸς

Τὸν Ἱερέα

Κωνσταντίνον Καλαϊτζίδου.

Κληρικὸν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως

Τρίκκης καὶ Σταγῶν.

(νῦν ἀγνώστου διαμονῆς).

Καλεῖσαι ἵνα ἐμφανισθῆς αὐτοπροσώπως ἐνώπιον τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Τρίκκης καὶ Σταγῶν τῆ 30ῆ Μαΐου 2014 ἡμέρα Παρασκευῆ καὶ ὥρα 12.00 π.μ. ἐν Τρικάλλοις καὶ συγκεκριμένως ἐν τοῖς Γραφείοις τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἀπόλλωνος 19, ἵνα δικασθῆς ἐπὶ ἀποδιδόμενον

σοι κατηγοριών, αίτινες κρίνεται σκόπιμον, ὅπως μὴ ἀναγραφῶσιν εἰς τὸ παρὸν κλητήριον ἐπίκλημα, ἀδικήματα σαφῶς προβλεπόμενα καὶ ρητῶς τιμωρούμενα ὑπὸ τῶν Θείων καὶ Ἱερῶν Κανόνων.

Προσεπιδηλοῦμέν σοι, ὅτι, ἂν μὴ ἐμφανισθῆς τῆ ὥσ ἄνω τε ἡμέρα τε καὶ ὥρα θέλεις δικασθῆ ἐρήμην.

Ἐν Τρικάλοις τῆ 1ῆ Ἀπριλίου 2014

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου
ὁ Μητροπολίτης

† Ὁ Τρίκκης καὶ Σταγῶν ΑΛΕΞΙΟΣ

**Ἡ ἹΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΙΣ
ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΣ**

Πρός

Τόν Πρεσβύτερον

Γεώργιον Καναρίδην τοῦ Λεωνίδου,

Κληρικόν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως

Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων

(νῦν ἀγνώστου διαμονῆς)

Διά τοῦ παρόντος, κοινοποιοῦμέν σοι κατωτέρω τὴν ἐρήμην σου ἐκδοθεῖσαν ὑπ' ἀριθμ. 7/2014 ἀπόφασιν τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ διὰ Πρεσβυτέρους, Διακόνους καὶ Μοναχοῦς Δικαστηρίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, συνωδᾶ τῷ ἄρθρῳ 122 παρ. 2 τοῦ Νόμου 5383/1932 «Περί Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καὶ τῆς πρὸ Αὐτῶν διαδικασίας», ὡς τοῦτο τίθεται καὶ ἰσχύει συμπληρωθέν ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 6 τοῦ Ν.Δ. 1714/1942 καὶ κατὰ τὰ σαφῶς ὀριζόμενα ὑπὸ τῆς παρ. 1 τοῦ ἄρθρου 44 τοῦ Νόμου 590/1977 «Περί Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», ἵνα οὕτω λάβῃς γνῶσιν αὐτῆς καὶ ἀσκήσῃς κατ' αὐτῆς τὰ συμφῶνως τοῖς ἄρθροις 126 καὶ 133 τοῦ προειρημένου περὶ Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων Νόμου ἔνδικο μέσα τῆς ἀνακοπῆς ἐρημοδικίας καὶ τῆς ἐφέσεως.

Προσεπιδηλοῦμέν σοι ὅτι ἐν περιπτώσει παρελεύσεως ἀπράκτου τῆς ὑπὸ τοῦ Νόμου 5383/1932 καθοριζομένης προθεσμίας, θέλει ἡ κατωτέρω δημοσιευομένη ἀπόφασις καταστῆ, συνωδᾶ τῷ ἄρθρῳ 151 Αὐτοῦ, τελεσίδικος, ὀριστική καὶ ἀμετάκλητος.

Ὁ Γραμματεὺς τῶν Συνοδικῶν Δικαστηρίων
Ἄρχιμ. Κυπριανὸς Γηλαροῦδης

**Ἡ ἹΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΟΝ
ΣΥΝΟΔΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ
ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΑΠΟΦΑΣΕΩΣ 7/2014**

Τὸ Πρωτοβάθμιον Συνοδικὸν διὰ Πρεσβυτέρους, Διακόνους καὶ Μοναχοῦς Δικαστήριον τῆς Ἐκκλησίας τῆς

Ἑλλάδος τῆς 157ης Συνοδικῆς Περιόδου, συγκείμενον ἐκ τοῦ Προέδρου Αὐτοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Καρυστίας καὶ Σκύρου κ. Σεραφεῖμ καὶ ἐκ τῶν τακτικῶν Μελῶν Αὐτοῦ Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν: α) Θεσσαλονίκης κ. Ἀνθίμου, β) Μηθύμνης κ. Χρυσόστομον γ) Μυτιλήνης, Ἐρεσσοῦ καὶ Πλωμαρίου κ. Ἰακώβου, ὡς καὶ ἐκ τοῦ ἀναπληρωματικοῦ Μέλους Αὐτοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κηφισίας, Ἀμαρουσίου καὶ Ὠρωπῶ κ. Κυρίηλιου, ἀναπληροῦντος τὸν ἐκ τῶν τακτικῶν Μελῶν Αὐτοῦ, κωλυόμενον ὅπως παραστῆ Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν Νέας Κρήνης καὶ Καθαμαριάς κ. Προκόπιον

Συνελθόν εἰς Συνεδρίαν τῆ 9ῆ Ἀπριλίου 2014, ἡμέρα τῆς ἐβδομάδος Τετάρτη καὶ ὥρα 6ῆ ἀπογευματινῆ, ἐν τῷ Συνοδικῷ Μεγάρῳ κειμένῳ ἐν Ἀθήναις ἐπὶ τῶν ὁδῶν Ἰωάννου Γενναδίου 14 καὶ Ἰασίου 1 καὶ τῆ συνήθει τῶν Συνεδριῶν Αἰθούσῃ, ἐπὶ παρουσίᾳ καὶ τοῦ Γραμματέως Αὐτοῦ Ἀρχιμανδρίτου Κυπριανοῦ Γηλαροῦδης, ἵνα κρίνῃ καὶ δικάσῃ τὸν Πρεσβύτερον Γεώργιον Καναρίδην τοῦ Λεωνίδου, Κληρικόν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων, κατηγορούμενον ἐπὶ ..., ἐπὶ ἀδικήματι σαφῶς προβλεπομένῳ καὶ ρητῶς τιμωρούμενῳ ὑπὸ τῶν Θείων καὶ Ἱερῶν Κανόνων ..., τῆς υποθέσεως αὐτοῦ παραπεμφθείσης ἐνώπιον Αὐτοῦ, ἰδῶν ἀρμοδιότητος, δυνάμει τῆς ὑπ' ἀριθμ. 10/2013 ἀποφάσεως τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων.

Δικάζον ἐρήμην τοῦ κατηγορουμένου νομίμως κληθέντος δυνάμει τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 593/302/10.2.2014 Κλητηρίου Θεοπίσματος καὶ δημοσιευθέντος συμφῶνως πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 55 τοῦ Ν. 5383/1932 "Περί Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καὶ τῆς πρὸ Αὐτῶν Διαδικασίας" ὡς ἀγνώστου διαμονῆς δὶς εἰς τὸ περιοδικὸν "ΕΚΚΛΗΣΙΑ" μηνῶν Φεβρουαρίου καὶ Μαρτίου 2014 ὡς καὶ εἰς τὴν ἐφημερίδα τῶν Ἀθηνῶν "ΕΣΤΙΑ" φύληλα 18ης καὶ 19ης Φεβρουαρίου 2014, καὶ μὴ προσελθόντος καὶ μὴ παραστάντος κατὰ τὴν σημερινὴν δικάσιμον.

Διεξεληθόν καὶ ἐπισταμένως μελετήσαν ἅπαντα τὰ ἐν τῇ δικογραφίᾳ ἔγγραφα καὶ στοιχεῖα.

Λαβόν ὑπ' ὄψιν καὶ τὴν εἰσήγησιν τοῦ Σεβασμιωτάτου Δικαστικοῦ Συνέδρου Μητροπολίτου Μυτιλήνης, Ἐρεσσοῦ καὶ Πλωμαρίου κ. Ἰακώβου.

Σκεφθέν κατὰ τοὺς Θείους καὶ Ἱεροῦς Κανόνας καὶ τοὺς Νόμους τοῦ Κράτους.

Ἐπειδὴ ...

Ἐπειδὴ ...

Ἐπειδὴ ...

Ἐπειδὴ ἐκ τῆς ἐπισταμένης μελέτης καὶ ἀξιολογήσεως τοῦ συνόλου τῶν στοιχείων τῆς δικογραφίας, τῶν μαρτυρικῶν καταθέσεων τῆς περὶ τὴν ἀπόδειξιν διαδικασίας περιλαμβανούσης καὶ τὰ στοιχεῖα τῆς προδικασίας, ὡς καὶ ἐκ τῶν ἀναγνωσθέντων ἐγγράφων ἀπεδείχθησαν ὡς πραγματικὰ περιστατικά κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ Δικαστηρίου καὶ κατ' ἐλευθέραν ἐκτίμησιν, συνωδᾶ τῷ ἄρθρῳ 57 τοῦ Νόμου 5383/1932 «Περί Ἐκκλησιαστικῶν

Δικαστηρίων καί τῆς πρό Αὐτῶν διαδικασίας», ὅτι ὁ κατηγορούμενος Κληρικός τυγχάνων τῆς Ὁρθοδόξου κατ' Ἀνατολῆς Καθολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καί δὴ καί Πρεσβύτερος Αὐτῆς, ...

Ἐπειδὴ τὰ ἀνωτέρω ἀδικήματα τοῦ κατηγορητηρίου σαφῶς προβλέπονται καί ρητῶς τιμωροῦνται ὑπὸ τῶν Θείων καί Ἱερῶν Κανόνων:

...

ΔΙΑ ΤΑΥΤΑ

1) Κηρύσσει ὁμοφώνως ἔνοχον τὸν κατηγορούμενον τῆς κατηγορίας ἐπὶ ἐγκαταλείπει τῶν ἐφημεριακῶν του καθηκόντων ἄνευ ἀδείας πέραν τῶν τριάκοντα ἡμερῶν ἀδικαιολογήτως, καί συγκεκριμένως ὅτι Κληρικός τυγχάνων τῆς Ὁρθοδόξου κατ' Ἀνατολῆς Καθολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καί δὴ Πρεσβύτερος Αὐτῆς, ... ἐπὶ ἀδικήματι σαφῶς προβλεπομένῳ καί ρητῶς τιμωρουμένῳ ὑπὸ τῶν Θείων καί Ἱερῶν Κανόνων ...

2) Ἐπιβάλλει αὐτῷ παμψηφεί τὴν ποινὴν τῆς καθαιρέσεως ἐκ τοῦ ὑψηλοῦ τῆς Ἱερωσύνης Ὑπουργήματος, ἀπογυμνοῦν αὐτὸν τέλειον παντός ἱερατικοῦ βαθμοῦ καί τίτλου, κατάγον αὐτὸν καί ἐπαναφέρον εἰς τὴν τάξιν τῶν ἡαϊκῶν, καταδικάζον ἅμα εἰς βάρος αὐτοῦ καί ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνικοῦ Δημοσίου τὴν ἐκ τριάκοντα ΕΥΡΩ (30 ₺) δικαστικὴν δαπάνην.

Ἐκρίθη, ἀπεφασίσθη καί ἐδημοσιεύθη αὐθημερόν.

Ὁ Πρόεδρος
τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου
† Ὁ Καρυστίας καί Σκύρου Σεραφεῖμ

ΤΑ ΜΕΛΗ

† Ὁ Ὁ Θεσσαλονίκης Ἰ. Ἀνθίμος
† Ὁ Μηθύμνης Χρυσόστομος
† Ὁ Μυτιλήνης, Ἐρεσσοῦ καί Πλωμαρίου Ἰ. Ἰακώβος
† Ὁ Κηφισίας, Ἀμαρουσίου καί Ὠρωποῦ Κύριλλος

Ὁ Γραμματεὺς
Ἀρχιμ. Κυπριανὸς Γηλαροῦδης

Ἡ ἹΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΙΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΣ

Πρὸς
Τὸν Διάκονον
Ἀνδρέαν Κολλῆν τοῦ Ἰωάννου,
Κληρικὸν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως
Τριφυλίας καί Ὀλυμπίας
(νῦν ἀγνώστου διαμονῆς)

Διὰ τοῦ παρόντος, κοινοποιοῦμέν σοι κατωτέρω τὴν ἐρήμην σου ἐκδοθεῖσαν ὑπ' ἀριθμ. 8/2014 ἀπόφασιν τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ διὰ Πρεσβυτέρους, Διάκονους καί Μοναχοῦς Δικαστηρίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, συνωδᾶ τῷ ἄρθρῳ 122 παρ. 2 τοῦ Νόμου 5383/1932 «Περὶ Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καί τῆς

πρό Αὐτῶν διαδικασίας», ὡς τοῦτο τίθεται καί ἰσχύει συμπληρωθὲν ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 6 τοῦ Ν.Δ. 1714/1942 καί κατὰ τὰ σαφῶς ὀριζόμενα ὑπὸ τῆς παρ. 1 τοῦ ἄρθρου 44 τοῦ Νόμου 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», ἵνα οὕτω λάβῃς γνώσιν αὐτῆς καί ἀσκῆσθαι κατ' αὐτῆς τὰ συμφώνως τοῖς ἄρθροις 126 καί 133 τοῦ προειρημένου περὶ Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων Νόμου ἔνδικο μέσα τῆς ἀνακοπῆς ἐρημοδικίας καί τῆς ἐφέσεως.

Προσεπιδηλοῦμέν σοι ὅτι ἐν περιπτώσει παρελεύσεως ἀπράκτου τῆς ὑπὸ τοῦ Νόμου 5383/1932 καθοριζομένης προθεσμίας, θέλει ἡ κατωτέρω δημοσιευομένη ἀπόφασις καταστῆ, συνωδᾶ τῷ ἄρθρῳ 151 Αὐτοῦ, τελεσίδικος, ὀριστική καί ἀμετάκλητος.

Ὁ Γραμματεὺς τῶν Συνοδικῶν Δικαστηρίων
Ἀρχιμ. Κυπριανὸς Γηλαροῦδης

Ἡ ἹΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΟΝ ΣΥΝΟΔΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΑΠΟΦΑΣΕΩΣ 8/2014

Τὸ Πρωτοβάθμιον Συνοδικὸν διὰ Πρεσβυτέρους, Διάκονους καί Μοναχοῦς Δικαστήριον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τῆς 157ης Συνοδικῆς Περιόδου, συγκείμενον ἐκ τοῦ Προέδρου Αὐτοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Καρυστίας καί Σκύρου κ. Σεραφεῖμ καί ἐκ τῶν τακτικῶν Μελῶν Αὐτοῦ Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν: α) Θεσσαλονίκης κ. Ἀνθίμου, β) Μηθύμνης κ. Χρυσόστομου γ) Μυτιλήνης, Ἐρεσσοῦ καί Πλωμαρίου κ. Ἰακώβου, ὡς καί ἐκ τοῦ ἀναπληρωματικοῦ Μέλους Αὐτοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κηφισίας, Ἀμαρουσίου καί Ὠρωποῦ κ. Κυρίλλου, ἀναπληροῦντος τὸν ἐκ τῶν τακτικῶν Μελῶν Αὐτοῦ, κωλυόμενον ὅπως παραστῆ Σεβασμιωτάτον Μητροπολίτην Νέας Κρήνης καί Καλαμαριάς κ. Προκόπιον

Συνηθῶν εἰς Συνεδρίαν τῆ 9ῆ Ἀπριλίου 2014, ἡμέρα τῆς ἐβδομάδος Τετάρτη καί ὥρα 6ῆ ἀπογευματινῆ, ἐν τῷ Συνοδικῷ Μεγάρῳ κειμένῳ ἐν Ἀθήναις ἐπὶ τῶν ὁδῶν Ἰωάννου Γενναδίου 14 καί Ἰασίου 1 καί τῆ συνήθει τῶν Συνεδριῶν Αἰθοῦση, ἐπὶ παρουσίᾳ καί τοῦ Γραμματέως Αὐτοῦ Ἀρχιμανδρίτου Κυπριανοῦ Γηλαροῦδη, ἵνα κρίνῃ καί δικάσῃ τὸν Διάκονον Ἀνδρέαν Κολλῆν τοῦ Ἰωάννου, Κληρικὸν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Τριφυλίας καί Ὀλυμπίας, κατηγορούμενον ἐπὶ: ..., ἐπὶ ἀδικήμασι σαφῶς προβλεπομένοις καί ρητῶς τιμωρουμένοις ὑπὸ τῶν Θείων καί Ἱερῶν Κανόνων ..., τῆς υποθέσεως αὐτοῦ παραπεμφθείσης ἐνώπιον Αὐτοῦ, λόγῳ ἄρμοδιότητος, δυνάμει τῆς ὑπ' ἀριθμ. 1/2013 ἀποφάσεως τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Τριφυλίας καί Ὀλυμπίας.

Δικάζον ἐρήμην τοῦ κατηγορουμένου νομίμως κληθέντος δυνάμει τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 594/303/10.2.2014 Κλη-

τηρίου Θεσπίσματος και δημοσιευθέντος συμφώνως προς τας διατάξεις του άρθρου 55 του Ν. 5383/1932 «Περί Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καὶ τῆς πρό Αὐτῶν Διαδικασίας» ὡς ἀγνώστου διαμονῆς δὲς εἰς το περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» μηνῶν Φεβρουαρίου καὶ Μαρτίου 2014 ὡς καὶ εἰς τὴν ἡμερησίαν τῶν Ἀθηνῶν «ΕΣΤΙΑ» φύλλα 18ης καὶ 19ης Φεβρουαρίου 2014, καὶ μὴ προσελθόντος καὶ μὴ παραστάντος κατὰ τὴν σημερινὴν δικάσιμον.

Διεξηλθόν καὶ ἐπισταμένως μελετήσαν ἅπαντα τὰ ἐν τῇ δικογραφίᾳ ἔγγραφα καὶ στοιχεῖα.

Λαβόν ὑπ' ὄψιν καὶ τὴν εἰσήγησιν τοῦ Σεβασμιωτάτου Δικαστικοῦ Συνέδρου Μητροπολίτου Μηθύμνης κ. Χρυσόστομου.

Σκεφθέν κατὰ τοὺς Θεῖους καὶ Ἱεροὺς Κανόνας καὶ τοὺς Νόμους τοῦ Κράτους.

Ἐπειδὴ ...

Ἐπειδὴ, ...

Ἐπειδὴ, ...

Ἐπειδὴ, ...

Ἐπειδὴ ...

Ἐπειδὴ ἐκ τῆς ἐπισταμένης μελέτης καὶ ἀξιολογήσεως τοῦ συνόλου τῶν στοιχείων τῆς δικογραφίας, τῶν μαρτυρικῶν καταθέσεων τῆς περὶ τὴν ἀπόδειξιν διαδικασίας περιλαμβανούσης καὶ τὰ στοιχεῖα τῆς προδικασίας, ὡς καὶ ἐκ τῶν ἀναγνωσθέντων ἐγγράφων ἀπεδείχθησαν ὡς πραγματικὰ περιστατικά κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ Δικαστηρίου καὶ κατ' ἐλευθέραν ἐκτίμησιν, συναφῶς τῷ ἄρθρῳ 57 τοῦ Νόμου 5383/1932 «Περί Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καὶ τῆς πρό Αὐτῶν διαδικασίας», ὅτι ὁ κατηγορούμενος Κληρικός τυγχάνων τῆς Ὁρθοδόξου κατ'

Ἀνατολῆς Καθολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καὶ δὴ καὶ Διάκονος Αὐτῆς, ...

Ἐπειδὴ τὰ ἀνωτέρω ἀδικήματα τοῦ κατηγορητηρίου σαφῶς προβλέπονται καὶ ρητῶς τιμωροῦνται ὑπὸ τῶν Θεῶν καὶ Ἱερῶν Κανόνων:

...

ΔΙΑ ΤΑΥΤΑ

1) Κηρύσσει ὁμοφώνως ἔνοχον τὸν κατηγορούμενον τῶν κατηγοριῶν ἐπί: ..., ἐπὶ ἀδικήμασι σαφῶς προβλεπομένοις καὶ ρητῶς τιμωρουμένοις ὑπὸ τῶν Θεῶν καὶ Ἱερῶν Κανόνων ...

2) Ἐπιβάλλει αὐτῷ παμψηφεὶ τὴν ποινὴν τῆς καθαιρέσεως ἐκ τοῦ ὑψηλοῦ τῆς Ἱερωσύνης Ὑπουργήματος, ἀπογυμνοῦν αὐτὸν τέλειον παντὸς ἱερατικοῦ βαθμοῦ καὶ τίτλου, καταγόν αὐτὸν καὶ ἐπαναφέρον εἰς τὴν τάξιν τῶν ἡσυχαστῶν, καταδικάζον ἅμα εἰς βάρος αὐτοῦ καὶ ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνικοῦ Δημοσίου τὴν ἐκ τριάκοντα ΕΥΡΩ (30 €) δικαστικὴν δαπάνην.

Ἐκρίθη, ἀπεφασίσθη καὶ ἐδημοσιεύθη αὐθημερόν.

Ὁ Πρόεδρος

τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου.

† Ὁ Καρυστίας καὶ Σκύρου Σεραφεῖμ

ΤΑ ΜΕΛΗ

† Ὁ Ὁ Θεσσαλονίκης Ἐπίσκοπος Ἀνθιμος

† Ὁ Μηθύμνης Χρυσόστομος

† Ὁ Μυτιλήνης, Ἐρεσσοῦ καὶ Πλωμαρίου Ἰάκωβος

† Ὁ Κηφισίας, Ἀμαρουσίου καὶ Ὠρωποῦ Κύριλλος

Ὁ Γραμματεὺς

Ἀρχιμ. Κυπριανὸς Γληροῦδης

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἱερά Σύνοδος
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Οἱ ἐργασίες τῆς ΔΙΣ τῆς 14.5.2014

Συνῆλθε τὴν Τετάρτη 14 Μαΐου 2014, στὴν πρῶτη Συνεδρία Της γιὰ τὸ μῆνα Μάιο ἡ Διαρκὴς Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὑπὸ τὴν Προεδρία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου.

Κατὰ τὴν ἔναρξη τῆς Συνεδρίας, ὁ Μακαριώτατος εὐχήθηκε στὰ Μέλη τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου μέ τὴν εὐκαιρία τῆς ἑορτῆς τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Κατὰ τὴν σημερινή Συνεδρία:

Ἡ Διαρκὴς Ἱερά Σύνοδος ἐπικύρωσε τὰ Πρακτικά τῆς Ἐξουσιοδοτήσεως.

Ἡ Διαρκὴς Ἱερά Σύνοδος ὄρισε τίς ἑορταστικές ἐκδηλώσεις γιὰ τὸν ἑορτασμό τῆς ἱερᾶς μνήμης τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Παύλου, ὡς ἀκολουθῶς:

α) Τὸ Σάββατο 28 Ἰουνίου 2014 καὶ ὥρα 19.00, στὸν Καθεδρικό Ἱερό Ναό Ἀποστόλου Παύλου Κορίνθου, θά τελεσθεῖ Πανηγυρικός Ἑσπερινός, στὸν ὁποῖο θά χοροστατήσει ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος, μέ τὴ συμμετοχὴ Μελῶν τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ ἄλλων Μητροπολιτῶν.

β) Τὴν ἴδια ἡμέρα καὶ ὥρα, στὸν Ἱερό Ναό Ἁγίου Παύλου ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ψαρῶν τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν, θά τελεσθεῖ Πανηγυρικός Ἑσπερινός, χοροστατοῦντος τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Μηθύμνης κ. Χρυσόστομου. Στὸν Ἑσπερινό θά ὁμιλήσει ὁ Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης κ. Χρυσόστομος Συμεωνίδης, Γραμματεὺς τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν.

γ) Τὸ πρῶτὴ τῆς ἑορτῆς, Κυριακὴ 29 Ἰουνίου 2014, στὸν Ἱερό Ναό Ἁγίου Παύλου ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ψαρῶν τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν, θά τελεσθεῖ ὁ Ὅρθρος καὶ ἡ Θεία Λειτουργία, ἱερουροῦντος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου, μέ

τὴν συμμετοχὴ Σεβασμιωτάτων Συνοδικῶν Μητροπολιτῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Κατὰ τὴν Θεία Λειτουργία θά ὁμιλήσει ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ζακύνθου κ. Διονύσιος.

δ) Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας καὶ ὥρα 19.00, στὸν Ἱερό Βράχο τοῦ Ἀρείου Πάγου τῶν Ἀρχαίων Ἀθηνῶν, εἰς ἀνάμνησιν τοῦ Κηρύγματος τοῦ Ἀποστόλου Παύλου πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, θά τελεσθεῖ Μέγας Πανηγυρικός Ἑσπερινός, προεξάρχωντος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου, μέ τὴν συμμετοχὴ τῶν Σεβασμιωτάτων Συνοδικῶν Μητροπολιτῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐτέρων Ἱεραρχῶν καὶ λοιπῶν Κληρικῶν καὶ Μοναχῶν καὶ τοῦ πιστοῦ Λαοῦ.

ε) Κατὰ τίς ἑορταστικές ἐκδηλώσεις γιὰ τὸν ἑορτασμό τῆς ἱερᾶς μνήμης τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Παύλου, οἱ ὁποῖες πραγματοποιοῦνται ἀπὸ 26ης ἕως 29ης Ἰουνίου ἐ.ἔ., στὴν Ἱερά Μητρόπολη Βεροῖας καὶ Ναούσης ὑπὸ τὸν τίτλο «Παύλεια», τὸν Μακαριώτατο Πρόεδρο καὶ τὰ Μέλη τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου θά ἐκπροσωπήσει ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Παροναξίας κ. Καλλίνικος, ὁ ὁποῖος θά ἀναγνώσει σχετικὸ Μήνυμα Αὐτῆς.

Κατόπιν προσκλήσεως τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Τιράνων καὶ πάσης Ἀλβανίας κ. Ἀναστασίου, ὀρίσθηκε ὑπὸ τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου, νά ἐκπροσωπηθεῖ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος στίς Τελετές τῶν Ἐγκαινίων τοῦ Ἱεροῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως τῶν Τιράνων καὶ στίς σχετικές ἐκδηλώσεις ἀπὸ 31η Μαΐου ἕως καὶ 1η Ἰουνίου ἐ.ἔ., ἀπὸ τὸν Μακαριώτατο Πρόεδρο Αὐτῆς, Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμο, συνοδευόμενο ἀπὸ τὸν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Θηβῶν καὶ Λεβαδείας κ. Γεώργιο.

Ἐπίσης, κατόπιν προσκλήσεως τοῦ Προέδρου τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐπιτροπῆς κ. Ζοζέ Μανουέλ Μπαρόζο πρὸς τὸν Μακαριώτατο Πρόεδρο τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, νά παραστεῖ στίς Βρυξέλλες, στὴν ἐτήσια Συνάντηση

τῶν Θρησκευτικῶν Ἡγετῶν τῶν Χωρῶν Μελῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως, στίς 10 Ἰουνίου 2014, ἡ Διαρκὴς Ἱερά Σύνοδος ὄρισε, κωλυμένον τοῦ Μακαριωτάτου, τόν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Καισαριανῆς, Βύρωνος καί Ὑμηττοῦ κ. Δανιήλ, Πρόεδρο τῆς Εἰδικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Παρακολουθήσεως Εὐρωπαϊκῶν Θεμάτων ὡς ἐκπρόσωπο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ Διαρκὴς Ἱερά Σύνοδος ἐνέκρινε:

–Τὴν πραγματοποίηση, στίς 17 Μαΐου, καλλιτεχνικῆς ἐκδήλωσης μὲ τὸν τίτλο : «Ρεσιτάλ πιάνου ἀπὸ τὸν Χρῆστο Καραβασίλη στὸν Φιλολογικὸ Σύλλογο “Παρνασσός”». Ἡ ἐκδήλωση τελεῖ ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Ὑποεπιτροπῆς Καλλιτεχνικῶν Ἐκδηλώσεων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

–Τὴν πραγματοποίηση τριημέρων Ἐκδηλώσεων στὴν Ἀθήνα καί στό Ναύπλιο, «διὰ τὴν προσωπικότητα τοῦ Ἰωάννου Καποδιστριαίου», ὑπὸ τῆς Εἰδικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Πολιτιστικῆς Ταυτότητος. Οἱ ἐκδηλώσεις θὰ κορυφωθοῦν στό Ναύπλιο, τὴν Κυριακὴ 1η Ἰουνίου, μὲ τὴν τέλεση Συνοδικῆς Θείας Λειτουργίας, προεξάρχοντος τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Καρυστίας καί Σκύρου κ. Σεραφεῖμ. Κατὰ τὴ Θεία Λειτουργία θὰ μιλήσει ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης κ. Ἀνθίμος.

–Τὴ διοργάνωση Ἡμερίδος, στίς 19 Ἰουνίου ἐ.ἔ. μὲ θέμα: «Προβληματισμοὶ γιὰ τὸ Μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν», κατόπιν προτάσεως τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαιδεύσεως καί Ἐπιμορφώσεως τοῦ Ἐφημεριακοῦ Κλήρου, μὲ ὁμιλητὴ τὸν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Σύρου κ. Δωρόθεο.

–Τὴν πραγματοποίηση τοῦ 3ου Πανελληνίου Συνεδρίου τῶν Ὑπευθύνων Ἱερέων Νεότητος καί Κατηχητῶν τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τὸ διάστημα ἀπὸ 25 ἕως 27 Αὐγούστου ἐ.ἔ. στό Συνεδριακὸ Κέντρο τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θηβῶν καί Λεβαδείας, ὕστερα ἀπὸ πρόταση τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῆς Χριστιανικῆς Ἀγωγῆς τῆς Νεότητος.

Ἡ Διαρκὴς Ἱερά Σύνοδος ἐνημερώθηκε ἀπὸ τὴν Συνοδικὴ Ἐπιτροπὴ ἐπὶ τῆς Κοινωνικῆς Προνοίας καί Εὐποιίας γιὰ τὸν Ἀπολογισμό τῶν Δαπανῶν γιὰ τὴν Φιλανθρωπικὴ Διακονία κατὰ τὸ ἔτος 2013, ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς

Ἀθηνῶν καί τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Τὸ δαπανηθὲν ποσό ξεπερνᾷ τὰ 122.000.000 € καί καλύπτει ὅλες τίς σιτιστικὲς ἀνάγκες ὡς καί τὰ λειτουργικὰ ἔξοδα τῶν Ἱδρυμάτων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Τέλος, ἡ Διαρκὴς Ἱερά Σύνοδος ἔλαβε ἀποφάσεις σχετικὰ μὲ τρέχοντα ὑπηρεσιακὰ ζητήματα.

Ἐκ τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου

Οἱ ἐργασίες τῆς ΔΙΣ τῆς 16.5.2014

Ἡ ἐπίσκεψη τοῦ Πρωθυπουργοῦ

Συνῆλθε τὴν Παρασκευὴ 16 Μαΐου 2014, στὴν τρίτη Συνεδρία Της γιὰ τὸ μῆνα Μάιο, ἡ Διαρκὴς Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὑπὸ τὴν Προεδρία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου.

Κατὰ τὴν σημερινὴ Συνεδρία, ἡ Διαρκὴς Ἱερά Σύνοδος:

–Ἐπικύρωσε τὰ Πρακτικὰ τῆς προηγουμένης Συνεδρίας.

–Δέχθηκε τὴν ἐπίσκεψη τοῦ Ἐξοχωτάτου Πρωθυπουργοῦ τῆς Ἑλλάδος κ. Ἀντωνίου Σαμαρᾶ. Ἡ πρώτη αὐτὴ ἐπίσκεψη Προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως στό Συνοδικὸ κῶρο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἔγινε προκειμένου ὁ κ. Πρωθυπουργός, πού ἀνέλαβε καί τὴν σχετικὴ πρωτοβουλία, νὰ ἐκφράσει τίς εὐχαριστίες του πρὸς τὴν Ἐκκλησία μας γιὰ τὸ μεγάλο κοινωνικὸ καί φιλανθρωπικὸ ἔργο τὸ ὁποῖο ἐπιτελεῖται μὲσφ τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καί τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων ἰδίως αὐτὴ τὴν περίοδο. Ἀπὸ τὴν πλευρὰ του ὁ Μακαριώτατος Πρόεδρος εὐχαρίστησε ἐκ μέρους τῶν Μελῶν τῆς Δ.Ι.Σ. τὸν κ. Πρωθυπουργό γιὰ τὴν πολυεπίπεδη ἀρωγὴ τῆς Πολιτείας στίς πρωτοβουλίες καί δράσεις τῆς Ἐκκλησίας.

–Ἐνέκρινε τὴν πρόταση τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν Αἰρέσεων γιὰ τὴ διεξαγωγὴ τῆς ΚΣΤ Πανορθοδόξου Συνδιασκέψεως Ἐντεταμένων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καί Ἱερῶν Μητροπόλεων γιὰ θέματα Αἰρέσεων καί Παραθρησκευείας, ἡ ὁποία θὰ πραγματοποιηθεῖ στὴν Ἱερά Μητρόπολη Φθιώτιδος ἀπὸ 3-5.11.2014 μὲ θέμα: «Ἐξωχριστιανικὲς, αἰρετικὲς καί ἀποκρυφιστικὲς θεωρήσεις περὶ τοῦ Χριστοῦ».

Τέλος, ἡ Διαρκὴς Ἱερά Σύνοδος ἔλαβε ἀποφάσεις σχετικὰ μὲ τρέχοντα ὑπηρεσιακὰ ζητήματα

καί ἐνέκρινε ἀποσπάσεις Κληρικῶν στό Ἐξωτερικό.

Ἐνημερωθέντες γιά τήν κοίμηση τοῦ Μητροπολίτου Ἐλασσῶνος κυροῦ Βασιλείου, ὁ Μακαριώτατος Πρόεδρος καί τά Μέλη τῆς Δ.Ι.Σ. τέλεσαν Τρισάγιο ὑπέρ ἀναπαύσεώς του στό Συνοδικό Παρεκκλήσιο.

Ἐκ τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου

*Ἡμερίδα γιά τήν Εὐρώπη
καί τό κοινωνικό ἔργο τῆς Ἐκκλησίας*

Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος διά τοῦ Γραφείου τῆς Ἀντιπροσωπείας Της στήν Εὐρωπαϊκή Ἐνωση, πραγματοποίησε στίς 11.5.2014 στήν Ἀθήνα, στό ἀμφιθέατρο τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν «Γιάννος Κρανιδιώτης», ἡμερίδα μέ θέμα: «Ἀλληλεγγύη, τό κοινωνικό ἔργο τῆς Ἐκκλησίας καί ἡ κοινωνική διάσταση τῶν πολιτικῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνωσης».

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος στήν εἰσήγησή του τόνισε μέ ἔμφαση ὅτι «δέν πρέπει νά ὑποτιμοῦνται οἱ χριστιανικές ρίζες τῆς Εὐρώπης: «Ὁὐ σὺ τὴν ρίζαν βαστάξεις, ἀλλ' ἡ ρίζα σέ», κατά τὴν ἀποστολική διατύπωση (Ρωμ. 11, 20). Ὁ Χριστιανισμός ἦταν καί παραμένει θεμελιακός καί συνεκτικός παράγοντας τῆς εὐρωπαϊκῆς ὁλοκλήρωσης. Ἡ ἰσχὺς αὐτῆς τῆς κληρονομίᾳς ἐξακολουθεῖ νά ἐμπνέει καί νά ζωογονεῖ».

Ἀνατρέχοντας στοὺς πρώτους εὐρωπαϊστῆς, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἐξέφρασε τὴν πικρία του διότι «ἡ σημερινή εἰκόνα τῆς Εὐρώπης δυστυχῶς δέν ἀπηρεῖ ὅσα ὄραματίστηκαν ὁ Σουμᾶν, ὁ Ἀντενάουερ, ὁ Ντέ Γκὼλ καί οἱ ὑπόλοιποι πρόδρομοι τῆς Ἐνωμένης Εὐρώπης. Θυμοῦμαι ἐνδεικτικά, ἀνέφερε, τὴ φράση τοῦ Ζισκάρ ντ' Ἐσταίν: «Εἰρήνη!». Αὐτὸ ἐξέφρασε ὡς ἀπάντηση στό ἐρώτημα «πὼς θά περιγράφατε τὰ ὀφέλη τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνωσης». Τόσο ἡ εἰρήνη, αὐτὸ τό μεγάλο δῶρο τοῦ Θεοῦ, ὅσο καί ἡ ὁμαλότητα, ἡ σταθερότητα καί ἡ συνοχή της, σήμερα δοκιμάζονται καί κλονίζονται καί ἔχουμε ὅλοι μας χρέος νά ἀγωνιστοῦμε γιά ὅλα τὰ ἀνωτέρω».

Ἀντίστοιχα, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Τιράνων, Δυρραχίου καί πάσης Ἀλβανίας κ. Ἀναστάσιος τόνισε, μεταξύ ἄλλων, στήν ὁμιλία του: «οἱ κατά τόπους Ἐκκλησίες στήν Εὐρώπη ἔχουν τὴν εὐχέ-

ρεια νά δείξουν μίαν εὐρύτερη ἀλληλεγγύη μεταξύ τους, ἐπιδρώντας στίς κοινωνίες μέσα στίς ὁποῖες ζοῦν. π.χ. οἱ Ἐκκλησίες τῆς Βορείου Εὐρώπης ἐπηρεάζοντας τοὺς λαοὺς τους γιά κατανόηση καί ἀλληλεγγύη πρὸς τίς δοκιμαζόμενες κοινωνίες τῆς Νοτίου Εὐρώπης. Καί ἀντιστρόφως οἱ Ἐκκλησίες τῆς Νοτίου Εὐρώπης περιορίζοντας τὰ αἰσθήματα πικρίας καί ἀγανακτήσεως τῶν οικονομικῶς ἀσθενέστερων γιά τὴν ὑπεροπτική συμπεριφορὰ τῶν εὐρώστων οικονομικῶν κρατῶν. Οἱ Ἐκκλησίες στίς πλούσιες κοινωνίες δέν δικαιούνται νά σιωποῦν, κάποτε μάλιστα νά συμπλέουν, καί νά ἀφήνουν νά δεσπόζουν ὑπεροπτικές φωνές πού προσβάλλουν τοὺς εὐρισκομένους σέ δοκιμασία λαοῦς».

Τὴν ἡμερίδα ἔκλεισε μέ ὁμιλία του ὁ Πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Κυβέρνησης κ. Ἀντώνης Σαμαρᾶς, σημειώνοντας: «Τὴν ἀγάπη μας γιά τὸν ἄλλο, τὴν ἔγνοια μας γιά τό διπλανό μας, δέν μπορούμε νά τὰ ἀναβάλουμε...κι ἐκεῖ, εὐτυχῶς, εἶχαμε δίπλα μας τὴν Ἐκκλησία. Πού φρόντιζε μέ χίλιους τρόπους, κάθε στιγμή, αὐτοὺς πού δέν εἶχαν τρόπο νά σταθοῦν ὄρθιοι. Αὐτοὺς πού εἶχαν λυγίσει, πού δέν μπορούσαν».

Ὁ κ. Σαμαρᾶς εὐχαρίστησε μέ θερμὰ λόγια τὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, λέγοντας χαρακτηριστικά: «Στίς πιὸ κρίσιμες στιγμές τῆς περασμένης τετραετίας, τὴν κοινωνία μας τὴν κράτησαν ὄρθια κι ἐνωμένη: ἡ ἑλληνικὴ οἰκογένεια πού παραμένει ἰσχυρή. Καί ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία, πού πιστὴ στίς παραδόσεις τῆς Ὁρθοδοξίας μας, ἔκανε τό καθῆκον της στό ἀκέραιο... μία λέξη βρίσκεται στήν καρδιά τῆς Ὁρθοδοξίας: ἡ Ἀγάπη! Ἡ ἀγάπη γιά τὸν πλησίον, ἡ ἀγάπη γιά τὴν πατρίδα, πού εἶναι τό μέλλον τῶν παιδιῶν μας. Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία εἶναι ἡ «κιβωτός» αὐτῆς τῆς ἀγάπης! Σεῖς τὴν ἐμπνέετε στό λαὸ μας. Σεῖς τὴ φυτεύετε καί τὴν καλλιεργεῖτε συνεχῶς στίς καρδιές μας. Καί τώρα τὴν ἀποδεικνύετε στά δύσκολα πού πέρασε ἡ κοινωνία μας... Αὐτὸ εἶναι μέ μία λέξη - τό πνευματικὸ ὑπόδειγμα τῆς Ὁρθοδοξίας: Ἀγάπη!

Τέλος, ὁ κ. Πρωθυπουργὸς ἔκανε γνωστὸ ἓνα εὐρὺ πρόγραμμα στήριξης τῶν ἀναξιοπαθούντων, πού πρόκειται νά ὑλοποιήσει ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνηση σέ συνεργασία μέ τὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος: «Ἐχουμε τώρα ἓνα πρόσθετο πρόγραμμα, πού ἀποφασίστηκε ἀπὸ τό Εὐρωκοινο-

βούλιο και την Έλληνική Κυβέρνηση ...και προβλέπει ότι για την έπταετία 2014-2020, θα δοθούν 281 εκατομμύρια στην Ελλάδα ως «Πρόγραμμα Τροφίμων και Ειδικής Βοήθειας» στους ανήμπορους. Και μπορεί να ξεπεράσει και τα 350 εκατομμύρια... τό έκτακτο αυτό πρόγραμμα θα δοθεί κυρίως τα άμεσως επόμενα χρόνια. Και τό μισό απ αυτό, θέλω σήμερα να σας ανακοινώσω, θα τό δώσουμε να τό διαχειριστεί ή Έκκλησία της Ελλάδος. Ωστε ή ανακούφιση και ή ανθρωπιά να έχουν και ύλική υποστήριξη».

Έκτός από τόν Πρωθυπουργό, συμμετείχαν στην ήμερίδα μέ εισηγήσεις τους ή Εύρωπαία Έπίτροπος κ. Μαρία Δαμανάκη, ό καθηγητής και διακεκριμένος τραπεζίτης κ. Βασίλης Ράπανος, ό Μητροπολίτης Ίλίου κ. Άθηνναγόρας, ό Έπισκόπος Λιέγης και Καθηγητής κ. Jean-Pierre Delville, ό καθηγητής στό LSE κ. Ian Begg και ό Έπικεφαλής του Γραφείου Άθηνών της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών και Χρηματοδοτικών Υποθέσεων της Εύρωπαϊκής Έπιτροπής κ. Μαργαρίτης Σχοινιάς.

Συντονιστής στην ήμερίδα πού τελοῦσε υπό την αιγίδα της Έλληνικής Προεδρίας του Συμβουλίου της Εύρωπαϊκής Ένωσης ήταν ό Πανιερώτατος Μητροπολίτης Άχαΐας κ. Άθανάσιος, διευθυντής του Γραφείου της Άντιπροσωπείας της Έκκλησίας της Ελλάδος στην Ε.Ε.

Έργά Άρχιεπισκοπή Άθηνών ΜΚΟ «Άποστολή»

*Άποστολή στους πλημυροπαθείς
σέ Σερβία, Βοσνία και Κροατία*

Ξεπέρασαν τούς 95 τόνους τά τρόφιμα, ροῦχα και άλλα είδη πρώτης ανάγκης πού συγκεντρώθηκαν τό Σάββατο στό πλαίσιο του προγράμματος Όλοι μαζί μπορούμε για τούς πλημυροπαθείς σέ Σερβία, Κροατία και Βοσνία-Έρζεγοβίνη, μέ πρωτοβουλία του ΣΚΑΪ, της «Άποστολής» της Έργας Άρχιεπισκοπής Άθηνών και των πρεσβειών της Σερβίας και της Βοσνίας - Έρζεγοβίνης.

Ό Άρχιεπίσκοπος κ. Έρώνυμος σέ δηλώσεις του αναφέρθηκε στή συγκινητική συμμετοχή του κόσμου και τόνισε ότι: είναι χριστιανική υποχρέωση να βοηθήσουμε τούς συνανθρώπους μας πού

επλήγησαν από τίς καταστροφικές πλημμύρες. Παρά την δύσκολη κατάσταση πού και έμεις βιώνουμε, πρέπει να μοιραστούμε και αυτό τό λίγο πού έχουμε. Ό κ. Έρώνυμος αναφέρθηκε στή συνεχή στήριξη πού προσφέρει ή Άποστολή στή περιοχή και υπογράμμισε ότι: ή Έκκλησία της Ελλάδος δέν σταμάτησε από την περίοδο του πολέμου να στηρίζει, στό μέτρο του δυνατού, τό Πατριαρχείο Σερβίας.

Η συλλογή της βοήθειας έγινε σέ 5 σημεία του λεκανοπεδίου Άττικής και συγκεκριμένα στή Γλυφάδα, στόν Ί. Ν. των Άγίων Κωνσταντίνου και Έλένης, στό δημαρχείο Περιστερίου, στην εκκλησία της Άγίας Σοφίας στό Νέο Ψυχικό, στην Άγία Παρασκευή, μπροστά από την εκκλησία της Άγίας Παρασκευής και στό Μαρούσι, στην πλατεία ΗΣΑΠ.

Την ευγνωμοσύνη τους για τή συμμετοχή των Έλλήνων στην προσπάθεια εξέφρασαν οι διπλωματικές αντιπροσωπείες της Βοσνίας και της Σερβίας ενώ σέ δηλώσεις του ό Γενικός Διευθυντής του Φιλανθρωπικού Όργανισμού «Άποστολή» της Έργας Άρχιεπισκοπής Άθηνών κ. Κωνσταντίνος Δήμτσας ανέφερε: Μέ συνέπεια και διάρκεια στεκόμαστε στό πλευρό των πληγέντων αδελφών μας. Μέ τό Πατριαρχείο της Σερβίας μας συνδέουν άρρηκτοι δεσμοί φιλίας και σεβασμού. Η «Άποστολή» δέν είναι ή πρώτη φορά πού άπαλύνει τόν πόνο και στηρίζει τίς ανάγκες των αδελφών μας και μέ αγάπη, κατανόηση, διάθεση προσφοράς και αυτή τή φορά σέ μία σύσσωμη προσπάθεια συμβάλλουμε στην ανακούφιση του συνανθρώπου μας.

Τό σύνολο της βοήθειας παρεδόθη στόν Έρυθρό Σταυρό και θα μεταφερθεί στις πληγείσες περιοχές μέ προσφορά της ΤΡΑΙΝΟΣΕ.

Έργά Άρχιεπισκοπή Άθηνών

Συναυλία-Μνήμη Άλώσεως

Αυτή τή μέρα όλοι μας στρεφόμαστε στην Άνατολή και άντλούμε δύναμη από την Άγία Σοφία” τόνισε ό Άρχιεπίσκοπος Άθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Έρώνυμος κατά τόν χαιρετισμό του στην συναυλία πού διοργάνωσε ή Άρχιεπισκοπή Άθηνών στό Μέγαρο Μουσικής μέ άφορμή την επέτειο της Άλωσης της Κωνσταντινούπολης (29.5.2014).

«Όροσημο στην Ιστορία» χαρακτήρισε ο Ἄρχιεπίσκοπος τὴν ἄλωση τῆς Πόλης καὶ ἐπισήμανε πὼς «ἡ Βασιλεύουσα ὑπῆρξε ἡ λαμπρότερη πολιτεία τοῦ κόσμου καὶ ἐκεῖνη μὲ τίς περισσότερες ἐκκλησίες. Ἦταν ἡ πόλη πού ἔκρυβε μέσα τῆς ὅλο τὸν Ἑλληνισμό καὶ τὴν Ὁρθοδοξία. Ἦταν ἡ καρδιά καὶ τὸ κέντρο τῆς πνευματικῆς παρουσίας μας». Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἀναφέρθηκε στὸν μουσικοσυνθέτη Γιάννη Μαρκόπουλο λέγοντας πὼς «εἶναι ἀπὸ τοὺς πιὸ κατάλληλους νὰ ἀναδείξουν μὲ τὴν τέχνη τίς μνῆμες τῆς Πόλης», οἱ ὁποῖες μνῆμες εἶναι «πάντα παρούσες», ὅπως εἶπε ὁ Ἀρχιεπίσκοπος. «Ἡ μνήμη καὶ ἡ παράδοση, ἄλλωστε, μένουν μέσα μᾶς ὀλοζώντανες καὶ οἰκεῖες», ἀνέφερε καὶ ὀλοκλήρωσε τὸν καιρетиισμό του ὑπογραμμίζοντας πὼς «διαχρονικά ὡς Ἕλληνες σπκάνουμε ἕναν σταυρό, ὁ ὁποῖος ὁμως εἶναι καὶ ἀναστάσεως. Μέσα στὸν θόρυβο τῶν ἡμερῶν ἡ μουσική εἶναι προτιμότερη καὶ ἀπὸ τὸν λόγο, γιὰ νὰ μᾶς τὸ ὑπενθυμίσει οὐσιαστικά, γιατί αὐτὴ ἀγγίζει τὴν ψυχὴ μας».

Ἡ συναυλία μὲ τὸν τίτλο «Γιάννης Μαρκόπουλος. Γιὰ τὴν Ἄλωση: Μνήμη διαρκής», ἐντάσσεται στὶς πρωτοβουλίες πού ἔχει ἀναλάβει ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, στὸ πλαίσιο τῆς ἑλληνικῆς Προεδρίας στὴν Εὐρωπαϊκὴ Ἐνωση καὶ παρέστησαν οἱ Μητροπολίτες Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμπτῶ Δανιήλ, Νέας Σμύρνης Συμεῶν, Γλυφάδας, Ἑλληνικοῦ, Βούλας, Βουλιαγμένης καὶ Βάρης Παῦλος, Μαραθῶνος Μελίτων, Θερμοπυλῶν Ἰωάννης, Κορωνείας Παντελεήμων, οἱ Ἐπίσκοποι Νεοχωρίου Παῦλος καὶ Θαυμακοῦ Ἰάκωβος, ὁ Ὑπουργὸς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων κ. Κωνσταντῖνος Ἀρβανιτόπουλος, ὁ Ὑπουργὸς Δημόσιας Τάξης καὶ Προστασίας τοῦ Πολίτη Νίκος Δένδιας, ὁ Ὑφυπουργὸς Ἐξωτερικῶν Ἰάκωβος Γεροντόπουλος, Διευθυντὲς ὑπηρεσιῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς καὶ τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ τῆς Ἐκκλησίας, κληρικοί καὶ λαϊκοί.

Ἡ συναυλία πραγματοποιήθηκε στὴν Αἴθουσα Χρῆστος Λαμπράκης τοῦ Μεγάλου Μουσικῆς Ἀθηνῶν καὶ ἀποτελεῖ ἕναν φόρο τιμῆς καὶ μνήμης στὴν Ἄλωση τῆς Κωνσταντινούπολης, τὸ τραγικὸ αὐτὸ συμβάν πού ὄρισε τὸ τέλος τῆς ὑπερχλιετοῦς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας.

Ὁ συνθέτης καταρτίσει ἕνα πρόγραμμα ἀπαρτιζόμενο ἀπὸ τὸ πρῶτο μέρος τοῦ σπουδαίου ἔργου του Ἀναγέννηση Κοῦρη ἀνάμεσα σὲ Βενετία καὶ Πόλη, καθὼς καὶ ἐπιλεγμένες συνθέσεις καὶ τραγούδια ἀπὸ τὴν μακροχρόνια ἐργογραφία του, πού ἀφνειται τὴν πορεία ἀπὸ τὴν Ἄλωση μέχρι σήμερον.

Ἱερά Μητρόπολις Θεσσαλονίκης

*Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀλβανίας κ. Ἀναστάσιος
στὴν Θεσσαλονίκη*

Ἀνεχώρησε στίς 2.4.2014 ἀπὸ τὸ ἀεροδρόμιο «Μακεδονία» ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Τιράνων, Δυρραχίου καὶ πάσης Ἀλβανίας κ. Ἀναστάσιος, ὁ ὁποῖος πραγματοποίησε ἀνεπίσημη ἐπίσκεψη στὴν Θεσσαλονίκη, συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν Θεοφιλέστατο Ἐπίσκοπο Ἀμαντίας κ. Ναθαναήλ, μετὰ ἀπὸ πρόσκληση τοῦ Δικτύου Κοινωνικῆς Ἀλληλεγγύης καὶ Ἀρωγῆς πού εἶναι μιά προσπάθεια τῶν πιὸ σημαντικῶν ἐπιχειρηματικῶν φορέων τῆς Θεσσαλονίκης.

Ὁ Μακαριώτατος, τὴν Δευτέρα 31 Μαρτίου στίς 11 τὸ πρωὶ ἔφθασε στὸ ἀεροδρόμιο «Μακεδονία» ὅπου τὸν ὑποδέχθηκαν, ὁ Παναγιώτατος Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης κ. Ἀνθίμος, καὶ οἱ ἐκπρόσωποι τῶν παραγωγικῶν φορέων καὶ τῶν ἐπιμελητηρίων τῆς πόλεως. Στὴ συνέχεια, ἔκαμε ἐθιμοτυπικὴ ἐπίσκεψη στὸ Ἐπισκοπεῖο τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης καὶ εἶχε ἐποικοδομητικὴ συζήτηση μὲ τὸν Παναγιώτατο κ. Ἀνθίμο.

Τὸ βράδυ στίς 7.30, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Ἀναστάσιος, ὁμίλησε στὸ κατάμεστο Μέγαρο Μουσικῆς Θεσσαλονίκης μὲ θέμα: «Εὐθύνη καὶ εὐκαιρία κοινωνικῆς ἀλληλεγγύης. Κριτικὸς λόγος τῆς Ἐκκλησίας», ἐπὶ παρουσία τοῦ Παναγιωτάτου Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κ. Ἀνθίμου, τῶν Ἀρχῶν τῆς πόλεως καὶ τῶν παραγωγικῶν φορέων τοῦ τόπου μας. Σύμφωνα μὲ τὸ πρόγραμμα μετὰ τὴν ὁμιλία ἀκολούθησε προβολὴ μὲ τίτλο «Στιγμὲς ἀπὸ τὴν ἱεραποστολικὴν προσπάθεια τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἀναστασίου» καὶ στὴ συνέχεια θαυμάσιο μουσικὸ πρόγραμμα ἀπὸ τὴν παιδικὴν χορωδία τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου Θεσσαλονίκης.

Τὴν Τρίτη, ὁ Μακαριώτατος, ὁμίλησε, μὲ θέμα «Ἀναμνήσεις κοινῆς πορείας» στὸ θέατρο τῆς Ἐταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν σὲ ἐκδήλωση πού ἀφοροῦσε στὸν μακαριστὸ ἱερομόναχο ἀρχιμανδριτὴ π. Εὐσέβιο Βίττη. Ἀκολούθως ἐπεσκέφθη καὶ πάλι τὸ Ἐπισκοπεῖο τῆς τοπικῆς μας Ἐκκλησίας, ὅπου ὁ Παναγιώτατος Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης κ. Ἀνθίμος παρέθεσε στὸν Μακαριώτατο καὶ τοὺς συνεργάτες τοῦ ἀνεπίσημο γεῦμα.

ΔΙΟΡΘΟΔΟΞΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΑ

Οικουμενικόν Πατριαρχεῖον

*Κοινή Διακήρυξη
τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου
καί τοῦ Πάπα Φραγκίσκου*

Κοινή διακήρυξη ὁκτώ σημείων υπέγραψαν ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ. Βαρθολομαῖος καί ὁ Πάπας Φραγκίσκος στίς 27.5.2014 στή Ἱερουσόλυμα.

Ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης καί ὁ Πάπας τῆς Ρώμης ἀναφέρουν στό κοινό ἀνακοινωθέν ὅτι ἀποφάσισαν νά συναντηθοῦν στήν Ἁγίαν Γῆν, «ὅπου ὁ κοινός ἡμῶν Λυτρωτής, Χριστός ὁ Κύριος ἡμῶν, ἔζησεν, ἐδίδαξεν, ἀπέθανεν, ἀνέστη καί ἀνελήφθη εἰς τοὺς οὐρανούς, ὅθεν ἀπέστειλε τό Ἅγιον Πνεῦμα ἐπὶ τῆς πρώτης Ἐκκλησίας», ὅπως ἀκριβῶς πενήντα χρόνια πρὶν ἔκαναν οἱ προκάτοχοί τους Πάπας Παῦλος ΣΤ΄ καί Οἰκουμενικός Πατριάρχης Ἀθηναγόρας.

Στή Διακήρυξη, μεταξύ ἄλλων, τονίζεται ὅτι ἀμφότεροι προσβλέπουν στήν ἡμέρα, πού θά ὑπάρξει πλήρης κοινωνία μεταξύ Ὁρθόδοξης καί Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας καί ἐπισημαίνεται ἡ σημασία τῆς συνέχισης τοῦ θεολογικοῦ διαλόγου, τοῦ σεβασμοῦ, τῆς δημιουργίας τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς προστασίας τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος.

Ἀναφέρουν, ὡστόσο, πώς καθῆκον τους εἶναι νά προσφέρουν κοινή μαρτυρία ἀγάπης πρὸς ὅλους τους ἀνθρώπους. Ὑπογραμμίζουν, ἐπίσης, πώς ὑπάρχει ἐπείγουσα ἀνάγκη γιά ἀποτελεσματική συνεργασία τῶν χριστιανῶν γιά τήν ἐξασφάλιση τοῦ δικαιώματος τῆς δημόσιας ἔκφρασης τῆς πίστεως, ἐνῶ ἐξέφρασαν καί τήν ἀνησυχία τους γιά τήν κατάσταση τῶν χριστιανῶν τῆς Μέσης Ἀνατολῆς.

Στή συνέχεια, οἱ δύο θρησκευτικοί ἡγέτες ἐπισκέφθηκαν τόν Ἱερό Ναό τῆς Ἀναστάσεως, ὅπου ἀντάλλαξαν «ἀσπασμό εἰρήνης» καί κατευθύνθηκαν στόν Πανάγιο Τάφο, ἔξω ἀπό τόν ὁποῖο ἔγινε εἰδική τελετή.

Πρὶν τήν ὁμιλία του ὁ Πάπας Φραγκίσκος ἀσπαστηκε τό χέρι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, ἐνῶ ὁ Πατριάρχης ἀγκαλίασε καί ἀσπαστηκε σταυρωτά τόν Πάπα.

Σέ ὁμιλία του, λίγες ὥρες πρὶν συναντηθεῖ μέ τόν Πάπα Φραγκίσκο, ὁ κ. Βαρθολομαῖος ἀνέφερε ὅτι στή συνάντηση θά γίνεῖ ἀποτίμηση τῆς πορείας ἀπό τό 1964 μέχρι σήμερα, τοῦ διαλόγου τῆς Ὁρθοδοξίας καί τοῦ Ρωμαιοκαθολικισμοῦ καί «θά ἀνανεωθεῖ ἡ ἐλπίδα καί ἡ προσδοκία ὅτι ὁ Ἀναστάς Κύριος θά δωρήσει τά εὐαγγέλια τῆς ἀγαλλιάσεως, ὅταν συναντηθῶμεν ἐν τῇ μόνῃ Ἀλήθειᾳ Αὐτοῦ, εἰς τήν ὁποία ὁδηγεῖ καί δέον νά μᾶς κατευθύνει μόνο ἡ Ἀποστολοπαράδοτος Χριστιανική πίστις, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τήν βάση τῆς νίκης τῆς φθορᾶς διὰ τῆς ζωῆς, τῆς διαιρέσεως καί τῆς πολεμικῆς διὰ τῆς καταλλαγῆς καί τῆς ἐνότητας».

Ὁ Πάπας Φραγκίσκος ἔκανε λόγο γιά τραγικό δικασμό ἀνάμεσα στοὺς χριστιανούς καί εἶπε πώς «οἱ διαφωνίες μας δέν πρέπει νά μᾶς τρομάζουν καί νά παραλύουν τήν προόδό μας πρὸς τήν ἐνότητα».

Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον

Ἐκλογή νέου Μητροπολίτη Σουηδίας

Νέος Μητροπολίτης Σουηδίας ἐξελέγη στίς 5.5.2014 ἀπό τήν Ἁγία καί Ἱερά Σύνοδο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ὁ Ἀρχιμανδρίτης Κλεόπας Στρογγύλης ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Βοστώνης. Νωρίτερα ἡ Ἁγία καί Ἱερά Σύνοδος ἐξέλεξε τόν μέχρι σήμερα Μητροπολίτη Σουηδίας Παῦλο, ὅστερα ἀπό 40 χρόνια διακονίας στήν ἐπαρχία τῆς βορείου Εὐρώπης, στήν ἱστορική Μητρόπολη Ἀμασειας.

Ἡ ἐκλογή πραγματοποιήθηκε στόν Πάνσεπτο Πατριαρχικό Ναό τοῦ Ἁγίου Γεωργίου στό Φανάρι. Πατριαρχικός Ἐπίτροπος στήν Μητρόπολη Σουηδίας μέχρι καί τήν ἐνθρόνιση τοῦ νέου ποιμέναρχου τῆς ὁρίσθηκε ὁ Μητροπολίτης Βελγίου καί Κάτω Χωρῶν Ἀθηναγόρας.

Ἐκκλησία τῆς Κύπρου

*Χαιρετισμός τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου
στό Α' Λειτουργικό Συνέδριο*

Ἀκολουθεῖ ὁ χαιρετισμός τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου Χρυσόστομου στίς ἐργασίες τοῦ Α' Λειτουργικοῦ Συνεδρίου μέ θέμα «Ὁρθόδοξη Λειτουργική Παράδοση στήν Κύπρο μέσα ἀπό τίς πηγές», πού διοργάνωσε στίς 31.5.2014 ἡ Συνοδική Ἐπιτροπή ἐπί τῆς Λατρείας:

Πανιερώτατοι, ἐκλεκτοί Εἰσηγητές, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπῆτά,

Μέ αἰσθήματα βαθύτατης χαρᾶς χαιρετίζω τό Α' Λειτουργικό Συνέδριο πού πραγματοποιεῖται στήν Κύπρο μέ θέμα: «Ὁρθόδοξη Λειτουργική Παράδοση στήν Κύπρο μέσα ἀπό τίς πηγές».

Ἡ λατρεία ἀποτελεῖ, χωρίς ἀμφισβήτηση, τό κυριότερο χαρακτηριστικό καί τόν σημαντικότερο τρόπο ἔκφρασης κάθε θρησκευόμενου ἀνθρώπου. Λατρευτικά κείμενα πού ἀπευθύνονται πρὸς τόν ἀληθινό Θεό, ὅπως οἱ ψαλμοί, ἀλλά καί οἱ ὠδές τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, καθώς καί τά Οὐγαριτικά κείμενα πού περιλαμβάνουν ὕμνους πρὸς τοὺς Θεούς τῶν εἰδώλων, μαρτυροῦν γιά τὴν ἀρχαιότητα τῆς λατρείας. Ἐξ ἄλλου εἶναι γνωστό πὼς ἡ ἀρχαιότερη μορφή ποίησης εἶναι ἡ θρησκευτική. Καί ἀπὸ τὴ θρησκευτική ποίηση πρώτη σέ ἐμφάνιση εἶναι ἡ λατρευτική μέ τὴν ὁποία τὰ λογικά ὄντα ἀπευθύνθηκαν, ἀπὸ τὴν αὐγὴ τῆς Ἱστορίας, πρὸς τὸν Θεό τους.

Ὡς φοιτητές μελετήσαμε τὴ γέννηση καί τὴν ἐξέλιξη τῆς Χριστιανικῆς μας λατρείας: Παρακολογήσαμε ὅλα τὰ στάδια ἀπὸ τὰ ὁποῖα διῆλθε ἡ διαμόρφωση τῶν διάφορων ἐκκλησιαστικῶν τελετῶν καί τῶν μυστηρίων μας, τὸ πὼς προέκυψαν οἱ διάφοροι λειτουργικοὶ μας τύποι, πὼς τὰ κοινά ἀντικαταστάθηκαν ἀπὸ τοὺς κανόνες, πὼς προσέκυψαν τὰ τελικά κείμενα τῶν Λειτουργιῶν μας, τὸ πὼς καί πότε αὐτὲς τελοῦνται καί ἄλλα πολλά. Μέσα ἀπὸ ὅλη αὐτὴ τὴ διαδικασία ἀντιληφθήκαμε ὅτι ἡ λατρεία μας, ὡς μέσον μέ τὸ ὁποῖο ὁ ἄνθρωπος ἀπευθύνεται στὸν Θεό καί ἐκζητεῖ τὸν ἁγιασμό καί τὴ Θεία Χάρη, δὲν μπορούσε νὰ ᾔταν στάσιμη καί ἀπολιθωμένη, οὔτε καί ἀνεπηρέαστη ἀπὸ τὸν χρόνο καί τὸ περιβάλλον. Αὐτὸ δὲν σημαίνει, βέβαια, ὅτι ἡ λατρεία μας βρίσκεται

σὲ μία συνεχῆ, ἀνεξέλεγκτη μεταβολή, διαφορετικὴ στὰ διάφορα μῆκη καί πλάτη τῆς γῆς. Κι εἴμαστε σίγουροι, καί χαιρόμαστε γι' αὐτό, πὼς τέτοια προβλήματα θὰ ἀπασχολήσουν τὸ συνέδριό σας.

Ἀναμφίβολα τὸ συνέδριο αὐτὸ πραγματοποιεῖται καί μετὰ τοὺς προβληματισμοὺς πού ἐκφράστηκαν μετὰ τὴν ἔκδοση τῶν τριῶν τελευταίων *Τυπικῶν Διατάξεων τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν* τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου ὑπὸ τὴν εὐθύνη καί τὴν ἐποπτεία τῆς Ἐπιτροπῆς Λατρείας, τῆς ὁποίας προεδρεύει ὁ ἐν Χριστῷ Ἀδελφός Μητροπολίτης Μόρφου κύριος Νεόφυτος καί ἡ ὁποία ἔχει ὡς εἰδικό σύμβουλο τὸν Πανιερώτατο Μητροπολίτη Λεμεσοῦ κύριο Ἀθανάσιο.

Εἴμαστε βέβαιοι ὅτι ἡ Συνοδική Ἐπιτροπὴ Λατρείας, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται καί ἀπὸ ἄλλα καταξιωμένα πρόσωπα μέ μακρὰ ἐκκλησιαστικὴ πείρα καί θεολογικὴ κατάρτιση ἐργάστηκε μέ ζῆλο προκειμένου νὰ παρουσιάσει ὅ,τι καλύτερο ἡδύνατο. Γιά τὸν ἐπιστημονικὸ καί θεολογικὸ τους μόχθο τοὺς ἐκφράζω ἀπὸ τὴ θέση αὐτὴ τίς θερμὲς εὐχαριστίες τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ὅπως ἤδη ἀναφέραμε ἡ ἀκολουθητέα πορεία τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν δὲν εἶναι δογματικὸς μονόδρομος. Ὑπάρχουν πολλές παράμετροι τίς ὁποῖες λαμβάνουμε ὑπ' ὄψη. Ἡ πρώτη καί ἡ σπουδαιότερη εἶναι ἡ διὰ μέσου τῶν αἰῶνων καθιερωθεῖσα παράδοση, ἡ ὁποία ἐνεργάφη ὡς ἄγραφος νόμος στήν ψυχοσύνθεση ἑνὸς λαοῦ. Αὐτὸ συμβαίνει ἰδιαίτερα στήν Κύπρο, ὅπου ὁ λαός μας εἶναι ἐκ φύσεως πολὺ συντηρητικὸς καί πολὺ δύσκολα δέχεται ξένες παρεμβολές, τίς ὁποῖες θεωρεῖ ὡς νεοτερισμοὺς καί νεολογισμοὺς. Αὐτὸ βέβαια δὲν σημαίνει ὅτι ὁποιαδήποτε παρέκκλιση, πρόσθεση ἢ ἀφαίρεση κάποιου ὕμνου ἀπὸ τὴν λειτουργικὴ τάξη ἀποτελεῖ ἀμάχημα. Ὅλα προέρχονται ἀπὸ τὴν ἀγαθὴ διάθεση τοῦ ὕμνωδοῦ καί εἶναι σεβαστά. Ὅμως κατὰ τὸν Ἀπόστολο Παῦλο «...πάντα εὐσχημόνως καί κατὰ τάξιν γινέσθω». (Α' Κορ. 14,40).

Ἐπισημαίνω μερικὰ ἐνδεικτικὰ σημεῖα τῆς τοπικῆς μας παράδοσης, τὰ ὁποῖα ἑναρμονίζονται πλήρως μέ τὴν παράδοση πού ἀποτυπώνεται στὸ τυπικὸ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὰ ὁποῖα παρεβλέπε τὸ σημερινὸ Ἐορτολόγιο τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Λατρείας,

μέ αποτέλεσμα να δημιουργήσει σε μερικούς δυσφορία και αντιδράσεις.

Α) Στίς Δεσποτικές έορτές όταν συμπίπτουν Κυριακή (Μεταμόρφωσης, Βαΐων, κ.λπ.), επειδή τό Εὐαγγέλιο τοῦ Ὁρθρου δέν εἶναι ἀναστάσιμο καί δέν ἀναγινώσκειται τό «Ἀνάστασιν Χριστοῦ θεασάμενοι..», δέν γίνεται προσκύνηση τοῦ Εὐαγγελίου ἀπό τό λαό, οὔτε καί φάλλεται ὁ Πεντηκοστός φαλμός. Ἡ προσκύνηση, κατά τήν παράδοσή μας, γίνεται πρός τόν Ἀναστάντα Κύριο, μετά τήν ἐξιπόρηση τοῦ γεγονότος τῆς Ἀναστάσεως. Τό «Ἐορτολόγιο» καταργεῖ αὐτήν τήν ἰδιαιτερότητα, τήν ὁποία διαλαμβάνει καί τό Τυπικόν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας. Ἄν προσκυνήσουμε τόν μεταμορφωθέντα Κύριον ἢ τόν ἐπί πῶλον ὄνου ἐρχόμενον, δέν εἶναι ἀμάρτημα, εἶναι ὅμως κατάργηση τῆς παράδοσής μας.

Β) Στίς καθημερινές τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς δέν γίνεται πανηγυρικός ἑορτασμός ἁγίων, λόγω τοῦ πένθιμου χαρακτῆρα τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς.

Ὁ ἑορτασμός τους γίνεται, μέ μετάθεση, τήν Κυριακή. Ἡ Ἐκκλησία, γι' αὐτόν τόν σκοπό, μετέθεσε ἐπίσημα στή Δ' Κυριακή τή μνήμη τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τῆς Κλίμακος καί στήν Ε' Κυριακή τή μνήμη τῆς ὁσίας Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας. Ἡ παράδοσή μας καί τό Τ.Μ.Ε., αὐτές τίς Κυριακές, διαλαμβάνει στούς Αἴνους νά φάλλονται καί τά στιχηρά τῶν Ἁγίων αὐτῶν. Τό «Ἐορτολόγιο», διατάσσει μόνον τά Ἀναστάσιμα καί ἔρχεται σέ ἀντίθεση μέ ὅ,τι οἱ παλαιότεροι ἦταν συνηθισμένοι.

Γ) Τήν ἐπομένη μεγάλων Ἐορτῶν ἡ Ἐκκλησία τιμᾷ τά πρόσωπα πού συνέβαλαν στήν ἑορτή τῆς προηγούμενης ἡμέρας (στίς 26 Δεκεμβρίου τήν Θεοτόκο, στίς 7 Ἰανουαρίου τόν Πρόδρομο, τήν ἐπομένη τῆς Πεντηκοστῆς τό Ἅγιο Πνεῦμα). Εἶναι καί μία εὐκαιρία νά ἐπαναλαμβάνεται ὁ ἑορτασμός τοῦ μεγάλου γεγονότος καί τήν ἄλλη ἡμέρα.

Ἡ παράδοσή μας, καί τό Τ.Μ.Ε., σ' αὐτές τίς ἡμέρες ἀντί τοῦ Τρισαγίου πρό τοῦ Ἀποστόλου, διαλαμβάνουν τό «Ὅσοι εἰς Χριστόν ἐβαπτίσθητε..» Τό «Ἐορτολόγιο» καταργεῖ αὐτή τή διάταξη καί θέτει τό Τρισάγιον. Χωρίς αὐτό ν' ἀποτελεῖ ἀμάρτημα «πρός θάνατον», δέν συμβαδίζει μέ τά παραδεδομένα.

Δ) Στό «Ἐορτολόγιο» εἰσάγονται καί μερικά μοναστηριακά, ξένα πάλιν πρός τή μέχρι τοῦδε παράδοσή μας, ὅπως τό «Πληρωθήτω τό στόμα ἡμῶν αἰνεσεῶς σου...» ἀμέσως μετά τό «Μετά φόβου Θεοῦ...», πού προκάλεσαν τήν ἀντίδραση μερικών.

Ἀσφαλέστατα σημαντικότερα θέματα, ἀπό τίς τυπικές διατάξεις τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν, εἶναι ὁ ἐνιαῖος τρόπος ἐκφώνησης τῶν εὐχῶν τῆς θείας Λειτουργίας, ὁ τρόπος τέλεσης τῶν ἄλλων μυστηρίων καί γενικότερα τό «πῶς ἐν οἴκῳ Θεοῦ ἀναστρέφονται» τά ὁποῖα πιστεύω ὅτι θά ἀπασχολήσουν καί τό συνέδριο ἀλλά καί τή Συνοδική Ἐπιτροπή ἐπί τῆς Λατρίας.

Εἴμαστε μία μικρή εὐδιοίκητη Ἐκκλησία καί ἔχω τήν πεποίθηση ὅτι εἴμαστε σέ θέση νά διαμορφώσουμε τίς τυπικές διατάξεις τῶν ἱερῶν μας Ἀκολουθιῶν κατά τρόπο ὁμοιόμορφο, ὥστε, ἀφ' ἑνός μὲν νά σέβονται καί νά συνάδουν μέ τήν καθιερωθεῖσα διά μέσου τῶν αἰῶνων παράδοσή μας ἀφ' ἑτέρου δέ νά λαμβάνουν ὀψήφη καί τά ἐπιστημονικά πορίσματα τῶν ἐρευνητῶν λειτουργιολόγων, ὥστε αὐτά νά ἐνταχθοῦν ἄρμονικά μέσα στίς τυπικές Διατάξεις τῶν Ἱερῶν μας Ἀκολουθιῶν.

Μέ αὐτές τίς σύντομες σκέψεις καλωσορίζω ἐνθερμα ὅλους τους ἐπιστημονικούς εἰσηγητές, συχαίρω θερμά τή Συνοδική Ἐπιτροπή ἐπί τῆς Λατρίας καί ἐπιδαφιλεύω τίς εὐχές τῆς Ἐκκλησίας γιά τήν ἐπιτυχία τοῦ Α' αὐτοῦ Λειτουργικοῦ Συνεδρίου τῆς Κύπρου.

Μετ' εὐχῶν ἔγκαρδιον
Ὁ Κύπρου Χρυσόστομος

Ἐκκλησία τῆς Ἀλβανίας

*Οἱ Ὁρθόδοξοι Προκαθήμενοι σά Ἐγκαίνια
τοῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως*

Τά ἐγκαίνια τοῦ νέου Καθεδρικοῦ ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ σά Τίρανα τέλεσε ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ. Βαρθολομαῖος μέ τή συμμετοχή τῶν Πατριαρχῶν Ἱεροσολύμων Θεοφίλου, Σερβίας Εἰρηναίου, Ρουμανίας Δανιήλ, τῶν Ἀρχιεπισκόπων Κύπρου Χρυσόστομου, Ἀθηνῶν Ἱερωνύ-

μου, Βαρσοβίας Σάββα, τοῦ ἐπιχωρίου Ποιμενάχου, Ἀρχιεπισκόπου Τιράνων Ἀναστασίου καί ἐκπροσώπων τῶν Πατριαρχείων Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, Μόσχας, Βουλγαρίας καί Γεωργίας.

Παρόντες ἦσαν ὁ Πρόεδρος τῆς Ἀλβανικῆς Δημοκρατίας, ὁ Πρόεδρος τῆς Ἀλβανικῆς Βουλῆς καί ὁ Πρωθυπουργός τῆς χώρας, καθὼς καί ὁ Δήμαρχος Τιράνων, Πρόεδροι, πλειάδα Ἀρχιερέων καί κληρικῶν, ὅπως ἐπίσης καί πιστοὶ ἀπὸ διάφορες περιοχές, πού εἶχαν φθάσει στὸν προαύλιον χώρον τοῦ ναοῦ ἀπὸ νωρὸς τὸ πρωί.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀλβανίας εὐχαρίστησε τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη, ἀλλὰ καί τοὺς Προκαθημένους τῶν Πατριαρχείων καί τῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν πού συμμετεῖχαν στὴν Ἀκολουθία τῶν ἐγκαινίων ἀναφέροντας: «Ἡ παρουσία σας ἐδῶ τονίζει μὲ ἰδιαίτερη ἔμφαση τὴν ἐνότητα τῆς Ὁρθοδοξίας καί ὅτι ἡ Ἐκκλησία μας εἶναι ἓνα σῶμα, τὸ σῶμα Αὐτοῦ Τοῦ Χριστοῦ. Ὁ σημερινὸς ἑορτασμός δὲν εἶναι ἀπλῶς μία μεγάλη τιμὴ γιὰ τὴν Ἐκκλησία τῆς Ἀλβανίας, ἀλλὰ συγχρόνως καί μία εὐρύτερη μαρτυρία τῆς ἀπὸ περάτων ἕως περάτων τῆς οἰκουμένης Ὁρθοδοξίας.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀλβανίας μίλησε γιὰ τὴν ἀρχιτεκτονικὴ τοῦ ναοῦ καί τὸ συμβολισμό τῆς καί ἐπεσήμανε πὼς «μέσα στὸ πλαίσιο τῆς γενικῆς αὐτῆς χαρᾶς καί εὐλογίας, ἐπιβάλλεται νὰ προσέξουμε καί τὸ μυστικὸ μῆνυμα, τὸ ὁποῖο ὁ Θεὸς στέλνει στὸν καθένα μας προσωπικὰ μὲ τὴν εὐκαιρία αὐτῶν τῶν ἐγκαινίων. Τὸ χρέος δηλαδὴ, τοῦ προσωπικοῦ ἀνακαινισμοῦ τῆς ὑπάρξεώς μας, γιὰ νὰ εἴμαστε ἐμεῖς προσωπικὰ ναοὶ Θεοῦ».

Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Βαρθολομαῖος στὸν χαιρετισμὸ του ἀνέφερε πὼς «οἱ πιστοὶ ὀρθόδοξοι χριστιανοὶ διακρινόμεθα διὰ τοῦ γεγονότος ὅτι πιστεύομεν εἰς τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν, μὲ πρῶτον Ἀναστάντα τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἀνέστη ἰδίᾳ δυνάμει καί συνανιστᾶ μετ' Αὐτοῦ ὅλους τοὺς πιστοὺς, προσκαλεῖ δὲ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ὅπως συμμετάσχουν εἰς τὴν ἀνάστασιν. Διὰ τοὺς μὴ πιστεύοντας εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, ἡ ἀνάστασις φαίνεται μῦθος. Ἀλλ' ἡμεῖς ἔχομεν τὴν ἐμπειρίαν τῆς ἀναστάσεως διὰ τῆς πείρας τῶν Ἁγίων, ἡ ὁποία εἶναι καί ἡ ἰδική μας βιωματικὴ πραγματι-

κότης καί ἐμπειρία. Τὸ γεγονός ὅτι ἐνεκαινιάσαμεν σήμερον τὸν λαμπρὸν τοῦτον Ἱερόν Ναόν τῆς Ἀναστάσεως ἀποτελεῖ ἀπόδειξιν τοῦ ὅτι ἡ ἀνάστασις εἶναι πραγματικὴ, διότι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἀλβανίας, ἡ ἄλλοτε σχεδὸν νεκρὰ μετὰ τοὺς ἀθεϊστικούς διωγμούς, ἤδη εὐρίσκεται ζωσα καί πλήρης ζωῆς καί δημιουργικότητος».

Μίλησε, ἐπίσης, γιὰ τίς δυσκολίες πού ἀντιμετώπιζε ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τῆς Ἀλβανίας, λόγω τοῦ ἀθεϊστικοῦ καθεστώτος, ἀλλὰ καί γιὰ τὸ σπουδαῖο κοινωνικὸ, φιλανθρωπικὸ καί πνευματικὸ ἔργο πού ἐπιτελεῖται, κάνοντας λόγο γιὰ ἀνοικοδόμησι καί ἀνακαίνισι περισοτέρων ἀπὸ 150 ναῶν, ἴδρυσι ὀρφανοτροφείου, παιδικῶν σταθμῶν καί σχολείων, καθὼς καί ἰατρικῶν κέντρων.

Ἀπευθυνόμενος στὸν Ἀρχιεπίσκοπο Ἀλβανίας ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης τόνισε πὼς «ὀφείλομεν ὡς Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης καί ἐκπρόσωπος τῆς Ἐκκλησίας τοῦ διαλόγου, τῆς εἰρήνης καί τῆς εὐδοκίας, νὰ μνημονεύσωμεν ὡς ἐν τῶν μεγάλων ἐπιτευγμάτων Σας, Μακαριώτατε, τὴν καλλιέργειαν κλίματος συνδιαλλαγῆς, συνεργασίας καί ἀρμονικῆς συμβιώσεως μεταξύ ὄλων τῶν μερίδων τοῦ ἀλβανικοῦ λαοῦ, ὥστε ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἀλβανίας, ὡς ὄφειλε, νὰ εἶναι ὁ ἐνωτικὸς σύνδεσμος καί δυναμικὸν στοιχεῖον προόδου τῆς Χώρας. Τὸ κλίμα τοῦτο συνδιαλλαγῆς, συνεργασίας καί διαλόγου ἐκαλλιεργήσατε ἀπ' ἀρχῆς, οὐκ ἄνευ κόπων λόγω ἐρριζωμένων προκαταλήψεων καί ἀντιθέσεων, καί ἐπετύχετε τὴν ἐπανεῖσιν διεστῶτων καί τὴν ἐν ἀρμονίᾳ συνεργασίαν μετὰ πάντων, ἐπὶ τῷ εὐρύτερῳ κοινῷ ἀγαθῷ».

Ὁλοκληρώνοντας τὴν ὁμιλία του ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ὑπογράμμισε πὼς «ὁ Ἱερός Ναὸς τὸν ὁποῖον ἐνεκαινιάσαμεν σήμερον εἶναι καταφυγὴ διὰ πάντα ἄνθρωπον· πάροχος ζωῆς καί ἐμπνεύσεως καλῶν ἔργων, ὑπέρτης τοῦ ἀνθρώπου, μήτηρ στοργικῆ, ἰατρὸς καί προστάτης, ἐλευθερωτὴς ἀπὸ ψυχικὰς αἰχμαλωσίας, μάρτυς τῆς ἀληθείας, ὁδοδείκτης τῆς πορείας πρὸς τὴν χαρὰν καί τὴν αἰωνιότητα».

Ἀργότερα στὸ ἐπίσημο γεῦμα ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν Ἀρχιεπίσκοπο Τιράνων, Δυρραχίου καί πάσης Ἀλβανίας τόνισε:

“Θαυμάζουμε τό ἔργο σας γιά τήν Ἐκκλησία τῆς Ἀλβανίας. Ἀποτελεῖ δῶρο Θεοῦ πού σᾶς ἔχουμε ἀνάμεσά μας στούς κρίσιμους αὐτούς καιρούς, καί τά δῶρα τοῦ Θεοῦ δέ λάμπουν μόνο μέ τά χαρίσματά τους, δέν ἔχουν μόνο αὐτοτελεῖ ἀξία, ἀλλά προσφέρουν, γιατί θέτουν ὑπέρ ἑαυτοῦς τοὺς ἄλλους. Πλουτίζεται, λοιπόν, μέ ἓνα θαυμάσιο νέο ἔργο ἢ διακονία σας. Ὁ νέος περικαλλής Καθεδρικός Ἱερός Ναός, ὁ ὁποῖος παραδίδεται διά τῶν χειρῶν σας στήν πνευματική ζωή αὐτοῦ τοῦ τόπου, συνιστᾷ πολύτιμο θησαυρό ὑπέρ τῶν

ἀδελφῶν μας καί συμβολή στήν κοινή κληρονομιά ὅλης τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἡ Ἐκκλησία πληροῦται διαρκῶς ἀπό τήν ἀνακαινιστική δυναμική τῆς ἐμπειρίας τοῦ ζῶντος καί ἀναστάντος Χριστοῦ, κατά τόν λόγο τοῦ Ἀποστόλου «Τά ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδοὺ γέγονε καινά τά πάντα». Καί εὐλόγως ὁ νέος αὐτός Ναός ἐκτίσθη περικέντρος, γιὰ νά συνάγει κύκλω τοῦ Ἱεροῦ Θυσιαστηρίου ἐν ἐνί Σώματι πάντας τοὺς προστρέχοντας τῷ Κυρίῳ μετά τῆς Πίστεως ὅτι Ἐκεῖνος εἶναι «ἡ Ἀνάστασις καί ἡ Ζωή».